هـ

هـ (هَاءٌ): ئەرەب ئېلىپبەسىنىڭ 26 ـ ھەرپى بولۇپ، ئەبجەد ھېسابىدا «5»نى كۆرسىتىدۇ.

ھ (هُوَ): ئۇ، ئۇنىڭ.

كِتَابُهُ: ئۇنىڭ كىتابى.

هَا: ئۇ، ئۇنىڭ؛ تۇت، ئالە.

كِتَابُهَا: ئۇنىڭ (ئايالنىڭ) كىتابى.

هَا الْكِتَابَ: كىتابنى ئالە.

هَؤُلَاءِ: بۇلار، بۇلارنىڭ.

﴿هَاؤُمُ اقْرَؤُوا كِتَابِيَهْ﴾ ‹قرآن›: بۇ مېنىڭ نامە ـ ئەمالىمنى ئېلىپ ئوقۇپ بېقىڭلار...

هَذَا م هَذِهِ ج هَؤُلَاءِ: بۇ، مۇشۇ.

هَذِهِ: بۇ، مۇشۇ (ئايال جىنسى ئۈچۈن).

هَكَذَا: شۇنداق، شۇنداق قىلىپ، دېمەك، بۇنداق، شۇنچىلىك، شۇ قەدەر.

هَاءَ يَهَاءُ هِيأَةً إِلَيْهِ: ئۇنىڭغا ئىشتىياق باغلىدى، سېغىندى.

هَاءَ لِلْأَمْرِ: ئىشقا تەييارلاندى.

هَاءَ يَهُوءُ هَوْءًا بِنَفْسِهِ إِلَى الْمَعَالِي: چوڭ ئىشلارنى قىلىشقا ئىرادە باغلىدى.

هَاءَ يَهِيءُ هَيْئَةً الرَّجُلُ: كىشىنىڭ شەكلى چىرايلىق بولدى، تەقى ـ تۇرقى قاملاشتى.

هَابَ يَهَابُ هَيْبًا وَهَيْبَةً وَمَهَابَةً: قورقتى، ئەيمەندى.

هَابَهُ: ئۇنىڭدىن ئېھتىيات قىلدى، چۆچۈدى؛ ئۇنى ھۆرمەتلىدى.

«هَابَ الطِّفْلُ الظَّلَامَ»: بالا قاراڭغۇدىن قورقتى.

يَهَابُ التِّلْمِيذُ مُعَلِّمَهُ: ئوقۇغۇچى ئوقۇتقۇچىسىنى ھۆرمەتلەيدۇ، ئوقۇغۇچى ئوقۇتقۇچىسىدىن ئەيمىنىدۇ.

هَابِصٌ م هَابِصَةٌ: چاققان، شوخ، تېتىك.

هَابِطٌ ج هَابِطُونَ: چۈشكۈچى، تۆۋەنلىگۈچى، پەسەيگۈچى.

هَابِطٌ بِالْمِظَلَّةِ: پاراشوت بىلەن چۈشكۈچى.

إِقْتِصَادٌ هَابِطٌ: تۆۋەنلىگەن ئىقتىساد.

«جُنْدِيٌّ هَابِطٌ مِنَ الطَّائِرَةِ بِمَهْبِطَةٍ»: پاراشوت بىلەن ئايروپىلاندىن چۈشكۈچى ئەسكەر، پاراشوتچى ئەسكەر.

«إِنْتَاجٌ زِرَاعِيٌّ هَابِطٌ»: تۆۋەنلەپ كەتكەن يېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتى.

هَابِطَةٌ: پاراشوت.

هَابِعٌ ج هُبَّعٌ وَ هَوَابِعُ: بويىنى سوزۇپ ماڭىدىغان (تۆگە).

هَابِيلٌ: ئەخمەق، مەتۇ؛ ئادەم ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىككىنچى ئوغلىنىڭ ئىسمى.

هَاتِ: ماڭا بەر، كەلتۈر.

هَاتِ كِتَابَكَ يَا أَخِيْ: بۇرادەر كىتابىڭنى ئەكەلگىنە.

﴿أَإِلَهٌ مَعَ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ﴾ ‹قرآن›: ئاللاھدىن باشقا ئىلاھ بارمۇ؟ ئەگەر (دەۋايىڭلاردا) راستچىل بولىدىغان بولساڭلار، دەلىللىرىڭلارنى كەلتۈرۈڭلار.

هَاتَرَهُ يُهَاتِرُ مُهَاتَرَةً: ئۇنى سۆكتى، ئەيىبلىدى.

هَاتِرٌ ج هَاتِرُونَ وَ هَتَرَةٌ: ئۇرۇشقۇمار، جېدەلخۇمار.

هَاتِفٌ ج هَوَاتِفُ: چاقىرغۇچى، ۋارقىرىغۇچى؛ تېلېفون.

دَلِيلُ الْهَاتِفِ: تېلېفون دەپتىرى.

«إِتَّصَلَ بِهِ بِالْهَاتِفِ»: تېلېفون بىلەن ئالاقىلەشتى.

«يَسْتَخْدِمُ الشُرْطِيّ الْهَاتِفَ الْهَوَائِيَّ»: ساقچى سىمسىز تېلېفون ئىشلىتىدۇ.

هَاتِفِيٌّ: تېلېفوننىڭ، تېلېفونغا ئائىت.

مَرْكَزٌ هَاتِفِيٌّ: تېلېفون ئىدارىسى.

خَطٌّ هَاتِفِيٌّ: تېلېفون سىمى، تېلېفون لىنىيىسى.

هَاتِفِيًّا: تېلېفون ئارقىلىق.

إِتَّصَلَ بِهِ هَاتِفِيًّا: تېلېفون ئارقىلىق ئالاقىلەشتى.

مُكَالَمَةٌ هَاتِفِيَّةٌ: تېلېفون ئارقىلىق سۆزلىشىش.

هَاتِنٌ: قاتتىق يامغۇر، قارا يامغۇر.

هَاثٌ: يالغانچى، كاززاپ.

هَاثَى يُهَاثِي مُهَاثَاةً فُلاَنًا: چاقچاق قىلدى، چاقچاقلاشتى.

هَاجَ يَهِيجُ هَيْجًا وَهِيَاجًا وَهَيَجَانًا الشَّيْءُ: نەرسە قوزغالدى، ھەرىكەتلەندى.

هَاجَ الْبَحْرُ: دېڭىز دولقۇنلاندى، مەۋج ئۇردى.

هَاجَ الْقَوْمُ: قوۋم تەۋرەپ كەتتى.

«هَاجَ الْمُتَضَرِّرُوْنَ مِنْ رَفْعِ الأَسْعَارِ»: قىممەتچىلىكتىن زىيان تارتقۇچىلار تەۋرەپ كەتتى.

هَاجُوْا وَمَاجُوْا: ئۆرتتۈپە بولۇشۇپ كەتتى، تەۋرىشىپ كەتتى.

هَاجٌّ م هَاجَّةٌ: ئولتۇرۇشۇپ كەتكەن.

عَيْنٌ هَاجَّةٌ: ئولتۇرۇشۇپ كەتكەن كۆز.

هَاجِدٌ ج هَاجِدُوْنَ وَهُجَّدٌ وَهُجُوْدٌ: ئۇخلىغۇچى؛ كېچىدە ناماز ئوقۇغۇچى، تەھەججۇد نامىزى ئوقۇيدىغان كىشى.

هَاجَرَ يُهَاجِرُ مُهَاجَرَةً الشَّخْصُ مِنَ الْبَلَدِ: كىشى شەھەردىن كۆچۈپ كەتتى، يۆتكىلىپ كەتتى.

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُواْ وَالَّذِينَ هَاجَرُواْ وَجَاهَدُواْ فِي سَبِيلِ اللّهِ﴾ «قرآن»: ئىمان ئېيتقانلار، ھىجرەت قىلغانلار ۋە (ئاللاھ يولىدا) جىھاد قىلغانلار...

«هَاجَرَ الْعَامِلُ إِلَى أُوْرُوْبَا»: ئىشچى ياۋروپاغا كۆچۈپ باردى.

هَاجَرَ الْقَوْمَ: قوۋمنى تاشلىۋەتتى.

هَاجَرَ الشَّخْصُ: چىڭقى چۈشتە ماڭدى.

هَاجِرَةٌ: سەت گەپ، رەزىل سۆز، پەسكەش سۆز.

هَاجِرَةٌ ج هَاجِرَاتٌ وَ هَوَاجِرُ: چۈش ۋاقتى، چىڭقى چۈش؛ قاتتىق ئىسسىق.

هَاجِرِيٌّ: چۈش ۋاقتىنىڭ؛ مېردىيان سىزىقىنىڭ؛ شەھەرلىك؛ يۇقىرى سۈپەتلىك.

هَاجَزَ يُهَاجِزُ مُهَاجَزَةً فُلاَنًا: پىچىرلاشتى، پىچىرلىدى.

هَاجِسٌ ج هَوَاجِسُ: ئەندىشە، خاتىرجەمسىزلىك، تەشۋىش.

الْإِسْتِغْرَاقُ فِي الْهَوَاجِسِ: چوڭقۇر ئويغا چۈشمەك.

«إِنْتَابَتْهُ الْهَوَاجِسُ»: ئۇنى خىياللار بېسىۋالدى.

«كَانَ ضَحِيَّةَ الْهَوَاجِسِ»: غەم-قايغۇنىڭ قۇربانى بولۇپ كەتتى.

هَاجِعٌ ج هُجُوْعٌ وَ هُجَّعٌ: ئۇخلىغۇچى.

هَاجَلَ يُهَاجِلُ مُهَاجَلَةً: ئويمان يەردە ماڭدى.

هَاجَلَ فُلاَنًا: پالانى بىلەن مۇسابىقىلەشتى.

هَاجَمَ يُهَاجِمُ مُهَاجَمَةً: ئېتىلدى.

«هَاجَمَ اللِّصّ الْمُسَافِرَ»: ئوغرى يولۇچىغا ئېتىلدى.

«هَاجَمَتِ الْجُيُوْشُ مَكَانَ الْعَدُوِّ»: قوشۇن دۈشمەننىڭ يوشۇرۇنغان جايىغا ھۇجۇم قىلدى.

هَاجَى يُهَاجِي مُهَاجَاةً: بىر-بىرىنى ھەجۋىي قىلىشتى.

هَادَ يَهُوْدُ هَوْدًا الرَّجُلُ: كىشى يەھۇدىي بولدى، يەھۇدىي دىنىغا كىردى؛ تەۋبە قىلدى، ھەققە قايتتى.

هَادَ يَهِيْدُ هَيْدًا وَهَادًا: مىدىرلاتتى، تەۋرەتتى.

مَا يَهِيْدُنِي هَذَا: بۇ مېنى تەۋرىتەلمەيدۇ.

هَادِئٌ: تىنچلانغۇچى.

هَادِئُ النَّفْسِ: كۆڭلى ئارامدا، خاتىرجەم.

اَلْمُحِيطُ الْهَادِئُ: تىنچ ئوكيان.

هَادِئٌ ج هَادِؤُونَ: تىپتىنچ، جىمجىتلىق.

هَادِئُ النَّفْسِ: ئېغىر - بېسىق.

شَخْصٌ هَادِئٌ: تەمكىن ئادەم.

أَقْعُدُ هَادِئًا: تىنچ ئولتۇرىمەن.

هَادٌّ ج هَادُّونَ م هَادَّةٌ ج هَوَادّ: قېرىپ كۈچ-ماغدۇرىدىن قالغان ئادەم؛ دېڭىز شاۋقۇنى.

هَادَّةٌ ج هَوَادّ: گۈلدۈرلىما ئاۋازى.

مَا سَمِعْنَا الْعَامَ هَادَّةً: بۇ يىل گۈلدۈرماما ئاۋازىنى ئاڭلىمىدۇق.

هَادِرٌ ج هَدَرَةٌ: يىرىپ قالغان سۈت؛ يىقىلغان، ئۆرۈلگەن.

هَادِرَةٌ ج هَوَادِرُ: چۈشكۈنلەشكەن ئايال؛ بولۇق ئوتلاقلىق.

هَادِفٌ ج هَادِفُونَ: مۇساپىر، چەت ئەللىك، يات؛ مەقسەتلىك ئىش قىلىدىغان ئادەم.

«الْهَادِفُونَ لِتَحْرِيرِ بِلَادِهِمْ»: ۋەتىنىنى ئازاد قىلىشنى نىشانلىغۇچىلار.

هَادِمٌ: بۇزغۇچى.

هَادِمُ اللَّذَّاتِ: ئۆلۈم.

هَادَنَهُ يُهَادِنُ مُهَادَنَةً: مۇرەسسەلەشتى، كېلىشىم تۈزۈشتى.

هَادَنَ الْجَيْشُ الْعَدُوَّ: قوشۇن دۈشمەن بىلەن سۈلھى قىلىشتى.

هَادَى يُهَادِي مُهَادَاةً: سوۋغا تەقدىم قىلىشتى.

هَادٍ ج هُدَاةٌ وَهَادُونَ: توغرا يولغا باشلىغۇچى، هىدايەت قىلغۇچى، يېتەكچى.

﴿وَمَن يُضْلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ﴾ ‹قرآن›: كىمكى ئاللاھ ئۇنى گۇمراھ قىلىدىكەن، ئۇنى هىدايەت قىلغۇچى بولمايدۇ.

اَلْمُحِيطُ الْهَادِي: تىنچ ئوكيان.

«الْعُلَمَاءُ هُدَاةُ النَّاسِ إِلَى طَرِيقِ الْخَيْرِ»: ئۆلىمالار كىشىلەرنى ياخشى يولغا باشلىغۇچىلاردۇر.

اَلْهَادِي: ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ، هىدايەت قىلغۇچى دېگەن مەنىدە.

هَاذَّةٌ ج هَاذٌّ: دەرەخ.

هَاذِلٌ: يېرىم كېچە، نىسپىي شەب.

هَاذِمٌ: كەسكىن، كەسكۈچى، ئۆتكۈر، قەھرىمان.

هَاذٍ ج هَاذُونَ: جۆيلۈگۈچى.

هَارَ يَهُورُ هَوْرًا الْبِنَاءُ: بىنا ئۆرۈلۈپ كەتتى، يىقىلىپ چۈشتى.

هَارَ الشَّخْصَ: يىقىتىۋەتتى.

هَارَ الْبِنَاءَ: بىنانى ئۆرۈۋەتتى، بۇزۇۋەتتى.

هَارَ الشُّرْطِيُّ السَّارِقَ: ساقچى ئوغرىنى بېسىۋالدى.

هَارِبٌ ج هَارِبُونَ: قاچقۇچى، قاچقۇن.

«هَارِبٌ مِنَ الْجُنْدِيَّةِ»: ئەسكەرلىكتىن قاچقۇچى.

هَارَشَ يُهَارِشُ هِرَاشًا وَمُهَارَشَةً الشَّخْصَ: جېدەللەشتى، دەتالاش قىلىشتى.

هَارٍ: قىڭغىيىپ قالغان، قىيسىيىپ قالغان.

﴿أَمَّنْ أَسَّسَ بُنْيَانَهُ عَلَى شَفَا جُرُفٍ هَارٍ﴾ ‹قرآن›: ياكى ئۇنى يىقىلاي دەپ قالغان يارنىڭ گىرۋىكىگە قۇرۇپ ...

هَازِئٌ: مەسخىرە قىلغۇچى.

هَازِجَةٌ: سوپىسۇپىياك.

هَازَلَ يُهَازِلُ مُهَازَلَةً الشَّخْصَ: چاقچاقلاشتى.

هَازِلٌ ج هَازِلُونَ: ھەزىلكەش، مەسخىرىۋاز، چاقچاقچى، ھەپيار.

مُمَثِّلٌ هَازِلٌ: كۈلدۈرگە ئارتىسى.

صَحِيفَةٌ هَازِلَةٌ: قىزىقارلىق خەۋەرلەر گېزىتى.

هَازِمَةٌ ج هَوَازِمُ: بالايىئاپەت، بالا - قازا.

«أَكْثِرُوا ذِكْرَ هَادِمِ اللَّذَّاتِ» ‹حديث›: ئۆلۈمنى كۆپ ياد ئېتىڭلار.

هَاسَ يَهُوْسُ هَوْسًا وَهَوْسَانًا: يانجىدى، ئەزدى.

هَاسَ حَوْلَ الشَّيْءِ: ئايلاندى.

هَاسَ الذِّئْبُ فِي الْغَنَمِ: بۆرە قويغا تەگدى.

هَاسَتِ الْإِبِلَ: تۆگىنى ئاستا ھەيدىدى.

هَاسَ يَهُوْسُ هَوْسًا فُلَانٌ الطَّعَامَ: تاماقنى يالماپ يېدى.

هَاسَ الشَّيْءَ: نەرسىنى بۇزۇۋەتتى.

هَاسَ يَهِيْسُ هَيْسًا فُلَانٌ: تېز ماڭدى، چاپتى، يۈگۈردى.

هَاسَ مِنَ الشَّيْءِ: كۆپ ئالدى، زور مىقداردا ئالدى.

هَاسَ الشَّيْءَ: نەرسىنى دەسسىدى، دەپسەندە قىلدى.

هَاشَ يَهُوْشُ هَوْشًا الْقَوْمُ: قوۋم پاتىپاراق بولۇپ كەتتى، قالايمىقانلىشىپ كەتتى.

هَاشَتِ الْإِبِلُ: تۆگە ئۈركۈپ كەتتى.

هَاشَ يَهِيْشُ هَيْشًا الْقَوْمُ: قوۋم ھاياجانلاندى، قالايمىقانلاشتى، قوزغالدى.

هَاشٌّ: خۇشال، خۇشاللىق.

هَاشٌّ بَاشٌّ: ھەم خۇشال، ھەم قىزغىن، خۇشال-خۇرام.

الْهَاشِمُ ج هُشَّمٌ: يۇمشاق تاغ؛ ئۇستا سۈت ساغقۇچى.

هَاشِمِيٌّ: ھاشىم ئۇرۇقىغا مەنسۇپ، ھاشىم قەبىلىسىدىن.

هَاشَى يُهَاشِي مُهَاشَاةً فُلَانًا: چاقچاقلاشتى.

هَاصَ يَهِيْصُ هَيْصًا: خۇش بولۇپ كەتتى، شادلىنىپ كەتتى، تەنتەنە قىلدى.

هَاصَ الطَّائِرُ: قۇش ماياقلاپ قويدى.

هَاصَ عُنُقَهُ: كاللىسىنى ئالدى.

هَاصِرٌ: شىر، يولۋاس.

هَاصَّةٌ: چوڭ پىلىنىڭ كۆزى.

هَاضَ يَهِيْضُ هَيْضًا الشَّيْءَ: نەرسىنى سۇندۇرۇۋەتتى، پارچىلىۋەتتى، تىتىۋەتتى.

هَاضَ الطَّائِرُ: قۇش ماياقلىدى.

هَاضَ الْحُزْنُ قَلْبَهُ: قايغۇردى، كۆڭلى يېرىم بولدى.

هَاضَ الْمَرِيْضُ الشَّخْصَ: كېسەل قوزغالدى.

هَاضِمٌ: ھەزىم قىلىشنى ياخشىلايدىغان دورا.

هَاضُوْمٌ ج هَوَاضِمُ / هَوَاضِيْمُ: تاماق سىڭدۈرۈش دورىسى.

«تَنَاوَلَ الْهَاضُوْمَ بَعْدَ الْعِشَاءِ»: كەچلىك تاماقتىن كېيىن تاماق سىڭدۈرۈش دورىسى يېدى.

هَاطَ يَهِيْطُ هَيْطًا: ۋاڭ-چۇڭ قىلدى، جاڭجاللاشتى.

هَاطَ الشَّبَابُ: ياشلار ۋاراڭ-چۇرۇڭ قىلىشتى.

هَاطِلٌ ج هُطَّلٌ م هَاطِلَةٌ ج هَوَاطِلُ: قاتتىق يامغۇر، چىرمىشىپ كەتكەن زىرائەت.

هَاعَ يَهُوْعُ هَوْعًا الْقَيْءَ: قۇرۇق ھۆ قىلدى.

هَاعَ يَهِيْعُ هَيْعًا وَهَيَعَانًا الشَّخْصُ: ئاچلىقتىن شىكايەت قىلدى؛ چۆچۈپ كەتتى، قورقۇپ كەتتى.

هَاعَ الشَّخْصُ مِنَ الْحُبِّ وَالْحُزْنِ: غەم-قايغۇ ۋە مۇھەببەتتىن تېڭىرقاپ قالدى.

هَاعٍ: ئاچ كۆز، تويماس.

هَافَ يَهَافُ هَيْفًا الْعَبْدُ: قۇل قاچتى.

هَافَ يَهَافُ هَيَافًا الْإِبِلُ: تۆگە ئۇسساپ كەتتى، چاڭقاپ كەتتى.

هَافَ يَهِيْفُ هَيْفًا وَرَقُ الشَّجَرِ: دەرەخ يوپۇرمىقى تۆكۈلدى.

هَافَ الشَّخْصُ: چاڭقاپ كەتتى.

هَافِتٌ: ئاجىز، كۈچسىز.

هَافَي يُهَافِي مُهَافَاةً: باشقىسىنى ئازدۇردى.

هَافٍ م هَافِيَةٌ ج هَوَافٍ: قورسىقى ئاچ ئادەم.

هَاكَ: ئال، تۇت.

هَاكَ الْكِتَابَ: كىتابنى ئال.

هَالَ يَهُوْلُ هَوْلًا الْأَمْرُ فُلَانًا: قورقۇتۇۋەتتى، ئالاقزادە قىلىۋەتتى.

هَالَهُ الزِّلْزَالُ الَّذِيْ دَمَّرَ الْقَرْيَةَ: يېزىنى ۋەيران قىلىۋەتكەن تەۋرىنىش ئۇنى قورقۇتۇۋەتتى.

هَالَ يَهِيْلُ هَيْلًا عَلَيْهِ التُّرَابَ: ئۇنىڭ ئۈستىگە توپا قۇيدى، توپا تاشلىدى، توپا دۆۋىلىدى.

هَالٌ: ئېزىتقۇ، سەراب.

هَالِبٌ ج هَوَالِبُ: يامغۇرلۇق كۈن.

هَالَةٌ: ئاينىڭ قوتانلىشىشى.

هَالَةٌ ذَهَبِيَّةٌ: نۇر ھالىسى.

عَلَى وَجْهِ هٰذَا الشَّيْخِ هَالَةٌ مِنْ نُوْرٍ: بۇ بوۋاينىڭ چىرايىدىن نۇر يېغىپ تۇرىدۇ.

هَالِسٌ ج هَوَالِسُ: ئورۇق، ئاۋاق.

هَالِعٌ ج هَوَالِعُ م هَالِعَةٌ: ئەنسىز، خاتىرجەمسىز.

نَعَامٌ هَالِعٌ: يۈگۈرۈك تۆگە قۇش.

هَالِكٌ ج هَلْكَى وَهُلَّكٌ وَهُلَّاكٌ وَهَوَالِكُ: ھالاك بولغۇچى، يوقالغۇچى، ئۆلگۈچى، مۇنقەرىز بولغۇچى، يوق قىلغۇچى، گۇمران قىلغۇچى.

﴿كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ﴾ «قرآن»: ئاللاھنىڭ زاتىدىن باشقا بارلىق نەرسە يوقىلىدۇ.

هَالٌّ: ئالدىدا، يات يېقىندا، كۆرۈنۈش ئالدىدا.

هَالَى يُهَالِي مُهَالَاةً: جېدەللەشتى، دەتالاش قىلىشتى.

هَالٍ م هَالِيَةٌ: قورقۇنچلۇق، خەۋپلىك.

هَالِيٌّ: خىيالىي، يالغان.

هَامَ يَهِيْمُ هَيْمًا وَهُيُوْمًا وَهَيَمَانًا بِهِ: ئۇنى ياخشى كۆرۈپ قالدى، كۆيۈپ قالدى.

هَامَ الرَّجُلُ: كىشى قاتتىق چاڭقاپ كەتتى.

هَامَ فُلَانٌ لِفُلَانَةٍ: پالانى پالانى ئايالغا كۆيۈپ قالدى.

هَامَ يَهِيْمُ هَيْمًا وَهَيَمَانًا الشَّخْصُ عَلَى وَجْهِهِ: تېكىرقاپ قالدى.

هَامَ فِي الصَّحْرَاءِ: چۆلدە تېنەپ قالدى.

هَامَ الشَّخْصُ فِي الْأَمْرِ: نېمە قىلىشنى بىلەلمەي قالدى.

﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ﴾ «قرآن»: ئۇلارنىڭ (سۆز) ۋادىلىرىدا تېكىرقاپ يۈرگەنلىكىنى كۆرمەمسەن؟

هَامَةٌ ج هَامَاتٌ وَهَامٌ: باش، چوققا؛ مۈۋۈقۇش.

هَامَةُ الْقَوْمِ: قوۋمنىڭ ئاقساقىلى، پېشىۋاسى، يېتەكچى، ئاتامان.

هَامِجٌ: باشباشتاق.

غَنَمٌ هَامِجٌ: پادىچىسىز قوي.

هَامِدٌ ج هَوَامِدُ: جىمجىت، تىنچ، تىمتاس؛ قاقاس جاي؛ ئۆچكەن.

هَامِدٌ مِنَ النَّبَاتِ: قۇرۇپ قالغان ئوت-چۆپ.

«شَجَرٌ هَامِدٌ»: قۇرۇق دەرەخ.

مَدِيْنَةٌ هَامِدَةٌ: جىمجىت شەھەر.

جُثَّةٌ هَامِدَةٌ: ئۆلۈك، جەسەت، مۇردا.

﴿وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ﴾ «قرآن»: سەن زېمىننى قاقاس كۆرىسەن، ئۇنىڭغا بىز يامغۇر ياغدۇرساق، ئۇ جانلىنىدۇ ۋە كۆپىشىدۇ.

هَامِشٌ ج هَوَامِشُ: تەرەپ، ياقا، چەت، گىرۋەك.

هَامِشُ الْكِتَابِ: كىتابنىڭ چۆرىسى.

حَاشِيَةٌ عَلَى الْهَامِشِ: بەتنىڭ چۆرىسىگە يېزىلغان شەرھى.

هَامِشُ الْمَدِيْنَةِ: شەھەر ئەتراپى.

عَلَى هَامِشِ الْحَوَادِثِ: قىسقا ئوبزور، ئېبقىم مەسىلىلىرى ھەققىدە مۇلاھىزە.

هَامِشِيٌّ: مۇھىم ئەمەس، گىرۋەككە ئائىت.

مُلَاحَظَةٌ هَامِشِيَّةٌ: قوشۇمچە مۇلاھىزە.

هَامِعٌ م هَامِعَةٌ ج هَوَامِعُ: ئاققۇچى، تۆكۈلگۈچى.

طَرْفٌ هَامِعٌ: ياش تۆككۈچى كۆز.

دُمُوعٌ هَوَامِعُ: ئېقىۋاتقان ياش.

هَامِـلٌ ج هُمَّـلٌ وَهُمَّـالٌ م هَامِلَـةٌ ج هَوَامِـلُ: تاشلاندۇق، كۆڭۈل بۆلۈنمىگەن.

كَلْبٌ هَامِلٌ: لالما ئىت.

بَعِيْرٌ هَامِلٌ: قويۇۋېتىلگەن تۆگە.

شَابٌ هَامِلٌ: لاغـايلاپ يۈرـىدىغان يـاش، سـاياق ياش.

هَامٌ: مۇھىم؛ چوڭ.

هَامَّةٌ ج هَوَامّ: زىيانـداش هاشـارات، زەھەرلـىك هاشارات.

هَانَ يَهُوْنُ هَوْنًا الْأَمْرُ: ئىش ئاسان بولدى.

هَانَ يَهُوْنُ هَوْنًا وَهَوَانًا وَمَهَانَةً الشَّخْصُ: كـىشى خـار بولدى.

عِنْدَ الْإِمْتِحَانِ، يُكْرَمُ الرَّجُلُ أَوْ يُهَانُ: كـىشى سـىناق ئـارقىلىق هـۆرمەتكە سـازاۋەر بولـىدۇ يـاكى كەمسىتىلىدۇ.

هَانِئٌ ج هَانِئُوْنَ: خادىم، مۇلازىم.

يَعِيْشُ فِي قَرِيَتِهِ هَانِئَ الْبَالِ: ئۇ يېزىـسىدا كۆڭۈللـۈك ياشايدۇ.

هَـانَفَ يُهَـانِفُ مُهَانَفَـةً فُـلَانٌ صَـاحِبَهُ: پـالانى چاقچاقلاشتى، ئويناشتى.

هَانَفَتِ الْمَرْأَةُ: ئايال سوغۇققىنا كۈلۈپ قويدى.

هَـانَمَ يُهَـانِمُ مُهَانَمَـةً فُلَانًـا بِحَـدِيْثٍ: مەخپـىي سۆزلەشتى، پىچىرلاشتى.

هَانِمٌ ج هَوَانِمُ: خانىم، رەپىقە، خېنىم، ئاغىچا.

هَـاوَدَ يُهَـاوِدُ مُهَـاوَدَةً الـشَّخْصَ: ۋىدالاشـتى، خوشلاشتى؛ مادارا قىلدى.

هَاوَدَهُ فِي السِّعْرِ: باهانى چۈشۈرۈپ بەردى.

«هَـاوِدْ خَصْمَكَ يَارَجُلُ»: ھەي ئـادەم دۈشـمىنىڭ بىلەن ئەپلىشىپ قال.

هَاوُوْنٌ . هَاوُنٌ ج هَوَاوِيْنُ: هاۋانچا.

هَاوَى يُهَاوِي مُهَاوَاةً وَهِوَاءً: تېز ماڭدى.

هَاوَاهُ: ئۇنـىڭ رايىغـا بـاقتى، ئۇنىڭغـا خۇشـامەت قىلدى، ياخشىچاق بولدى.

هَاوٍ ج هُوَاةٌ: چۈشـكۈچى، پەسـلىگۈچى؛ ئاشـىق، سۆيگۈچى؛ هاۋالىق؛ هەۋەسكار.

مُلَاكِمٌ هَاوٍ: هەۋەسكار بوكسيورچى.

مُمَثِّلٌ مَسْرَحِيٌّ هَاوٍ: هەۋەسكار تىياتىر ئارتىسى.

هَاوِيَةٌ: هاۋارايى، ئاتموسفېرا؛ هالاك.

بِئْرٌ بَعِيْدَةُ الْهَاوِيَةِ: چوڭقۇر قۇدۇق.

الْهَاوِيَةُ: دوزاخ، جەهەننەم.

هَايَأَهُ يُهَايِأُ مُهَايَأَةً: ئۇنىڭغا قوْل بولدى، قوشۇلدى.

هَايْهَاتَ: يىـراق بولـدى، يىراقلاشـتى، نېمـىدېگەن يىراق؟

هَايْهَانَ: يىراقلاشـتى، يىـراق بولـدى، نېمـىدېگەن يىراق؟

هَائِبٌ: قورقۇنچاق، يۈرەكسىز.

هَائِجٌ: ئەنـسىز، تىنچسىز؛ قالايمىقـان بولغـۇچى، هاياجانلانغۇچى؛ غەزەپلەنگۈچى.

هَاجَ هَائِجُهُ: ئۇنىڭ غەزىپى تاشتى.

ثَوْرٌ هَائِجٌ: چىچاڭشىغان ئۆكۈز.

هَائِرٌ: قىڭغىيىپ قالغان.

هَائِعَةٌ ج هَوَائِعُ: قورقۇنچلۇق ئاۋاز، قاتتىق ئاۋاز.

هَائِفٌ: چاڭقـاپ كەتـكەن؛ يـېڭىلگەن، مەغلـۇپ بولغان؛ دەلدۈش؛ گالۋاڭ.

هَائِلٌ: قورقۇنچلۇق، ۋەھىملىك.

هَائِلُ الْحَجْمِ: غايەت زور، كېلەڭسىز.

صَـوْتُ الْقَنَابِـلِ فِـي الْحَـرْبِ هَائِـلٌ: ئۇرۇشـتىكى بومبىلارنىڭ گۈلدۈرلىشى تولىمۇ دەھشەتلىك.

هَائِمٌ: ئېزىـپ قـالغۇچى، تېڭىرقـاپ قـالغۇچى، چىقىش يولى تاپالماي قالغۇچى.

هُوَ هَائِمٌ فِي أَمْرِهِ: نـېمە قىلـشنى بىلەلـمەي قالغان ئادەم.

هَائِمٌ فِي حُبِّهَا: ئاشىقى بىقارار بولغۇچى.

هَأْهَأَ يُهَأْهِأُ هَأْهَأَةً: قاقاقلاپ كۈلدى.

هَبْ: پەرەز قىل، قىياس قىل.

هَبَا يَهْبُوْ هُبُوًّا الْغُبَارُ: توپا توزىدى.

هَبَا الشَّخْصُ: ئاستا ماڭدى؛ قاچتى.

هَبَا فُلَانٌ: پالانى ئۆلدى.

هَبَاءٌ ج أَهْبَاءٌ: چاڭ ـ توزان.

﴿فَجَعَلْنَاهُ هَبَاءً مَّنْثُوراً﴾ «قۇرئان»: ئۇنى ئۇچۇپ يۈرگەن توزاندەك قىلىۋېتىمىز.

«الْهَبَاءُ مِنَ النَّاسِ»: كاللە پەملىكلەر.

«ذَهَبَتْ نَصَائِحُهُ هَبَاءً مَنْثُوْرًا»: ئۇنىڭ نەسىھەتلىرى بىكارغا كەتتى.

هَبَاءَةٌ: چاڭ ـ توزان زەررىسى.

هَبَابٌ: چاڭ ـ توزان.

«اِنْتَشَرَ الْهَبَابُ مَعَ الزَّوْبَعَةِ فَدَخَلَ كُلَّ الْبُيُوتِ»: چاڭ ـ توزان قوزغىلىپ قۇيۇن بىلەن ئۆيلەرگە كىرىپ كەتتى.

هِبَابٌ: شۇدە، بۇس.

هِبَابُ الدُّخَانِ: قۇرۇم.

هِبَابُ الْمِصْبَاحِ: چىراغنىڭ ئىسى.

هُبَارِيَّةٌ: باشنىڭ كېپىكى.

رِيْحٌ هُبَارِيَّةٌ: چاڭ ـ توزانلىق بوران.

هَبَالَّةٌ: گالۋاڭ، مەتۇە، ئەخمەق.

هَبَّ يَهُبُّ هَبًّا وَهُبُوْبًا وَهَبِيْبًا وَهِبَابًا: قوزغالدى، باشلىدى، تۇتۇش قىلدى.

هَبَّ يَكْتُبُ: يېزىشقا باشلىدى.

هَبَّتِ الرِّيْحُ: شامال چىقتى.

هَبَّتِ النَّارُ: ئوت ياندى.

«هَبَّتْ عَاصِفَةٌ هَوْجَاءُ»: قارا بوران چىقتى.

«هَبَّتْ نَسَمَةٌ عَلِيْلَةٌ»: مەيىن شامال چىقتى.

تَهِبُّ الْعَوَاصِفُ كَثِيْرًا فِي فَصْلِ الشِّتَاءِ: قىش پەسلىدە بوران كۆپ چىقىدۇ.

هَبَّ يَهُبُّ هَبًّا وَهُبُوْبًا فِي الْحَرْبِ: سوقۇشتا يېڭىلدى، مەغلۇپ بولدى.

هَبَّ يَهُبُّ هُبُوْبًا وَهَبًّا مِنْ نَوْمِهِ: ئويغاندى، ئۇيقۇدىن تۇردى، بىدار بولدى.

هَبَّ لِلْحَرْبِ: جەڭگە تەييارلاندى.

هَبَّ فِي: قارشىلىق كۆرسەتتى.

هَبَّ لِنَجْدَةِ الْمُسْتَغِيْثِ: ياردەم سورىغۇچىغا ياردەم بېرىشكە ئالدىرىدى.

«هَبُّوْا إِلَى الصَّلَاةِ»: نامازغا تۇرۇڭلار.

كُلُّ مَنْ هَبَّ وَدَبَّ: جەمئىي جانلىق، ھەربىر ئىنسان.

هَبَّارٌ: يۇڭلۇق مايمۇن.

هَبَّبَ يُهَبِّبُ تَهْبِيْبًا الثَّوْبَ: كىيىمنى يىرتىۋەتتى.

هَبَّبَهُ: ئۇنى ئىسلاپ قارىدىتىۋەتتى.

الْهَبَّةُ: بىر قېتىم.

هَبَّةُ رِيْحٍ: بىردەملىك شامال.

هَبَّجَ يُهَبِّجُ تَهْبِيْجًا الشَّيْءَ: نەرسىنى ئىششىتىۋەتتى.

هَبَّشَ يُهَبِّشُ تَهْبِيْشًا الشَّيْءَ: نەرسىنى توپلىدى، يىغدى.

هَبَّطَ يُهَبِّطُ تَهْبِيْطًا: چۈشۈردى، چۈشۈرۈۋەتتى.

«هَبَّطَ الْحِمْلَ مِنْ ظَهْرِ الْجَمَلِ»: يۈكنى تۆگىنىڭ ئۈستىدىن چۈشۈردى.

«هَبَّطَ التُّجَّارُ مِنْ أَسْعَارِ الْأَقْمِشَةِ بِنِسْبَةِ 10%»: تىجارەتچىلەر مال باھاسىنى 10% چۈشۈردى.

هَبَّطَ دَرَجَةَ حَرَارَتِهِ: تېمپېراتۇرىسىنى چۈشۈرۈۋەتتى.

هَبَّلَ يُهَبِّلُ تَهْبِيْلًا: كەسىپ قىلدى، كەسىپ بىلەن شۇغۇللاندى.

هَبَتَ يَهْبِتُ هَبْتًا وَهُبَاتًا فُلَانًا: پالانىنى گاڭگىرىتىپ قويدى.

هَبَتَهُ: ئۇنى بويسۇندۇردى.

هَبَتَ الشَّخْصُ: كىشى قورقۇنچاق بولۇپ قالدى.

هِبَةٌ: سوۋغا، ھەدىيە.

«اَلَّذِيْ يَعُوْدُ هِبَتَهُ كَالْكَلْبِ يَرْجِعُ فِي قَيْئِهِ» «حديث»:

بەرگەن سوۋغىسىنى قايتۇرۇۋالىدىغان كىشى ئۆزىنىڭ قۇسۇقىنى يېگەن ئىتقا ئوخشايدۇ.

هَبْتَةٌ: ئاجىزلىق، كۈچسىزلىق، ئىنجىمارۇق.

فِي عَقْلِهِ هَبْتَةٌ: ئۇنىڭ ئەقلى ئاجىز.

هَبَجَهُ يَهْبَجُ هَبْجًا بِالْعَصَا: ئۇنى تاياق بىلەن ئۇردى.

هَبِجَ يَهْبَجُ هَبَجًا وَجْهُ الرَّجُلِ: كىشىنىڭ يۈزى ئىششىپ قالدى.

هَبِجَ الْحَلُوْبُ: يېلىن ئىششىپ قالدى.

هَبِجٌ: يۈزى كۆپۈشۈپ قالغان ئادەم.

هَبَدَ يَهْبِدُ هَبْدًا الْهَبِيْدَ: ئاچچىق تاۋۇزنى تېرىپ پارچىلاپ پىشۇردى.

هَبَدَ فُلَانًا: پالانىغا ئاچچىق تاۋۇز يېگۈزدى.

هَبَدَ الْوَلَدَ: بالىنى ئىتتىرىپ يىقىتىۋەتتى.

هَبَدَهُ بِالْهِرَاوَةِ: ئۇنى تاياق بىلەن سالدى.

هَبْدَةٌ: كۈپپىدە چىققان ئاۋاز.

هَبَذَ يَهْبِذُ هَبْذًا الْفَرَسُ: ئات چاپتى.

مَرَّ فُلَانٌ يَهْبِذُ: پالانى چاپسان ئۆتۈپ كەتتى.

هَبَرَ يَهْبُرُ هَبْرًا اللَّحْمَ: گۆشنى پارچىلىدى.

هَبَرَ الْجَزَّارُ فَخِذَ الشَّاةِ: قاسساپ قوينىڭ سېنىنى پارچىلىدى.

هَبِرَ يَهْبَرُ هَبَرًا الْحَيْوَانُ: هايۋان سەمرىدى.

هَبِرَتِ الْبَقَرَةُ: كالا سەمرىدى.

هَبْرٌ: گۆش، لوق گۆش.

هَبِرٌ: سېمىز، گۆشلۈك.

هَبْرَةٌ ج هَبَرَاتٌ: لوق گۆش پارچىسى.

إِشْتَرَى رَطْلًا مِنَ الْهَبْرَةِ: لوق گۆشتىن 4493 گىرام سېتىۋالدى.

هَبِرِيَّةٌ: باشنىڭ كېپىكى.

هَبَزَ يَهْبِزُ هَبْزًا وَهُبُوْزًا وَهَبَزَانًا: ئۆلدى، تۇيۇقسىز ئۆلۈپ قالدى.

هَبَشَ يَهْبِشُ هَبْشًا الشَّيْءَ: نەرسىنى يىغدى، توپلىدى.

هَبَشَ الضَّرْعَ: قول بىلەن ساغدى.

هَبَشَ الشَّخْصُ لِعَيَالِهِ: ئائىلىسى ئۈچۈن كەسىپ قىلدى.

هَبَشَ فُلَانًا: پالانىنى قاتتىق ئۇردى.

هَبَصَ يَهْبِصُ هَبْصًا: چاققان بولدى، چاققانلىق قىلدى.

هَبِصَ يَهْبَصُ هَبَصًا: تېز ماڭدى.

هَبِصَ الْكَلْبُ: ئىت ئاچ كۆزلۈك بىلەن ئۇۋ ئۇۋلىدى.

هَبِصَ فُلَانٌ عَلَى الشَّيْءِ يَأْكُلُهُ: پالانى ئاچ كۆزلۈك بىلەن يېدى.

هَبِصَ بِالضِّحْكِ: قاقاقلاپ كۈلدى.

هَبَطَ يَهْبِطُ هُبُوْطًا الشَّيْءُ: نەرسە چۈشتى، تۆۋەنلىدى.

هَبَطَ السَّقْفُ: شىپ ئۆرۈلۈپ چۈشتى، تورۇس گۇمۇرۇلۇپ چۈشتى.

هَبَطَ ثَمَنُ السِّلْعَةِ: مال باھاسى تۆۋەنلىدى.

هَبَطَتِ الرِّيْحُ: شامال توختىدى.

هَبَطَ الشَّخْصُ الْمَكَانَ أَوْ فِيْهِ: كەلدى.

هَبَطَ السُّوْقَ: بازارغا كىردى.

هَبَطَ بِالْمِظَلَّةِ: شار بىلەن چۈشتى.

هَبَطَتِ الطَّائِرَةُ فِي الْمَطَارِ: ئايروپىلان ئايرودرومغا قوندى.

هَبَطَ يَهْبُطُ هَبْطًا: كەلدى، يېتىپ كەلدى.

هَبَطَهُ: ئۇنى چۈشۈرۈۋەتتى.

هَبَطَ الْمَرَضُ لَحْمَهُ: كېسەل ئۇنى جۈدىتىۋەتتى.

﴿اهْبِطُوا مِصْرًا﴾ «قرآن»: بىرەر شەھەرگە كىرىڭلار.

هَبْطٌ: چۈشمەك، تۆۋەنلىمەك.

هَبْطَةٌ: بىر قېتىم چۈشمەك؛ ئۆڭكۈر.

هَبَعَ يَهْبَعُ هَبْعًا وَهُبُوْعًا الْحِمَارُ: ئېشەك قاشاڭلىق بىلەن ماڭدى.

هَبَعَ الْبَعِيْرُ: تۆگە بوينىنى سوزۇپ ماڭدى.

هُبَعٌ ج هُبَعَاتٌ وَهِبَاعٌ م هُبَعَةٌ ج هُبَعَاتٌ: ئېشەك.

هَبَغَ يَهْبَغُ هَبْغًا وَهُبُوغًا الرَّجُلُ: كىشى ئۇخلىدى، كۈندۈزى ئۇخلىدى.

هَبْغَةٌ: ئۇيقا.

هُبَكَةٌ ج هُبَكَاتٌ وَهُبَكٌ: ئەخمەق، مەتۇ؛ ماگسا پۇت پېتىپ قالىدىغان يەر، سازلىق.

هَبِلَ يَهْبَلُ هَبَلًا الشَّخْصُ: ئەقلىنى يوقاتتى.

هَبِلَتِ الْأُمّ وَلَدَهَا: ئانا بالىسىدىن ئايرىلىپ قالدى.

هَبَلٌ: ئىش، خىزمەت؛ ئەخمەق، ئەقىلسىز.

هُبَلٌ: ھۇبەل (جاھىلىيەت دەۋرىدە كەئبىگە قويۇلغان بىر بۇتنىڭ نامى).

هُبْلَاءُ ج هُبْلٌ: ئورۇق ئايال.

هَبَلَةٌ: پار.

هِبِلٌّ / هِبِلٌّ: بويى ئېگىز ئادەم، شادىپاچاق.

هَبْهَابٌ: سەراپ، ئېزىتقۇ.

هَبْهَبَ يُهَبْهِبُ هَبْهَبَةً الشَّخْصُ: ئالدىرىدى، تېنىدى.

«هَبْهَبَ بَعْدَ الْقَيْلُولَةِ»: چۈشلۈك ئۇيقۇدىن ئويغاندى.

«هَبْهَبَ النَّجْمُ»: يۇلتۇز چىمىرلىدى.

«رَأَى الْكَلْبُ شَخْصًا غَرِيبًا فَأَخَذَ يُهَبْهِبُ»: ئىت يات ئادەمنى كۆرۈپ قاۋىغىلى باشلىدى.

هَبْهَبٌ: ئىتتىك، تېز.

«جَمَلٌ هَبْهَبٌ»: تېز ماڭىدىغان تۆگە.

هَبْهَبِيٌّ: تېز، ئىتتىك.

هَبُوٌّ: توزىماق، ئۇتىنىڭ ئۇتىسىنىغۇدەك دەرىجىدە بولغىنى.

هُبُوبٌ: قوزغالماق.

هُبُوبُ الرِّيحِ: شامال چىقماق، شامال قوزغالماق.

هَبُوبٌ هَبُوبَةٌ: چاڭ، چاڭ-توزان، چاڭ-توزانلىق بوران، چاڭ-توزان قوزغىغۇچى بوران.

هَبْوَةٌ ج هَبَوَاتٌ وَأَهْبَاءٌ: توپا-توزان.

هُبُوطٌ: چۈشمەك، پەسەيمەك، نازىل بولماق؛ كەلمەك.

«هُبُوطُ الضَّغْطِ»: بېسىمنىڭ تۆۋەنلىشى.

«هُبُوطُ الْأَرْضِ»: زېمىننىڭ ئولتۇرۇشۇپ كېتىشى.

«هُبُوطٌ اِضْطِرَارِيٌّ»: ئايروپىلاننىڭ مەجبۇرىي قوندۇرۇلۇشى.

هُبُوطُ الْمَقْعَدَةِ: سوگى چىقىپ قالماق.

هُبُوطٌ صِحِّيٌّ: ئاجىزلاشماق، زەئىپلەشمەك.

هَبُوطٌ: يانتۇلۇق.

هَبِيبٌ: چاڭ-توزان، چاڭ-توزانلىق بوران، چاڭ-توزان قوزغىغۇچى بوران.

هَبِيتٌ: قورقۇنچاق، دۆت، مەتۇ، گاللاڭ.

هَبِيدٌ: ئاچچىق تاۋۇز.

هُبَيْرَةُ: سىرتلان.

أَبُو هُبَيْرَةَ: ئەركەك پاقا.

أُمّ هُبَيْرَةَ: چىشى پاقا.

هَبِيطٌ: ئورۇق، ياداڭغۇ.

هَبِيلٌ: ئەخمەق، نادان، دۆت؛ ئادەم ئەلەيھىسسالامنىڭ ئىككىنچى ئوغلىنىڭ ئىسمى.

هَتَا يَهْتُوا هَتْوًا: سۇندۇردى، تېپىپ سۇندۇرۇۋەتتى.

هُتَافٌ ج هُتَافَاتٌ: توۋلىماق، ۋارقىرىماق، ئالقىش.

هُتَافُ الْإِسْتِحْسَانِ: ئالقىشلىماق، تەنتەنە قىلماق.

هُتَافُ الْفَرَحِ: خۇشاللىق تەنتەنىسى.

هُتَافُ الْحَرْبِ: ئۇرۇش شاۋقۇن-سۈرەنلىرى، ھۇررا.

«قُوبِلَ رَئِيسُ الدَّوْلَةِ بِهُتَافٍ حَارٍّ»: دۆلەت باشلىقى قىزغىن ئالقىشلار بىلەن كۈتۈۋېلىندى.

«أُسْتُقْبِلَ بِعَاصِفَةٍ مِنَ الْهُتَافِ»: ئالقىش سادالىرى ئىچىدە كۈتۈۋېلىندى.

هُتَامَةٌ: ئۇۋاق، پارچە.

هَتَأَ يَهْتَأُ هَتْأً الطَّعَامَ: تاماق يېدى.

هَتَأَهُ: ئۇنى تاياق بىلەن ئۇردى.

هَتَأَ الرَّجُلُ: كىشى ئىڭىلىپ قالدى.

هَتَأَ: يىرتىق، تۆشۈك.

هَتْءٌ: ۋاقىت.

مَضَى مِنَ اللَّيْلِ هَتْءٌ: كېچىدىن بىر ۋاقىت ئۆتتى.

هَتِئَ يَهْتَأُ هَتأً الرَّجُلُ: كىشى ئاغرىقتىن ئىگىلىپ قالدى.

هَتَّ يَهُتّ هَتًّا الرَّجُلُ: كىشىنىڭ ئابرۇيىنى تۆكتى.

هَتَّهُ بِكَذَا: ئۇنى ھاقارەتلىدى.

هَتَّافٌ ج هَتَّافُونَ: شوئار تووۋلاشقا يېتەكچىلىك قىلغۇچى.

هَتَّانٌ: قاتتىق يامغۇر، قارا يامغۇر.

هَتَّكَ يُهَتِّكُ تَهْتِيكًا الأَسْتَارَ: پەردىلەرنى يىرتىۋەتتى.

هَتَّمَ يُهَتِّمُ تَهْتِيمًا: قاتتىق ئۇردى، ئاجىزلىتىۋەتتى.

هَتَرَ يَهْتِرُ هَتْرًا الرَّجُلُ: كىشى ئەخمەق بولدى، ھاماقەت، نادان بولدى.

هَتَرَ عِرْضَ فُلَانٍ: پالانىنىڭ ئابرۇيىنى تۆكتى.

هَتَرَ الْكِبَرُ فُلَانًا: قېرىلىق پالانىنىڭ ئەس-ھوشىنى يوقاتتى.

هِتْرٌ: ئالجىش، قايمۇقۇش، گاڭگىراش، ئەقلىدىن ئېزىش.

هِتْرٌ ج أَهْتَارٌ: ئېغىزىغا كەلگەننى جۆيلۈش، يالغان-ياۋىداق گەپ.

هَتَشَ يَهْتِشُ هَتْشًا الْكَلْبَ: ئىتنى ئوۋغا كۈشكۈرتتى.

هَتَعَ يَهْتَعُ هَتْعًا إِلَى قَوْمِهِ: ئۆز قوۋمىغا تېز باردى.

هَتَفَ يَهْتِفُ هَتْفًا وَهُتَافًا: تووۋلىدى، سۈرەن سالدى، ۋارقىرىدى.

«هَتَفَ بِأَعْلَى صَوْتِهِ»: بار ئاۋازى بىلەن تووۋلىدى.

«هَتَفَ الْقَوْمُ بِحَيَاةِ زَعِيمِهِمْ قَائِلِينَ يَحْيَا يَحْيَا»: قوۋم ئۆز داھىيسىنى ياشىسۇن، ياشىسۇن، دەپ شوئار تووۋلىدى.

فُلَانٌ يُهْتَفُ بِهِ: پالانىنىڭ خىسلەتلىرى تىلغا ئېلىنىماقتا.

«أُمّ كُلْثُوم يُهْتَفُ بِهَا لِرَوْعَةِ غِنَائِهَا»: ئۇممۇگۈلسۇم ناخشىسىنىڭ ئېسىللىكىدىن ئالقىشلانماقتا.

هُتْفَةٌ: بىر قېتىم تووۋلاش.

هَتَكَ يَهْتِكُ هَتْكًا السِّتْرَ: پەردىنى تارتىپ چۈشۈرۈۋەتتى.

هَتَكَ الثَّوْبَ: كىيىمنى يىرتىۋەتتى.

هَتَّكَ اللهُ سِتْرَهُ: ئاللاھ ئۇنى رەسۋا قىلىۋەتسۇن.

هَتَكَ حُرْمَةَ الْمَرْأَةِ: ئايالنىڭ ئار-نومۇسىغا تەگدى.

هُتِكَ عَرْشُ الْمَلِكِ: پادىشاھنىڭ تەختى قولىدىن كەتتى.

هَتْكٌ: يىرتماق، پارچىلىماق.

هَتْكُ الْعِرْضِ: ئابرۇيىنى تۆكمەك.

هُتْكٌ: يېرىم كېچە.

هُتْكَةٌ ج هُتَكٌ: كېچىنىڭ بىر قىسمى؛ رەسۋاچىلىق.

هَتَلَ يَهْتِلُ هَتْلًا وَهُتُولًا الْمَطَرُ: يامغۇر توختىماي ياغدى.

هَتَلَانٌ: سىم-سىم يامغۇر.

هَتَمَ يَهْتِمُ هَتْمًا الشَّيْءَ: نەرسىنى سۇندۇردى.

هَتَمَ أَسْنَانَهُ: ئۇنىڭ چىشلىرىنى تۆكۈۋەتتى.

هَتَمَ فَاهُ: ئوتتۇرا چىشىنى سۇغۇرۇۋالدى.

هَتِمَ يَهْتَمُ هَتَمًا الرَّجُلُ: كىشى كوماك بولۇپ قالدى.

هَتَمٌ: كوماك.

هَتْمَاءُ ج هُتْمٌ: كوماك ئايال.

هَتَنَ يَهْتِنُ هَتْنًا وَهُتُونًا وَهَتَنَانًا الدَّمْعُ: ياش تاراملاپ ئاقتى.

هَتَنَتِ السَّمَاءُ: يامغۇر قۇيۇۋەتتى.

هَتْنٌ: قاتتىق يامغۇر، قارا يامغۇر.

«هَتُوفٌ»: تووۋلىغۇچى، ۋارقىرىغۇچى.

حَمَامَةٌ هَتُوفٌ: دەمدەر.

هَتُونٌ ج هُتُنٌ وَهُتَّنٌ: قاتتىق يامغۇر، قارا يامغۇر.

سَحَابٌ هَتُونٌ: يامغۇرلۇق بۇلۇت.

عَيْنٌ هَتُونُ الدَّمْعِ: تاراملاپ ياش تۆكۈلىدىغان كۆز.

هَتِيكَةٌ: شەرمەندە، رەسۋا.

هَتِيٌّ ج أَهْتَاءٌ مِنَ اللَّيْلِ: كېچىنىڭ بىر قىسمى.

مَضَى هَتِيٌّ مِنَ اللَّيْلِ: كېچىنىڭ بىر قىسمى ئۆتتى.

هَتَّ يَهِتّ هَتًّا: يالغان ئېيتتى.

هَتَّ الْأَشْيَاءَ: نەرسىلەرنى بىر-بىرىگە ئارىلاشتۇردى.

هَتَّاتٌ: يالغانچى، كاززاپ.

هَتْرَمَ يُهَتْرِمُ هَتْرَمَةً: تولا سۆزلىدى.

هَتَمَهُ يَهْتِمُ هَتْمًا: ئۇنى سوقۇپ تالقان قىلىۋەتتى.

الْهَتْهَاتُ: تېز، چاپسان.

شَيْءٌ هَتْهَاتٌ: ئارىلاشما نەرسە.

رَجُلٌ هَتْهَاتٌ: يالغانچى، كاززاپ.

هَتْهَتَ يُهَتْهِتُ هَتْهَتَةً الشَّيْءَ: نەرسە ئارىلىشىپ كەتتى.

هَتْهَتَ الْوَالِي النَّاسَ: ۋالىي خەلققە زۇلۇم قىلدى.

هَثَى يَهْثِي هَثَيَانًا التُّرَابَ: توپىنى سىقىداپ ئېلىپ چاچتى.

هَجَاهُ يَهْجُو هَجْوًا وَهِجَاءً الرَّجُلَ: كىشىنى ھاقارەتلىدى، ئاھانەت قىلدى، ئەيىبىنى ئاچتى، ھەجۋىي قىلدى.

«هَجَا الشَّاعِرُ فُلَانًا»: شائىر پالانىنى ھەجۋىي قىلدى.

هَجَا الْكِتَابَ: كىتابنى ئوقۇدى.

«إِنَّهُ لَا يَهْجُو مِنَ الْقُرْآنِ شَيْئاً»: ئۇ قۇرئاندىن ھېچ نەرسە ئوقۇيالمايدۇ.

هِجَاءٌ: ئاۋۇشلارنى قوشۇپ ئوقۇماق، ھەجىلىمەك.

حُرُوفُ الْهِجَاءِ: ئېلىپبە.

عَلَى حُرُوفِ الْهِجَاءِ: ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە.

عِلْمُ الْهِجَاءِ: ئىملا، ئىملا قائىدىسى.

«اِشْتَهَرَ الْحَطِيئَةُ بِالْهِجَاءِ»: ھەتىئە دېگەن شائىر ھەجۋىي شېئىر يېزىش بىلەن داڭ چىقارغان.

هِجَائِيٌّ: ئىملانىڭ، ئېلىپبەنىڭ، ئېلىپبەلىك.

«شِعْرٌ هِجَائِيٌّ»: ھەجۋىي شېئىر.

«حِفْظُ الْحُرُوفِ الْهِجَائِيَّةِ مِنَ الْأَلِفِ إِلَى الْيَاءِ»: ئېلىپبەتىن ياغىچە ئېلىپبە ھەرپلىرىنى يادلىدى.

هَجَاجٌ: تېز مېڭىش.

هَجَاجَيْكَ: توختا، قولۇڭنى كۆتۈر.

هَجَاجَةٌ: چاڭ-توزان، ئەخمەق، گالۋاڭ.

رَجُلٌ هَجَاجَةٌ: مەتۇ ئادەم.

هِجَارٌ ج هُجُرٌ: ھايۋاننىڭ ئىككى پۇتىنى چۇشەپ قويىدىغان ئارغامچا، چىدە.

هِجَانٌ مِنَ الْإِبِلِ: نەسىللىك تۆگە.

هَجَأَ يَهْجَأُ هَجْأً وَهُجُوءًا جُوعُهُ: ئۇنىڭ قورساق ئاچلىقى بېسىلدى.

هَجَأٌ: تاشلىۋېتىلگەن ئادەت.

هُجَأَةٌ: ئەخمەق، گالۋاڭ، مەتۇ.

هَجِئَ يَهْجَأُ هَجَأً: قورسىقى بەك ئېچىپ كەتتى.

هَجَّ يَهِجّ هَجًّا وَهَجِيجًا الشَّخْصُ: قېچىپ كەتتى، يىراق جايغا كەتتى.

هَجَّتِ الْعَيْنُ: كۆز ئولتۇرۇشۇپ كەتتى.

هَجَّتِ النَّارُ: ئوت گۇرۇلدەپ كۆيدى.

هَجَّ الْبَيْتَ: ئۆينى بۇزدى.

هُجٌّ: بويۇنتۇرۇق.

هَجَّاءٌ ج هَجَّاءُونَ: ھەمىشە ھەجۋىي قىلىدىغان ئادەم.

«شَاعِرٌ هَجَّاءٌ»:ھەجۋىي قىلغۇچى شائىر.

هَجَّامٌ: باتۇر؛ نومۇسسىز، يۈزى قېلىن.

هَجَّانٌ ج هَجَّانَةٌ: نەسىللىك تۆگىگە مىنگۈچى.

فِرْقَةُ الْهَجَّانَةِ: تۆگە بىلەن چېگرا تەكشۈرۈش ئەترىتى.

هَجَّجَ يُهَجِّجُ تَهْجِيجًا النَّارَ: ئوتنى گۇركىرىتىپ كۆيدۈردى.

تُهَجَّجُ النِّيرَانُ فِي عَاشُوْرَاءَ: ئاشۇرا كۈنىدە ئوتلار ياندۇرۇلىدۇ.

هَجَّدَ يُهَجِّدُ تَهْجِيدًا الشَّخْصَ: كېچىدە ئۇخلىدى؛ كېچىدە ناماز ئوقۇدى.

هَجَّدَ الشَّخْصَ: ئويغىتىۋەتتى؛ ئۇخلىتىپ قويدى.

هَجَّرَ يُهَجِّرُ تَهْجِيرًا النَّهَارُ: كۈن تىكلەشتى.

هَجَّرَ الْقَوْمُ: چىڭقى چۈشتە ماڭدى.

هَجَّرَ الْقَوْمَ: قوغلاپ چىقاردى.

«هَجَّرَ الْمُسْتَعْمِرُ النَّاسَ مِنْ أَرَاضِيهِمْ»: مۇستەملىكىچىلەر كىشىلەرنى يۇرتلىرىدىن ھەيدەپ چىقاردى.

هَجَّلَ يُهَجِّلُ تَهْجِيلًا فُلَانًا: تىلىلىدى، ھاقارەتلىدى.

هَجَّلَ عِرْضَهُ: ئۇنىڭغا قارا چاپلىدى.

هَجَّمَ يُهَجِّمُ تَهْجِيمًا عَلَيْهِ: ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلدۇردى.

هَجَّنَهُ يُهَجِّنُ تَهْجِينًا: ئۇنى شالغۇتلاشتۇردى؛ ئەيىبلىدى، مالامەت قىلدى.

هَجَّنَ الْأَمْرَ: سەتلەشتۈردى.

«هَجَّنَ الْمُعَلِّمُ سُلُوكَ بَعْضِ التَّلَامِيذِ فِي الشَّارِعِ»: ئوقۇتقۇچى بەزى ئوقۇغۇچىلارنىڭ كوچىدىكى بەزى يۈرۈش-تۇرۇشلىرىنى ئەيىبلىدى.

«هَجَّنَ الشَّخْصُ النَّبَاتَ»: ئۆسۈملۈكنى چاگلاشتۇردى.

هَجَّى يُهَجِّي تَهْجِيَةً الْحُرُوفَ: ھەجىلەپ ئوقۇدى.

هَجَّى الْمُعَلِّمُ الصَّبِيَّ الْجُمْلَةَ: ئوقۇتقۇچى كىچىك بالىغا جۈملىنى ھەجىلەپ ئۆگەتتى.

هَجَدَ يَهْجُدُ هُجُودًا: كېچىدە ئۇخلىدى؛ كېچىنى بىدارلىق بىلەن ئۆتكۈزدى، تۈنىدى.

هَجَرَ يَهْجُرُ هَجْرًا وَهِجْرَانًا الشَّيْءَ: نەرسىنى تاشلىۋەتتى، چۆرۈۋەتتى.

هَجَرَ مُخَالَطَةَ الْأَشْرَارِ: يامانلارغا ئارىلىشىشنى تەرك ئەتتى.

﴿وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ﴾ «قۇرئان»: ئازابتىن (يەنى ئازابقا قالدۇرىدىغان ئىشلاردىن) يىراق بول.

«مَنْ هَجَرَ أَخَاهُ سَنَةً فَهُوَ كَسَفْكِ دَمِهِ» «ھەدىس»: كىمكى قېرىندىشىنى بىر يىل تاشلىۋەتسە، ئۇنىڭ قېنىنى تۆككەنگە باراۋەر بولىدۇ.

هَجْرٌ: تاشلىۋەتمەك، ۋاز كەچمەك.

﴿وَاهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلًا﴾ «قۇرئان»: ئۇلارنى چىرايلىقچە تەرك ئەتكىن.

هُجْرٌ هَجْرَاءُ: رەزىل سۆز، پەسكەش سۆز، قەبىھ سۆز.

هِجْرَانٌ: ئايرىلىش، ھىجران؛ تاشلىۋەتمەك، ۋاز كەچمەك.

هِجْرَةٌ ج هِجَرٌ: كۆچمەك، يۆتكەلمەك.

الْهِجْرَةُ النَّبَوِيَّةُ: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھىجرەت قىلغانلىقى (مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامنىڭ مىلادىيە 622- يىلى مەككىدىن مەدىنىگە كۆچۈپ بارغانلىقى).

«الْهِجْرَةُ مِنَ الرِّيفِ إِلَى الْمَدِينَةِ»: يېزىدىن شەھەرگە كۆچۈپ بارماق.

دَارُ الْهِجْرَةِ: مەدىنە مۇنەۋۋەرە.

«هِجْرَةُ الْخُطَّافِ مِنَ الْمَنَاطِقِ الْبَارِدَةِ إِلَى الْمَنَاطِقِ الْحَارَّةِ»: قارلىغاچنىڭ سوغۇق رايونلاردىن ئىسسىق رايونلارغا كۆچۈشى.

هِجْرِسٌ ج هَجَارِسُ: مايمۇن، تۈلكە؛ ئېيىق؛ پەسكەش.

هِجْرِيٌّ: ھىجرىيە، ھىجرىيىگە مەنسۇپ.

السَّنَةُ الْهِجْرِيَّةُ: ھىجرىيە يىلى.

«التَّارِيخُ الْهِجْرِيُّ يَبْتَدِئُ سَنَةَ 622 لِلْمِيلَادِ»: ھىجرىيە تارىخى مىلادىيىنىڭ 622- يىلىدىن باشلىنىدۇ.

هَجَسَ يَهْجِسُ هَجْسًا الشَّيْءُ فِي صَدْرِهِ: كۆڭلىدە كەچتى.

«هَجَسَ فِي نَفْسِهِ أَنْ يَزُورَهَا»: ئۇنى يوقلاش كۆڭلىگە كەچكەن.

هَجَسَ الشَّخْصَ عَنِ الْأَمْرِ: ئۇنى رەت قىلدى،

توسۇدى.

هَجْسٌ: چۈشىنىكسىز سۆز، ئاڭلاپمۇ چۈشەنگىلى بولمايدىغان سۆز.

هَجَسَ يَهْجُسُ هَجْسًا إِلَيْهِ: سىغىندى.

هَجَسَ بَيْنَ الْقَوْمِ: ئارىنى بۇزدى.

هَجَعَ يَهْجَعُ هُجُوعًا وَهَجْعًا الشَّخْصُ: كېچىدە ئۇخلىدى؛ تىنچىدى.

﴿كَانُوا قَلِيلاً مِنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ﴾ «قرآن»: ئۇلار كېچىسى ئاز ئۇخلايتتى.

هَجَعَ الْجُوعُ: ئاچلىق بېسىقتى.

تَهْجَعُ النَّارُ تَحْتَ الرَّمَادِ: كۆل ئاستىدا ئوت پەسىيىپ قالىدۇ.

هَجْعٌ مِنَ اللَّيْلِ: كېچىنىڭ بىر قىسمى.

هَجْعَةٌ ج هَجَعَاتٌ: كېچىنىڭ ئاۋۋىلىدىكى ئازغىنا ئۇيقۇ.

«إِسْتَيْقَظْتُ بَعْدَ هَجْعَةٍ»: بىرئاز كۆز يۇمغاندىن كېيىن، ئويغىنىپ كەتتىم.

هَجِفَ يَهْجَفُ هَجَفًا: قورسىقى ئىچىپ، بىقىنى چاپلىشىپ كەتتى.

هَجَلَتْ يَهْجُلُ هَجْلًا الْمَرْأَةُ بِعَيْنَيْهَا: ئايال كۆز تاشلىدى، قاش ئاتتى.

هَجْلٌ ج أَهْجَالٌ: ئويمان يەر، پەس يەر، دالا.

هَجَمَ يَهْجُمُ هُجُومًا عَلَيْهِ: ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلدى، ئۇنىڭغا بىردىنلا ئېتىلدى.

هَجَمَ الْبَرْدُ: سوغۇق تېز كەلدى، بۇرۇن كەلدى.

هَجَمَ الشَّخْصُ: بېشىنى تۆۋەن سىلىپ تۇردى.

هَجَمَ عَلَيْهِ: تۇيۇقسىز كەلدى.

هَجَمَ الْجَيْشُ عَلَى الْعَدُوِّ: قوشۇن دۈشمەنگە ھۇجۇم قىلدى.

«هَجَمَ رِجَالُ الشُّرْطَةِ عَلَى مَخْبَأِ اللُّصُوصِ»: ساقچىلار ئوغرىلارنىڭ يوشۇرۇنغان جايىغا ھۇجۇم قىلدى.

هَجْمَةٌ ج هَجَمَاتٌ: ھۇجۇم قىلىش.

هَجْمَةُ الشِّتَاءِ: قاتتىق سوغۇق.

هَجْمَةُ الصَّيْفِ: قاتتىق ئىسسىق.

«نَتَعَرَّضُ لِهَجْمَةٍ شَرْسَةٍ»: ياۋۇزلارچە ھۇجۇمغا ئۇچرىماقتىمىز.

هَجَنَ يَهْجُنُ / يَهْجِنُ هَجْنًا وَهُجُونًا وَهِجَانًا الْفَتَاةُ: قىز بويىغا يەتمەي ياتلىق بولدى.

هَجَنَتِ النَّخْلَةُ: خورما مېۋىگە كىردى.

هَجُنَ يَهْجُنُ هُجْنَةً وَهَجَانَةً وَهُجُونَةً الْكَلَامُ: سۆز كەمتۈك بولۇپ قالدى.

هُجْنَةٌ ج هُجَنٌ: ئەيىب، كەمتۈك، تولۇقسىز.

فِي كَلَامِهِ هُجْنَةٌ: ئۇنىڭ سۆزىدە كەمتۈكلۈك بار.

هَجَوَ يَهْجُو هَجَاوَةً الْيَوْمُ: كۈن قاتتىق ئىسسىپ كەتتى.

هَجْوٌ: ھەجۋىي قىلىش.

هَجُودٌ ج هُجُدٌ: ئۇخلىغۇچى؛ كېچىدە ناماز ئوقۇغۇچى.

هُجُوعٌ: تىنچ، تىنچلىق، خاتىرجەملىك.

هَجُولٌ: بۇزۇق ئايال.

هَجُومٌ: قاتتىق بوران؛ تەرلىتىش دورىسى.

هُجُومٌ: ھۇجۇم قىلىش، زەربە بېرىش.

«هُجُومٌ جَوِّيٌّ»: ھاۋا ھۇجۇمى.

«هُجُومٌ مُضَادٌّ»: قايتۇرما ھۇجۇم.

هُجُومِيٌّ: ھۇجۇمىنىڭ، ھۇجۇمغا ئائىت، ھۇجۇم خاراكتېرلىك.

هَجِيَ يَهْجَى هَجًى الْبَيْتُ: ئۆي ئېچىلىپ كەتتى.

هَجِيجٌ ج هُجُجٌ وَهُجَّانٌ: چوڭقۇر ئويمان، ئوت يالقۇنى؛ قۇمغا سىزىلغان يال سىزىقچىلىرى.

هَجِيرٌ ج هُجُرٌ: چۈش ۋاقتى، چىڭقى چۈش؛ قاتتىق ئىسسىق.

هَجِيرَةٌ: چۈش ۋاقتى، چىڭقى چۈش، قاتتىق ئىسسىق ۋاقتىدىكى چۈش ۋاقتى.

هَجِيْسَةٌ ج هَجَائِسُ: يېڭى گۆش؛ بۇزۇلۇپ قالغان سۈت.

هَجِيْعٌ مِنَ اللَّيْلِ: كېچىنىڭ بىر قىسمى.

هَجِيْنٌ ج هُجُنٌ وَهُجَنَاءُ: پەس، پەسكەش؛ شالغۇت؛ پىرىۋوتكا.

هَجِيْنٌ مِنَ الْحَيَوَانِ: شالغۇت ھايۋان.

هَدَادٌ: سىلىق، يۇمشاق.

هَدَادَيْكَ: ئالدىرىماي، ئاستا-ئاستا.

هَدَارِيْسُ: ئاپەت، بالايىئاپەت.

هُدَامٌ: دېڭىزدا باش قايماق، كۆڭۈل ئاينىماق.

«تَنَاوَلَ دَوَاءً ضِدَّ الْهُدَامِ»: باش قېيىشقا قارشى دورا يېدى.

هِدَانَةٌ: ئۇرۇشتىن كېيىنكى سۈلھى، ئۇرۇش توختىتىش.

هِدَايَةٌ: ھىدايەت، توغرا يول؛ يېتەكلەش.

«يَعْمَلُ بِتَوْفِيْقٍ وَهِدَايَةٍ مِنَ اللهِ»: ئۇ ئەمەلنى ئاللاھنىڭ تەۋپىق ۋە ھىدايىتى بىلەن قىلىپ كېتىۋاتىدۇ.

هَدَأَ يَهْدَأُ هَدْأً وَهُدُوْءًا: تىنچىدى، بېسىلدى.

هَدَأَ الْأَلَمُ عَنِ الْمَرِيْضِ: كېسەلنىڭ ئاغرىقى توختىدى.

هَدَأَ الشَّخْصُ بِالْمَكَانِ: جايلاشتى، تۇردى.

هَدَأَتِ الْعَاصِفَةُ: بوران پەسەيدى.

جَاءَ حِيْنَ هَدَأَتِ الْعَيْنُ وَالرِّجْلُ: ئەل ئايىغى جىمىققاندا كەلدى.

لَا يَهْدَأُ الرَّوْعُ مَا دَامَتِ الْحَرْبُ قَائِمَةً: ئۇرۇش داۋاملىشىۋاتقاندا يۈرەك تىنچىمايدۇ.

هَدْءٌ هُدْءٌ: كېچىنىڭ بىر قىسمى؛ جىمجىتلىق، تىنچلىق.

هَدْأَةٌ: توختاپ قالماق.

بَعْدَ هَدْأَةٍ مِنَ اللَّيْلِ: كېچىنىڭ جىمجىتلىقىدىن كېيىن.

هَدَبَ يَهْدِبُ هَدْبًا الشَّيْءَ: نەرسىنى ئۈزدى.

هَدَبَ النَّاقَةَ: تۆگىنى ساغدى.

هَدَبَ الثَّمَرَةَ: مېۋە يىغدى.

هَدِبَ يَهْدَبُ هَدَبًا الشَّخْصُ: كىشى كىرپىكلىك بولدى، كىرپىكى ئۇزۇن بولدى.

هَدِبَتِ الشَّجَرَةُ: دەرەخنىڭ شېخى ساڭگىلاپ تۇردى.

هَدَبٌ ج أَهْدَابٌ: دەرەخ شېخى، يوپۇرماق.

هُدْبٌ ج أَهْدَابٌ: كىرپىك.

تَمَسَّكَ بِأَهْدَابِ الشَّيْءِ: بىر نەرسىنى چىڭ تۇتتى.

يَتَمَسَّكُوْنَ بِأَهْدَابِ الْعَرْشِ: ھاكىمىيەتنى چىڭ تۇتماقتا.

«نَتَمَسَّكُ بِأَهْدَابِ الدِّيْنِ»: دىنىدا چىڭ تۇرىمىز.

هَدِبٌ: كىرپىكلىك.

هَدْبَاءُ ج هُدْبٌ: كىرپىكلىك ئايال.

شَجَرَةٌ هَدْبَاءُ: شاخلىرى ساڭگىلاپ تۇرغان دەرەخ.

هُدَبٌ: دۆت، كالۋا.

هُدَبِيٌّ: كىرپىكلىك.

هَدَجَ يَهْدِجُ هَدْجًا وَهَدَجَانًا وَهُدَاجًا الشَّيْخُ: قېرى ئادەم تىترەپ ماڭدى، دەلدەڭشىپ ماڭدى.

هَدَجَتِ الرِّيْحُ: شامال ھۇشقۇيتتى.

هَدَّ يَهُدُّ هَدًّا الْبَعِيْرُ: تۆگە بورقىرىدى.

هَدَّ يَهُدُّ هَدًّا وَهُدُوْدًا الْبِنَاءَ: بىنانى چېقىۋەتتى، ئۆرۈۋەتتى، غۇلاتتى.

«هَدَّ الْحَائِطَ لِتَوْسِيْعِ الْغُرْفَةِ»: ئۆينى كېڭەيتىش ئۈچۈن تامنى ئېلىپ تاشلىدى.

«هَدَّ الْحَائِطُ»: تام يىقىلدى، ئۆرۈلدى.

هَدَّ الشَّخْصُ: ئاجىزلاپ كەتتى.

هَدَّ صِحَّتَهُ: سالامەتلىكىگە زىيان سالدى، زىيانغا ئۇچراتتى.

هَدَّهُ الْأَمْرُ: ئىش ئۇنى ھالسىرىتىۋەتتى، بوشاشتۇرۇۋەتتى.

هَدَّتْهُ الْمُصِيبَةُ: مۇسىبەت ئۇنى يادىتىۋەتتى.

هِدٌّ: بۇزۇلغان، ۋەيران بولغان.

هَدٌّ ج هُدُوْدٌ: بۇزماق؛ بۇزۇلماق، ۋەيران بولماق؛ قاتتىق ئاۋاز، قوپال ئاۋاز؛ مەرد ئادەم، سېخىي ئادەم؛ ئاۋاق ئادەم.

﴿وَتَخِرّ الْجِبَالُ هَدّاً﴾ «قرآن»: تاغلار گۇمران بولغىلى...

هَدَّأَ يُهَدِّئُ تَهْدِئَةً: بېسىلدۇردى، تىنچىتتى، توختاتتى.

«هَدَّأَ الدَّوَاءُ أَلَمَ الْمَرِيْضِ»: دورا كېسەلنىڭ ئاغرىقىنى توختاتتى.

هَدَّأَ حَمَاسَ الْمُتَظَاهِرِيْنَ: نامايىشچىلارنىڭ قىزغىنلىقىنى پەسەيتتى.

هَدَّأَتِ الْمُوْسِيْقَى أَعْصَابَهُ: مۇزىكا ئۇنىڭ نېرۋىلىرىنى تىنچىتتى.

هَدِّئْ مِنْ رَوْعِكَ: ئەنسىرىمە، خاتىرجەم بول، جىددىللەشمە.

هُدَّابٌ: دۆت، كالۋا.

هُدَّابُ النَّخْلِ: خورما يوپۇرمىقى.

هُدَّابُ الثَّوْبِ: چۇچا.

هَدَّاجٌ: تىترەپ ماڭغۇچى، دەلدەڭشىپ ماڭغۇچى.

هَدَّافٌ: مەرگەن.

«فُلاَنٌ هَدَّافٌ مُمْتَازٌ»: پالانى ئۇستا مەرگەن.

هَدَّامٌ ج هَدَّامُوْنَ: ۋەيران قىلغۇچى، پاچاقلاپ تاشلىغۇچى، بۇزغۇنچى.

«تَتَّهِمُ الْحُكُوْمَةُ الْمُعَارِضِيْنَ بِأَنَّهُمْ هَدَّامُوْنَ»: هۆكۈمەت قارشى پىكىردە بولغۇچىلارنى بۇزغۇنچىلار، دەپ قارىماقتا.

هَدَّبَ يُهَدِّبُ تَهْدِيْبًا الثَّمَرَةَ: مېۋە يىدى.

هَدَّبَ الثَّوْبَ: كىيىمنى پەۋازلىدى، كىيىمگە چۇچا بېكىتتى.

هَدَّةٌ: چۈشۈپ كەتكەن نەرسىنىڭ ئاۋازى.

هَدَّدَ يُهَدِّدُ تَهْدِيْدًا: قورقۇتتى، تەهدىت سالدى.

هَدَّدَ سَلاَمَتَهُ: سالامەتلىكىگە خەۋپ يەتكۈزدى.

هَدَّدَهُ بِالْاِسْتِقَالَةِ: ئۇنى ئىستىپا بېرىشكە قىستىدى.

هَدَّمَ يُهَدِّمُ تَهْدِيْمًا الْحَائِطَ: تامنى كۈچ بىلەن ئۆرۈۋەتتى.

«هَدَّمَتِ الْبَلَدِيَّةُ بَعْضَ الْمَنَازِلِ لِتَوْسِيْعِ الشَّارِعِ»: شەھەرلىك هۆكۈمەت كوچىنى كېڭەيتىش ئۈچۈن بەزى ئۆيلەرنى چېقىۋەتتى.

﴿وَلَوْلاَ دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهُدِّمَتْ صَوَامِعُ وَبِيَعٌ ...﴾ «قرآن»: ئەگەر ئاللاھ ئىنسانلارنى بىر-بىرىگە قارشىلىق كۆرسەتكۈزمىگەن بولسا، راھىبلارنىڭ ئىبادەتخانىلىرى، چىركاۋلار، يەھۇدىيلارنىڭ ئىبادەتخانىلىرى... ئەلۋەتتە ۋەيران قىلىناتتى.

هَدَّنَ يُهَدِّنُ تَهْدِيْنًا الشَّخْصَ: تىنچلاندۇردى، بېسىقتۇردى.

هَدَّنَ غَضَبَهُ بِالْكَلاَمِ اللَّطِيْفِ: يۇمشاق گەپ بىلەن ئۇنىڭ ئاچچىقىنى ياندۇردى.

هَدَّنَ الصَّبِيَّ: بالىنى پەيلىدى.

هَدَّنَتِ الْمَرْأَةُ طِفْلَهَا: ئايال بالىسىنى تىنچىتتى.

هَدَرَ يَهْدُرُ هَدْرًا وَهَدَرًا الدَّمُ: خۇن بىكار ئاقتى.

«مَنِ اطَّلَعَ فِي دَارٍ بِغَيْرِ إِذْنٍ فَقَدْ هَدَرَتْ عَيْنُهُ» «حديث»: بىر كىم بىرسىنىڭ قورۇسىغا رۇخسەتسىز قارىسا، كۆزى قويۇۋېتىلسە، سورىقى بولمايدۇ.

هَدَرَ يَهْدِرُ هَدْرًا وَهَدِيْرًا الْبَعِيْرُ: تۆگە بورقىرىدى.

«هَدَرَ الْحَمَامُ»: كەپتەر سايرىدى، دەم تۈتتى.

هَدَرَتِ الْقِدْرُ: قازان پۇرۇقشىپ قاينىدى.

هَدَرٌ: ناھەق، بىھۇدە، ناتوغرا، ئاساسسىز.

هَدَرًا: بىكاردىن - بىكارغا.

هِدْرُوْجِيْنٌ: ھىدروگېن، ۋودورود.

هِدْرُوْجِينِيٌّ: ھىدروگېنغا ئائىت.

قُنْبُلَةٌ هِدْرُوْجِينِيَّةٌ: ۋودورود بومبىسى.

هَدَسَ يَهْدِسُ هَدْسًا فِيْهِ: ئويلىدى، پىكىر قىلدى.

هَدَغَ يَهْدَغُ هَدْغًا الشَّيْءَ: يىمىرۋەتتى، پاچاقلىۋەتتى.

هَدَفَ يَهْدِفُ هَدْفًا إِلَيْهِ: كىردى، داخىل بولدى.

هَدَفَ يَهْدُفُ هَدْفًا الشَّخْصُ: يېقىنلاشتى.

هَدَفَ لِلْخَمْسِيْنَ: 50 كە يېقىنلاشتى.

هَدَفَ إِلَى الشَّيْءِ: تېز باردى.

هَدَفَ إِلَى الْأَمْرِ: مەقسەت قىلدى، نىشانلىدى.

«هَدَفَ إِلَى مُسَاعَدَةِ الْفُقَرَاءِ»: كەمبەغەللەرگە ياردەم بېرىشنى كۆڭلىگە پۈكتى.

هَدَفٌ ج أَهْدَافٌ: قارا، نىشان.

الْهَدَفُ النَّبِيْلُ: ئۇلۇغ نىشان، ئۇلۇغ مەقسەت.

لَنْ نَتَخَلَّى عَنْ هَذَا الْعَمَلِ حَتَّى نُحَقِّقَ هَدَفَنَا: مەقسەتكە يەتمىگۈچە بۇ ئىشتىن ۋاز كەچمەيمىز.

«الْأَهْدَافُ الْحَرْبِيَّةُ»: ھەربىي نىشانلار.

سَجَّلَ لَاعِبُ الْكُرَةِ أَهْدَافًا كَثِيْرَةً: ۋاسكېتبولچى كۆپ نەتىجىلەرگە ئېرىشتى.

«هَدَفُهُ أَنْ يُصْبِحَ طَبِيْبًا»: ئۇنىڭ مەقسىتى دوختۇر بولۇش.

هَدَلَ يَهْدِلُ هَدْلًا الشَّيْءَ: نەرسىنى ساڭگىلاتتى.

هَدَلَ يَهْدِلُ هَدِيْلًا الْحَمَامُ: كەپتەر سايرىدى.

هَدِلَ يَهْدَلُ هَدَلًا: ساڭگىلىدى.

هَدَمَ يَهْدِمُ هَدْمًا الْبِنَاءَ: بىنانى بۇزدى، ئۆرۈدى.

«هَدَمَ دَارَهُ لِيُجَدِّدَ بِنَاءَهَا»: بىنانى يېڭىلاش ئۈچۈن بۇزۇۋەتتى.

هُدِمَ الرَّجُلُ فِي الْبَحْرِ: كىشى دېڭىزدا بېشى قايدى.

هَدَمَ مَا أَبْرَمَ مِنْ أَمْرٍ: ئەھدىنى بۇزدى.

هَدْمٌ: بۇزۇش، ئۆرۈش.

هَدَمٌ ج أَهْدَامٌ وَهِدَمٌ: كونا كىيىم.

هِدْمٌ ج أَهْدَامٌ وَهِدَامٌ: كونا كىيىم، ياماق چاپان؛ كونا ئاياغ؛ ياشانغان ئادەم، بوۋاي.

هَدِمٌ: ئەخمەق، زەيىپانە، ئايال مىجەز ئەر.

هَدَنَ يَهْدِنُ هُدُوْنًا الشَّخْصُ: جىمىقتى، بېسىقتى، تىنچلاندى.

هَدَنَ فُلَانٌ مِنَ الْغَضَبِ: پالانىنىڭ ئاچچىقى ياندى.

هَدَنَ الْعَدُوَّ: دۈشمەن بىلەن قارشىلىشىشتىن توختىدى.

هُدْنَةٌ ج هُدَنٌ وَهُدْنَانٌ: تىنچىق، جىمجىتلىق، ئۇرۇش توختىتىش.

«دَامَتِ الْهُدْنَةُ يَوْمَيْنِ فَقَطْ»: ئۇرۇش توختىتىش پەقەت ئىككى كۈنلا داۋاملاشتى.

هَدْهَدَ يُهَدْهِدُ هَدْهَدَةً الطَّائِرُ: قۇش سايرىدى.

هَدْهَدَتِ الْأُمُّ رَضِيْعَهَا: ئانا بالىسىنى ئۇخلىتىش ئۈچۈن تەۋرەتتى.

هُدْهُدٌ ج هَدَاهِدُ: ھۆپۈپ.

﴿وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَا أَرَى الْهُدْهُدَ﴾ «قرآن»: ئۇ قۇشلارنى كۆزدىن كەچۈرگەندىن كېيىن ئېيتتى: «ماڭا نېمە بولدى؟ ھۆپۈپنى كۆرمەيمەنغۇ!...».

هُدُوْءٌ: جىمجىتلىق، تىنچلىق؛ تىنچىماق، بېسىقماق.

فُلَانٌ يَعْمَلُ بِهُدُوْءٍ: پالانى تەمكىنلىك بىلەن ئىشلەيدۇ، ئۈن-تىنسىز ئىشلەيدۇ.

يَحْتَفِظُ بِهُدُوْئِهِ: ئۇ خاتىرجەم تۇرماقتا.

هَدُوْدٌ: تۆزلەڭ يەر؛ داۋان.

هَدُوْدٌ حَدُوْرٌ: يانتۇ يەر.

أَكَمَةٌ هَدُوْدٌ: تىك ئېگىزلىك.

هُدُوْنٌ: تىنچلىق، جىمجىتلىق؛ ئۇرۇش توختىتىش.

هَدَى يَهْدِي هِدَاءً الْعَرُوْسَ إِلَى بَعْلِهَا: كېلىنچەكنى يىگىتنىڭكىگە يۆتكىدى.

هَدَى يَهْدِي هُدًى وَهَدْيًا وَهِدَايَةً الرَّجُلَ: كىشىنى توغرا

يولغا باشلىدى.

﴿وَوَجَدَكَ ضَالاًّ فَهَدَى﴾ «قۇرئان»: ئۇ سېنى قايمۇققان بىلىپ ھىدايەت قىلمىدىمۇ؟

«هَدَهُ الطَّرِيقَ وَلَهُ وَإِلَيْهِ»: ئۇنىڭغا يول كۆرسىتىپ قويدى.

هُدًى: ھىدايەت، توغرا يول، يېتەكلەش.

﴿ذَلِكَ الْكِتَابُ لاَ رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ﴾ «قۇرئان»: بۇ كىتابتا ھېچ شەك يوق، ئۇ تەقۋادارلارغا يېتەكچىدۇر.

«سَارَ عَلَى غَيْرِ هُدًى»: قارىسىغا ماڭدى.

هَدْيٌ: يېتەكلەش، توغرا يولغا سېلىش؛ ئۇسۇل؛ قۇربانلىق، مەسلەك.

فُلاَنٌ حَسَنُ الْهَدْيِ: پالانىنىڭ مەسلىكى ياخشى.

«سَارَ عَلَى هَدْيِهِ»: ئۇنىڭ يولى بويىچە ماڭدى.

هَدْيَةٌ / هِدْيَةٌ ج هَدْيٌ: يول، ئۇسۇل، خىسلەت، ھەرىكەت.

هَدِيدٌ: دارازا ئادەم، قامەتلىك ئادەم، ئۆرۈلگەن نەرسىنىڭ قاتتىق ئاۋازى.

هَدِيرٌ: كەپتەر، تۆگە قاتارلىقلارنىڭ ئاۋازى، تۆگىمەنىنىڭ نورى.

هَدِيرُ الأَمْوَاجِ: شارقىرىغان ئاۋاز.

هَدِيرُ الآلاَتِ: سايمانلارنىڭ تاراڭشىغان ئاۋازى.

هَدِيلٌ: كەپتەرنىڭ سايرىغان ئاۋازى، باچكا.

رَجُلٌ هَدِيلٌ: تۈكلۈك ئادەم.

هَدِيَّةٌ ج هَدَايَا: سوۋغا، ھەدىيە.

قَدَّمَ الأَبُ قِلاَدَةً مِنَ الذَّهَبِ هَدِيَّةً لِزَوْجِهِ: ئاتا ئايالىغا ئالتۇن بۇلايكا سوۋغا قىلدى.

«هَدِيَّةُ رَأْسِ الْعَامِ»: يېڭى يىل سوۋغىسى.

هَدَايَا الْعِيدِ إِلَى الأَطْفَالِ: باللارغا بېرىلىدىغان ھېيتلىقلار.

﴿وَإِنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِم بِهَدِيَّةٍ فَنَاظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ﴾ «قۇرئان»: مەن چوقۇم ئۇلارغا سوۋغا ئەۋەتىمەن، ئەلچىلەرنىڭ نېمە خەۋەر ئېلىپ كېلىدىغانلىقىغا قارايمەن.

هَذَا يَهْذُو هَذْوًا فِي الْكَلاَمِ: كېسەللىك سەۋەبىدىن قالايمىقان سۆزلىدى.

هُذَاءٌ: جۆيلۈش، بىھۇدە سۆزلەش.

هُذَاءُ الْعَجُوزِ: بوۋاينىڭ ئالجىشى.

هُذَامٌ: ئۆتكۈر قىلىچ، قەھرىمان، باتۇر.

هَذَأَ يَهْذَأُ هَذْأً الشَّيْءَ: كېسىۋەتتى.

هَذَأَتِ الْخَيْلُ: ئات چارچاپ يىقىلىپ چۈشتى.

هَذَأَ الْكَلاَمَ: بىلجىرلىدى، ئېغىزىغا كەلگەننى دېدى.

هَذَأَ فُلاَنُ الْعَدُوَّ: دۈشمەننى يوقاتتى.

هَذَأَ فُلاَنًا بِلِسَانِهِ: پالانىنى ئازار بەردى.

هَذِئَ يَهْذَأُ هَذَأً مِنَ الْبَرْدِ: توڭلاپ ئۆلدى.

هَذْأَةٌ: ئوتنىغۇچ؛ كەپكۈر.

هَذَبَ يَهْذِبُ هَذْبًا الشَّجَرَ: دەرەخنى پۇتىدى، چاتىدى، قىرقىدى.

هَذْبٌ: رېمونت قىلماق، ئوڭشىماق؛ تەربىيىلىمەك.

هَذَّاءٌ: ئۆتكۈر، ئىتتىك، كەسكۈچى.

سَيْفٌ هَذَّاءٌ: ئۆتكۈر قىلىچ.

رَجُلٌ هَذَّاءٌ: مالىماتاڭ سۆزلەيدىغان ئادەم.

هَذَّارٌ: ۋالاقتەككۈر.

هَذَّبَ يُهَذِّبُ تَهْذِيبًا الشَّيْءَ: نەرسىنى تۈزەتتى، ياسىدى.

«هَذَّبَ هِنْدَامَهُ»: ياساندى.

هَذَّبَ الطِّفْلَ: بالىنى ياخشى تەربىيىلىدى.

هَذَّبَ الْكِتَابَ: كىتابنىڭ زۆرۈر بولمىغان قوشۇمچىلىرى ئېلىۋېتىلىپ ئىخچاملاندى.

هَذَّبَ الْقَصِيدَةَ: قەسىدىنى تۈزەتتى.

هَذَرَ يَهْذِرُ هَذْرًا وَهَذَرًا الشَّخْصُ فِي كَلاَمِهِ: پەلىپەتىش سۆزلىدى، ناسازا سۆزلىدى.

هَذِرَ يَهْذَرُ هَذَرًا كَلاَمُهُ: ئۇنىڭ سۆزى پەلىپەتىش

بولدى.

هَذَرٌ: مەنىسىز سۆز، پۇچەك گەپ، جۆيلۇمەك، قالايمىقان گەپ قىلماق.

هَذِرٌ ج هَذِرُونَ: ۋالاقتەككۇر.

هَذْرَمَ يُهَذْرِمُ هَذْرَمَةً الشَّخْصُ فِي كَلَامِهِ: مالىماتالىق گەپ قىلدى.

هَذْرَمَ الْقُرْآنَ: قۇرئاننى تېز ئوقۇدى.

هَذَفَ يَهْذِفُ هُذُوفًا: ئالدىرىدى، تېنىدى.

هَذِفٌ: ئالدىراڭغۇ.

هُذْلُولٌ ج هَذَالِيلُ: دۆڭ، تۆپىلىك؛ ئېرىق؛ تېتىك؛ ساغرىلىق يورغا ئات؛ ئاپەت.

هَذَمَ يَهْذِمُ هَذْمًا الشَّيْءَ: نەرسىنى كېسىۋەتتى.

هَذَمَ الرَّجُلُ الطَّعَامَ: تاماقنى يالماپ يۇتۇۋەتتى.

هَذَى يَهْذِي هَذْيًا وَهَذَيَانًا الشَّخْصُ: جۆيلۈدى.

يَهْذِي الْمَرِيضُ مِنْ أَثَرِ الْحُمَّى: كېسەل قىزىتما تەسىرىدىن جۆيلۈۋاتىدۇ.

هَذِيٌّ هَذَيَانٌ: جۆيلۈش، بىھۇدە سۆزلەش.

هَذَيَانُ الْمَحْمُومِ: قىزىپ قالغان ئادەمنىڭ قالايمىقان سۆزلىشى.

هِرَاءٌ: خورمىنىڭ هارام شېخى.

هُرَاءٌ: جۆيلۈش، قۇرۇق گەپ، قالايمىقان سۆز.

رَجُلٌ هُرَاءٌ: پوچى، سەپسەتىچى.

إِمْرَأَةٌ هُرَاءَةٌ: كوت-كوت ئايال.

هِرَاشٌ: جېدەللەشمەك، دەتالاش قىلىشماق.

هُرَاعٌ: شاپاشلاپ مېڭىش.

هَرَاقَ يُهْرِيقُ هِرَاقَةً الْمَاءَ: سۇنى قۇيدى، تۆكتى.

هِرَاقَةٌ: تۆكمەك، قۇيماق، ئاققۇزماق.

هُرَامِسٌ: كۈچلۈك يولۋاس.

هَرَامِسَةٌ: ئاسترونوم.

هِرَاوَةٌ ج هَرَاوَى: توقماق.

«هِرَاوَةُ الْحَارِسِ»: قاراۋۇلنىڭ توقمىقى.

هَرَأَ يَهْرَأُ هَرْأً وَهَرَاءَةً اللَّحْمَ: گۆشنى قاتتىق پىشۇردى.

هَرَأَ الشَّخْصُ: ئېغىزىغا كەلگەننى جۆيلۈدى.

هَرَأَ الْبَرْدُ الشَّخْصَ: سوغۇق كىشىنىڭ جېنىنى ئالغۇدەك قاتتىق بولدى.

هَرِئَ يَهْرَأُ هَرَأً وَهُرُوْءًا اللَّحْمُ: گۆش يۇمشاق پىشتى.

هَرَبَ يَهْرُبُ هَرَبًا وَهُرُوْبًا وَمَهْرَبًا هَرَبَانًا: قاچتى.

هَرَبَ مَعَ إِمْرَأَةٍ: ئايال بىلەن قېچىپ كەتتى.

هَرَبَ الْجُنْدِيّ مِنَ الثَّكْنَةِ: ئەسكەر گازارمىدىن قاچتى.

يَهْرُبُ الْفَأْرُ مِنَ الْقِطِّ: چاشقان مۆشۈكتىن قاچىدۇ.

هَرَبٌ: قاچماق، قېچىپ كەتمەك.

﴿وَلَن نُّعْجِزَهُ هَرَباً﴾ «قرآن»: ئۇنىڭ (ئازابىدىن) قېچىپ قۇتۇلالمايدۇ.

هَرَبَانٌ: قاچماق، قېچىپ كەتمەك، قاچقۇن.

هِرْبِدٌ ج هَرَابِدُ وَهَرَابِذَةٌ: يىرتىۋەتمەك، تىتىۋەتمەك.

هَرْبَذَةٌ: يىرتماق.

هُرْبُعٌ ج هَرَابِعُ: چاققان ئوغرى؛ بۆرە.

هَرَتَهُ يَهْرِتُ هَرْتًا: ئۇنىڭغا نەيزە سانجىدى.

هَرَتَ الثَّوْبَ: رەختنى يىرتتى.

هَرِتٌ: يىرتقۇچ.

هِرْتٌ: كونا كىيىم.

هَرْثَمٌ: يولۋاس.

هَرْثَمَةٌ: يولۋاس، بۇرۇننىڭ ئۇچى.

هَرَجَ يَهْرِجُ هَرْجًا الشَّخْصُ فِي الْحَدِيثِ: سۆزنى ئېلىشتۇردى، چاقچاق قىلدى، قىزىقچىلىق قىلدى.

هَرَجَ الصَّبِيّ: بالا بىھۇدە سۆزلىدى.

هَرَجَ الْقَوْمُ: قوۋم پاراكەندىچىلىك تۇغدۇردى.

هَرَجَتِ الْجَمَاهِيرُ: ئاممىا غۇلغۇلا قىلدى.

هَرَجَ الْفَرَسُ: ئات چاپتى.

هَرْجٌ: قالايمىقانچىلىق.

أَصْبَحَ الْقَوْمُ فِي هَرْجٍ وَمَرْجٍ: خەلق پىتنە-پاسات ۋە قالايمىقانچىلىق ئىچىدە قالدى.

«الْعِبَادَةُ فِي الْهَرْجِ كَهِجْرَةٍ إِلَيَّ» «حديث»: پىتنە ـ پاسات زامانىدا قىلىنغان ئىبادەت مېنىڭ تەرىپىمگە ھىجرەت قىلغانغا ئوخشاش.

هَرْجَلَ يُهَرْجِلُ هَرْجَلَةً الرَّجُلُ: غالداڭشىپ ماڭدى، ئېگىز ـ پەس ماڭدى.

هَرَدَ يَهْرِدُ هَرْدًا: يىرتتى، پارچىلىدى.

هَرِدَ يَهْرَدُ هَرَدًا اللَّحْمُ: گۆش پىشىپ كەتتى.

هَرْدٌ: قالايمىقانچىلىق، پاراكەندىچىلىك، غەليان.

هِرْدٌ: تۆگە قۇشى، چۈشكۈنلەشكەن ئادەم.

هُرْدٌ: زەپەر، گىل.

هَرَّ يَهِرُّ هَرِيرًا الْكَلْبُ: ئىت غىڭشىدى.

هَرَّهُ يَهُرُّ هَرًّا الدَّوَاءُ: دورا ئۇنىڭ ئىچىنى سۈرۈپ كەتتى.

هِرٌّ ج هَرِيرٌ م هِرَّةٌ ج هِرَرٌ: مۈشۈك.

هَرَّاتٌ: يىرتقۇچ.

هَرَّاسٌ: ياما پىشۇرغۇچى، ياما ساتقۇچى.

هَرَّاسَةٌ: يانجىش ماشىنىسى.

هَرَّامَةٌ: چاناش پىچىقى.

هَرَّأَ يُهَرِّئُ تَهْرِيئًا وَتَهْرِئَةً الْبَرْدُ فُلَانًا: كىشىنىڭ جېنىنى ئالغۇدەك سوغۇق بولدى.

هَرَّأَ الْكَلَامَ: قۇرۇق گەپ ساتتى.

هَرَّبَ يُهَرِّبُ تَهْرِيبًا الشَّخْصَ: كىشىنى قاچۇرۇۋەتتى.

هَرَّبَ الْبِضَاعَةَ الْمَمْنُوعَةَ: ئەتكەس مالنى يوشۇرۇنچە كىرگۈزدى.

«هَرَّبَ التَّبْغَ مِنَ الْحُدُودِ لَيْلًا»: تاماكىنى كېچىدە چېگرادىن كىرگۈزدى.

هَرَّتَ يُهَرِّتُ تَهْرِيتًا الشَّيْءَ: نەرسىنى كېڭەيتتى.

هَرَّتَ شِدْقَهُ: ئېغىزىنى چوڭ ئاچتى.

هَرَّجَ يُهَرِّجُ تَهْرِيجًا الشَّخْصُ: قالايمىقانچىلىق چىقاردى.

هَرَّجَ التِّلْمِيذُ فِي الْفَصْلِ: ئوقۇغۇچى سىنىپتا تەرتىپسىزلىك قىلدى.

«هَرَّجَ الْمُضْحِكُ فِي السِّيرْكِ»: كۈلدۈرگە ئارتىسى سېرك ئويۇنىدا قىزىقچىلىق قىلىپ كۈلدۈرۈۋەتتى.

هَرَّجَ بِالسَّبُعِ: يىرتقۇچنى ۋارقىراپ قاچۇرۇۋەتتى.

هَرَّشَ يُهَرِّشُ تَهْرِيشًا بَيْنَ الْقَوْمِ: كىشىلەر ئارىسىدا بۆلگۈنچىلىك سالدى.

هَرَّشَ بَيْنَ الْكِلَابِ: ئىت تالاشتۇردى.

هَرَّصَ يُهَرِّصُ تَهْرِيصًا الرَّجُلُ: بەدىنىنى قوتۇر بېسىپ كەتتى.

هَرَّفَ يُهَرِّفُ تَهْرِيفًا الْقَوْمُ إِلَى الصَّلَاةِ: قوۋم ئالدىراپ نامازغا باردى.

هَرَّفَتِ النَّخْلَةُ: خورما بالدۇر مېۋىلىدى.

هَرَّمَ يُهَرِّمُ تَهْرِيمًا الدَّهْرُ فُلَانًا: زامان پالاننى قېرىتىۋەتتى.

هَرَّمَ الشَّخْصُ اللَّحْمَ: گۆشنى ئۇششاق پارچىلىدى.

هَرَّمَ الْبِنَاءَ: بىنانى ئېھرام شەكلىدە سالدى.

هَرَزَهُ يَهْرُزُ / يَهْرِزُ هَرْزًا: ئۇنى قاتتىق نوقۇدى، ئۇنى تاياق بىلەن ئۇردى.

هَرِزَ يَهْرَزُ هَرَزًا وَهُرُوزًا الْحَيَوَانُ: ھايۋان ئۆلۈپ قالدى.

هَرَسَ يَهْرُسُ هَرْسًا الشَّيْءَ: نەرسىنى يانجىدى، ئەزدى، ئۇۋقتاق قىلدى.

«هَرَسَ الْقَمْحَ»: بۇغداينى ياما قىلدى.

هَرَسَ الطَّعَامَ: تاماقنى يالماپ يېدى.

هَرِسَ يَهْرَسُ هَرَسًا: يالماپ يېدى.

هَرْسٌ: مۈشۈك.

هِرْسٌ: كونا كىيىم.

هَرِسٌ: مۈشۈك، يولۋاس؛ كونا كىيىم؛ ئەرەب كاۋچۇكى ئۆسىدىغان جاي.

هَرِشَ يَهْرَشُ هَرَشًا الشَّخْصُ: كىشىنىڭ قىلىقى ناچار بولدى، قىزىققانلىق قىلدى.

هَرِشٌ: ئەخمەق، ئەدەپسىز.

هِرْشَفَّةٌ: قېرى تۆگە، ياشانغان موماي.

هِرْشَمٌ: سىلىق تاش.

هَرِصَ: قوتۇر، قوۋت.

هَرَضَ يَهْرِضُ هَرْضًا الثَّوْبَ: كىيىمنى يىرتىۋەتتى.

هَرَطَ يَهْرِطُ هَرْطًا فِي الْكَلَامِ: قالايمىقان سۆزلىدى، ۋالاقلىدى.

هَرَطَ الشَّيْءَ: نەرسىنى يىرتىۋەتتى.

هَرَطَ عِرْضَ أَخِيهِ: قېرىندىشىنىڭ ئابرۇيىنى تۆكتى.

هِرْطٌ أَهْرَاطٌ وَهُرُوطٌ: سېسىق گۆش؛ ياي ئادەم؛ ئورۇق قېرى قوي.

نَاقَةٌ هِرْطٌ: قېرى چىشى تۆگە.

هِرْطَالٌ: جاسارەتلىك ئادەم.

هَرْطَقَةٌ: بىدئەت.

هَرْطُوقِيٌّ ج هَرَاطِقَةٌ: بىدئەتچى.

هُرْطُومَانَةٌ ج هُرْطُمَانٌ: سولۇ.

هَرِعَ يَهْرَعُ هَرَعًا الدَّمُ: قان ئاقتى.

هَرِعَ الشَّخْصُ: تېز ماڭدى.

﴿وَجَاءَهُ قَوْمُهُ يُهْرَعُونَ إِلَيْهِ﴾ «قرآن»: لۇتنىڭ قوۋمى ئۇنىڭ قېشىغا ئالدىراپ كېلىشتى.

هَرِعَ الطِّفْلُ: بالا يىغلاڭغۇلۇق قىلدى.

هَرَعٌ: تېز يۈگۈرمەك.

هَرِعٌ: يۈگۈرمەك؛ يىغلاڭغۇ.

هَرَفَهُ يَهْرِفُ هَرْفًا: ئۇنى ماختىدى، مەدھىيىلىدى.

هَرَفَ بِهِ: ئۇنى ماختاپ ئۇچۇرۇۋەتتى.

«هُوَ يَهْرِفُ بِمَا لَا يَعْرِفُ»: كەلسە-كەلمەس جۆيلۈدى.

هَرَقَ يَهْرَقُ هَرْقًا الْمَاءَ: سۇنى قۇيدى، تۆكتى.

هَرَقَ الدَّمْعَ: ياش ئاققۇزدى.

هَرْقٌ: تۆكمەك، قۇيماق، ئاققۇزماق.

هِرَقْلٌ: ۋىزانتىيە پادىشاھى.

هِرَقْلِيٌّ: كۈچلۈك.

هَرِمَ يَهْرَمُ هَرَمًا وَمَهْرَمًا وَمَهْرَمَةً: قېرىدى، ياشاندى.

«هَرِمَ جَدُّهُ وَقَدْ بَلَغَ التِّسْعِينَ مِنْ عُمْرِهِ»: ئۇنىڭ بوۋىسى قېرىپ توقسانغا كىرىپ قالدى.

هَرَمٌ: قېرىپ ئاجىزلىشىپ كېتىش؛ چانىماق، توغرىماق.

هَرَمٌ ج أَهْرَامٌ وَهِرَامٌ: ئەھرام، پىرامىدا.

هَرِمٌ: قېرىغان، ياشانغان.

هُرْمَانٌ: ئەقىل، پاراسەت.

هَرْمَسَ يُهَرْمِسُ هَرْمَسَةً وَجْهُهُ: قاپىقى تۈرۈلدى.

هَرْمَسَ النَّاسُ: كىشىلەر ۋاراڭ-چۇرۇڭ قىلىشتى.

هَرْمَسَةٌ: ۋاراڭ-چۇرۇڭ.

هَرْمَلَ يُهَرْمِلُ هَرْمَلَةً الرَّجُلُ الشَّعْرَ: تۈكنى يۇلدى.

هَرْمَلَ الْوَبَرُ: تۈك چۈشتى.

هَرْمَلَتِ الْعَجُوزُ: قېرىپ ھوشىنى يوقاتتى.

هُرْمُونٌ ج هُرْمُونَاتٌ: ھورمون.

هَرَمِيٌّ: ئېھرام شەكىللىك.

شَكْلٌ هَرَمِيٌّ: پىرامىدا شەكىللىك.

هَرْنَفَ يُهَرْنِفُ هَرْنَفَةً الرَّجُلُ: كۈلۈمسىرىدى.

هَرْهَرَ يُهَرْهِرُ هَرْهَرَةً الشَّيْءُ: نەرسە ئاۋاز چىقاردى، ئاۋاز پەيدا قىلدى.

هَرْهَرَ عَلَيْهِ: ئۇنىڭغا ھۇجۇم قىلدى.

هَرْهَرَتِ الرِّيحُ: شامال گۈركىرىدى.

هَرْهَرَ الشَّخْصُ: ھىجىيىپ قويدى.

هُرُوبٌ: قاچماق، قېچىپ كەتمەك.

هَرُوتٌ: يىرتقۇچ.

هَرْوَلَ يُهَرْوِلُ هَرْوَلَةً الشَّخْصُ: ئالدىراپ ماڭدى، يۈگۈردى.

هَرْوَلَةٌ: يۈگۈرۈش، چېپىش.

الْهَرْوَلَةُ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ: سافا ۋە مەرۋە ئوتتۇرىسىدا سەئيى قىلىش.

هَرَى يَهْرُو هَرْوًا الرَّجُلَ: كىشىنى توقماق بىلەن ئۇردى.

هُرْيٌ ج أَهْرَاءٌ: ئاشلىق ئامبىرى، ساڭ.

هَرِيْءٌ: پىشىپ سۆڭەكلىرىدىن ئاجراپ كەتكەن گۆش.

هَرِيتٌ: يىرتىلغان، تىتىلغان.

عِرْضٌ هَرِيتٌ: تۆكۈلگەن ئابرۇي.

رَجُلٌ هَرِيتٌ: قورسىقىدا گەپ ياتمايدىغان ئادەم.

هَرِيرٌ: ئىتنىڭ غىڭشىغان ئاۋازى.

«أَجِدُ فِي وَجْهِهِ هَرِيرَةً»: ئۇنىڭ چىرايىدىن نارازىلىقنى بايقايمەن.

هَرِيسٌ: يانجىلغان ئاشلىق، ياما.

هَرِيسَةٌ: ياما تاماق، ھالۋا.

هَرِيصَةٌ: سازلىق، سۇ كۆلچىكى.

هَزَارٌ ج هَزَارَاتٌ: بۇلبۇل.

هِزَاعٌ: يالغۇز، يەككە، بويتاق.

هُزَالٌ: ياداپ كەتمەك، جۇدەپ كەتمەك، ياداڭغۇ، سولغۇن.

أَصَابَهُ هُزَالٌ بَعْدَ الْمَرَضِ: ئۇ كېسەل بولۇپ ياداپ كەتتى.

هُزَاهِزُ: كەلكۈن، قىيان، ئۇلۇغ سۇ.

هَزَأَ يَهْزَأُ هَزْءًا وَهُزْءًا بِالشَّخْصِ وَمِنْهُ: مەسخىرە قىلدى، كەمسىتتى.

«هَزَأَ مِنْ آرَاءِ رِفَاقِهِ»: يولداشلىرىنىڭ پىكىرلىرىنى مەسخىرە قىلدى.

هَزِئَ يَهْزَأُ هَزْءًا وَهُزُوْءًا مِنْهُ: مەسخىرە قىلدى، زاڭلىق قىلدى.

هُزْءٌ: مەسخىرە قىلىش، كەمسىتىش.

هُزْأَةٌ: كۈلكە دەستىكى، مازاق دەستىكى.

هُزَأَةٌ: مەسخىرىۋاز، مەسخىرە قىلغۇچى.

هُزْئِيٌّ: مەسخىرىلىك.

هِزَبْرٌ: كۈچلۈك، قاۋۇل، كۈچتۈڭگۈر.

«نَاقَةٌ هِزَبْرَةٌ»: كۈچلۈك تۆگە.

الْهِزَبْرُ ج هَزَابِرُ: شىر، يولۋاس.

هَزِجَ يَهْزَجُ هَزَجًا الْمُغَنِّي: ناخشىچى پەس ئاۋازدا غىڭشىدى.

هَزَجٌ ج أَهْزَاجٌ: ئاۋاز، تاۋۇش.

هَزِجٌ: غىڭشىغۇچى، پەس ئاۋازدا ناخشا ئېيتقۇچى، چاققان.

هَزَرَ يَهْزِرُ هَزْرًا الرَّجُلَ: كىشى كۈلدى.

هَزَرَ لِلشَّخْصِ: كۆپ سوۋغا بەردى.

هَزَرَهُ بِالْعَصَا: ئۇنى تاياق بىلەن قاتتىق ئۇردى.

هَزَّ يَهُزُّ هَزًّا الشَّيْءَ وَبِهِ: نەرسىنى تەۋرەتتى، ھەرىكەتلەندۈردى.

هَزَّ ذَنَبَهُ: قۇيرۇقىنى شىپاڭشىتتى.

هَزَّ رَأْسَهُ: بېشىنى چايقىدى.

هَزَّ رَأْسَهُ مُوَافِقًا: بېشىنى لىڭشىتىپ قوشۇلغانلىقىنى بىلدۈردى.

هَزَّ الرُّمْحَ: نەيزە ئويناتتى.

هَزَّ مِنْ عِطْفِهِ: ئىلھاملاندۇردى، قىزىقتۇردى.

هَزَّ ذَيْلَهُ: پېشىنى قاقتى.

هَزَّ كَتِفَيْهِ: دولىسىنى لىڭشىتتى.

﴿وَهُزِّي إِلَيْكِ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ﴾ «قۇرئان»: خورما دەرىخىنى ئۆز تەرىپىڭگە ئىرغىتقىن.

هَزٌّ: مىدىرلىتىش، لىڭشىتىش، تەۋرىتىش.

هَزَّازٌ: تەۋرەتكۈچى، مىدىرلاتقۇچى.

كُرْسِيٌّ هَزَّازٌ: ھەرىكەتچان ئورۇندۇق.

هَزَّالٌ: ھەزىلكەش، مەسخىرىۋاز، چاقچاقچى، ھەپيار.

هَزَّةٌ ج هَزَّاتٌ: بىر قېتىم تەۋرىمەك.

«هَزَّةُ الْفَرَحِ»: خۇشال-خۇراملىق.

الْهَزَّةُ الْأَرْضِيَّةُ: يەر تەۋرەش.

هِزَّةٌ: خۇشاللىق؛ تەسىرلىنىش، قوزغىلىش.

هَزَّجَ يُهَزِّجُ تَهْزِيجًا الْمُغَنِّي: ناخشىچى پەس ئاۋازدا ناخشا ئېيتتى.

هَزَّزَ يُهَزِّزُ تَهْزِيزًا الشَّيْءَ: نەرسىنى تەۋرەتتى، مىدىرلاتتى، ھەرىكەتلەندۈردى.

هَزَّزَ ذَنَبَهُ: قۇيرۇقىنى شىپاڭشىتتى.

هُزَّيْلَى: سېرىك ئويۇنى.

هَزَعَ يَهْزَعُ هَزْعًا الرَّجُلُ: كىشى ئالدىرىدى.

هَزَعَتِ الدَّابَّةُ فِي الْحَشِيْشِ: ئۇلاغ ئوتلىدى.

هَزَعَ الشَّخْصُ: ئاقسىدى.

مَرَّ فُلَانٌ يَهْزَعُ: ئاقساپ ئۆتتى.

هَزَعٌ: پاراكەندىچىلىك، قالايمىقانچىلىق.

هَزَفَتْ يَهْزِفُ هَزْفًا الرِّيْحُ فُلَانًا: پالاننى شامال ئۇچۇرۇپ كەتتى.

هَزِقَ يَهْزَقُ هَزَقًا: روھلۇق بولدى، تېتىك بولدى.

هَزِقَ فِي الضِّحْكِ: تولا كۈلدى.

هَزَقٌ: تېتىكلىك، شاللاقلىق.

هَزِقٌ: كۈلگۈنچەك؛ گۈلدۈرماما ئاۋازى.

هَزَلَ يَهْزِلُ هَزْلًا الشَّخْصُ فِي كَلَامِهِ: چاقچاق قىلدى، مەسخىرە قىلدى.

هَزَلَ يَهْزُلُ هُزْلًا وَهُزَالًا الشَّخْصُ: كىشى ياداپ قالدى، ئورۇقلاپ قالدى.

هَزْلٌ: چاقچاق قىلماق، ئويناشماق.

﴿وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ﴾ ‹قرآن›: ئۇ چاقچاق ئەمەستۇر.

هَزِلٌ: ھەزىلكەش، مەسخىرىۋاز، چاقچاقچى، ھەبىيار.

هُزَالٌ: ئورۇق، جۇدەك، ياداڭغۇ، سولغۇن.

هَزْلِيٌّ ج هَزْلِيُّوْنَ: ھەزىلكەش؛ قىزىقچى، كۈلكىلىك، قىزىقارلىق.

فُلَانٌ خَفِيْفُ الرُّوحِ هَزْلِيٌّ: پالانى شوخ چاقچاقچى.

مَوْقِفٌ هَزْلِيٌّ: كومېدىيىلىك مەيدان.

الْهَزْلِيَّةُ: كومېدىيە.

صُوْرَةٌ هَزْلِيَّةٌ: ھەجۋىي رەسىم.

رِيْوَايَةٌ هَزْلِيَّةٌ غِنَائِيَّةٌ: ئوپېرا.

هَزَمَ يَهْزِمُ هَزْمًا وَهَزِيْمًا: سۇندۇردى.

هَزَمَتِ الْقَوْسُ: يا دىرىڭشىدى.

﴿فَهَزَمُوهُم بِإِذْنِ اللّهِ﴾ ‹قرآن›: مۆئمىنلەر ئاللاھنىڭ ئىزنى بىلەن كاپىرلارنى مەغلۇپ قىلدى.

هَزَمَ الرَّعْدُ: ھاۋا گۈلدۈرلىدى.

هَزَمَ الْخَصْمَ: رەقىبىنى يەڭدى.

«هُزِمَ بِهَدَفَيْنِ لِهَدَفٍ»: بىرگە قارشى ئىككى بىلەن بىلەن يېڭىلدى.

هَزَمَهُ شَرَّ هَزِيْمَةٍ: ئۇنى قاتتىق مەغلۇپ قىلدى.

هَزَمَ لَهُ حَقَّهُ: ئۇنىڭ ھەققىنى يەۋالدى.

هَزْمٌ: سۇندۇرماق، شىكەستە بەرمەك، مەغلۇپ قىلماق.

هَزْمَةٌ: زەيىنىڭ غوڭۇلدىغان ئاۋازى.

هَزْهَزَ يُهَزْهِزُ هَزْهَزَةً الشَّيْءَ: مىدىرلاتتى، ھەرىكەتلەندۈردى.

هَزْهَزَ الشَّجَرَةَ: دەرەخنى لىڭشىتتى، پۇلاڭشىتتى.

هَزْهَزَ إِلَيْهِ الْقَلْبُ: ئۇنىڭغا تەلپۈندى.

هُزْهُزٌ: كەلكۈن، قىيان، ئۇلۇغ سۇ.

هَزْهَزَةٌ ج هَزَاهِزُ: پاراكەندىچىلىك، ئۇرۇش قالايمىقانچىلىقى.

هُزُؤٌ: مەسخىرە.

﴿وَلاَ تَتَّخِذُوَاْ آيَاتِ اللّهِ هُزُواً﴾ ‹قرآن›: ئاللاھنىڭ ئايەتلىرىنى كۈلكە قىلىۋالماڭلار.

هَزِيْزُ الرَّعْدِ: گۈلدۈرماما ئاۋازى.

هَزِيْعٌ ج هُزُعٌ: ئەخمەق، ھاماقەت.

سَهَرَ حَتَّى الْهَزِيْعَ الْأَخِيْرَ مِنَ اللَّيْلِ: كېچىنىڭ ئاخىرىغىچە كىرپىك قاقمىدى.

هَزِيْعٌ مِنَ اللَّيْلِ: كېچىنىڭ بىر قىسمى.

قَضَى هَزِيْعًا مِنَ اللَّيْلِ فِي تِلَاوَةِ الْقُرْآنِ: كېچىنىڭ بىر قىسمىنى قۇرئان ئوقۇپ ئۆتكۈزدى.

هَزِيْلٌ ج هَزْلَى: ئورۇق، جۇدەك.

هَزِيْمُ الرَّعْدِ: گۈلدۈرماما ئاۋازى.

هَزِيْمُ الرِّيْحِ: شامالنىڭ ھۇشقۇيتقان ئاۋازى.

هَزِيْمُ الْمَوْجَةِ: دولقۇننىڭ شاۋقۇن ئاۋازى.

هَزِيْمَةٌ ج هَزَائِمُ: مەغلۇبىيەت، يېڭىلىش.

هَزِيْمَةٌ وَاحِدَةٌ إِثْرَ الْأُخْرَى: قەدەممەدە بىر مەغلۇپ بولماق.

«هَزِيمَةُ الزَّعِيمِ السِّيَاسِيِّ فِي الْإِنْتِخَابَاتِ»: سىياسىي داھىينىڭ سايلامدا مەغلۇپ بولۇشى.

«هَزِيمَةُ الْمُلَاكِمِ»: بوكسيورنىڭ يېڭىلىشى.

هَسَّ يَهِسّ هَسًّا وَهَسِيسًا الشَّيْءَ: نەرسىنى سۇندۇردى، ئەزدى، يانجىدى.

هَسَّ الشَّخْصَ: ئۆزىچە گەپ قىلدى.

هَسَّ الْكَلَامَ: سۆزنى يوشۇردى.

قَالَ لِوَلَدِهِ هُسّ فَسَكَتَ: بالىسىغا ئۈنۈڭنى چىقارما دېۋىدى، ئۇ بىسىقتى.

هُسٌ: قوينى توساش ئاۋازى.

هَسْهَسَ يُهَسْهِسُ هَسْهَسَةً: تاراڭشىدى، جىرىڭشىدى.

هَسْهَسَ الرَّجُلُ: كىشى كېچىدە يول ماڭدى.

هَسْهَسَ الْمَاءُ: سۇ شىلدىرلىدى.

هَسْهَسَ الْحَدِيثَ: پىچىرلىدى.

هُسْهُسٌ: كۆمۈتا.

هَسِيسٌ: يانجىلغان نەرسە، مەخپىي ئاۋاز.

هَسِيسُ الْجِنِّ: جىننىڭ ئاۋازى.

هَشَاشٌ: ئوڭاي سۇنىدىغان، چۈرۈك.

هَشَاشَةٌ: خۇشاللىق، شادلىق؛ خۇشال بولماق.

هَشَاشَةُ الْعِظَامِ: راخىت.

هِشَامٌ: مەردلىك، سېخىيلىق.

هَشَرَ يَهْشُرُ هَشْرًا النَّاقَةَ: تۆگىنىڭ يېلىنىدىكىنى قويماي سېغىۋالدى.

هَشْرٌ: ئىنچىكە، نېپىز، يېنىك.

هَشْرَةٌ: گاڭگىراش، ھودۇقۇش؛ غادىيىش.

هَشَّ يَهِشّ هُشُوشَةً الْخُبْزُ: نان يۇمشاق بولدى؛ چۈرۈك بولدى.

هَشَّ الْغُصْنُ: شاخ چۈرۈك بولدى.

هَشَّ يَهَشّ هَشًّا هَشَاشًا وَهَشَاشَةً الشَّخْصُ إِلَيْهِ: ئېچىلىپ يېيىلدى، خۇش چىراي بولدى.

هَشَّ فُلَانٌ لِضَيْفِهِ: پالانى مېھمىنىنى خۇشاللىق بىلەن كۈتۈۋالدى.

هَشَّ يَهُشّ هَشًّا الشَّخْصَ: ھۇجۇم قىلدى.

«هَشَّ الرَّاعِي»: پادىچى تاياق بىلەن ھۇجۇم قىلدى، سۇر-توقاي قىلدى.

هَشَّ الشَّجَرَةَ: دەرەخ يوپۇرمىقىنى قاقتى.

﴿وَأَهُشُّ بِهَا عَلَى غَنَمِي﴾ ‹قرآن›: ئۇنىڭ بىلەن قويلىرىمغا غازاڭ قېقىپ بېرىمەن.

هَشٌّ: يۇمشاق؛ چۈرۈك؛ خۇشال، خۇشخۇي، مۇلايىم.

هَشُّ الْوَجْهِ: ئوچۇق چىراي.

هَشٌّ بَشٌّ: خۇشال-خۇرام.

هُوَ بِضَيْفِهِ هَشٌّ بَشٌّ: ئۇ مېھمىنىنى ناھايىتى قىزغىن.

«خُبْزٌ هَشٌّ»: مەمەك نان.

هَشَّشَهُ يُهَشِّشُ تَهْشِيشًا: ئۇنى خۇشال قىلدى، شادلاندۇردى.

هَشَّمَ يُهَشِّمُ تَهْشِيمًا الشَّيْءَ: نەرسىنى سۇندۇردى، ئۇشتۇدى، چاقتى.

هَشَّمَ الزُّجَاجَ: ئەينەكنى چېقىۋەتتى.

هَشَلَ يَهْشِلُ هَشْلًا: قاچتى، قېچىپ كەتتى.

هَشَمَ يَهْشِمُ هَشْمًا الشَّيْءَ: نەرسىنى سۇندۇردى، ئۇشتۇدى، پارچىلىدى.

هَشَمَ الذَّرَّةَ: ئاتومنى پارچىلىدى.

هَشَمَ النَّاقَةَ: تۆگىنى ساغدى.

هَشَمَ الْخُبْزَ: ناننى پارچىلىدى.

هَشْمٌ: چاقماق، سۇندۇرماق، ئۇشتۇماق.

هَشْهَاشٌ: سېخىي، مەرد.

هَشْهَشَ يُهَشْهِشُ هَشْهَشَةً الشَّيْءَ: مىدىرلاتتى، ھەرىكەتلەندۇردى.

هُشُوشَةٌ: ئوڭاي سۇنىدىغان، چۈرۈك.

هَشِيشٌ: ئوڭاي سۇنىدىغان، چۈرۈك.

هَشِيمٌ: قۇرۇق ئوت؛ ئاجىز، زەئىپ؛ چۈرۈك.

«تَأْكُلُ النَّارُ الْهَشِيمَ»: ئوت قۇرۇق ئوت-چۆپلەرنى

كۆيدۈرمەكتە.

رَجُلٌ هَشِيمٌ: ئاجىز ئادەم.

﴿فَكَانُوا كَهَشِيمِ الْمُحْتَظِرِ﴾ «قۇرئان»: ئۇلارنى قوتان ياسىغۇچىنىڭ تاشلاندۇق شاخ-شۇمبىلىرىدەك قىلىۋەتتۇق.

هَصَا يَهْصُو هَصْوًا الرَّجُلُ: كىشى ياشىنىپ قالدى.

هَصَبَ يَهْصِبُ هَصْبًا: قاچتى.

هَصَرَ يَهْصِرُ هَصْرًا الشَّيْءَ: نەرسىنى سۇندۇردى، چاقتى، تارتتى.

هَصَرَ الشَّخْصُ الْغُصْنَ: شاخنى ئەگدى.

هَصِرٌ هُصَرٌ: شىر، يولۋاس.

هَصَّ يَهُصّ هَصًّا الشَّيْءَ: نەرسىنى دەسسەپ ئېزىۋەتتى.

هَصَّتْ يَهِصّ هَصِيصًا النَّارُ: ئوت يالقۇنجىدى.

هَصٌّ: قاتتىق.

هَصَّارٌ: شىر، يولۋاس.

هَصُورٌ هَصُورَةٌ: شىر، يولۋاس.

هَصِيصٌ: چاڭگاللانغان، چىڭ سىقىمدالغان.

هَصِيصُ النَّارِ: ئوت يالقۇنى.

هَضَبَتْ يَهْضُبُ هَضْبًا السَّمَاءُ: يامغۇر ياغدى.

هَضْبَةٌ ج هَضْبٌ وَهِضَبٌ وَهِضَابٌ وَهَضَبَاتٌ: ئېگىزلىك، تۆپىلىك.

رَجُلٌ هَضْبَةٌ: كوت-كوت، ۋالاقتەككۈر.

هَضَّ يَهُضّ هَضًّا السَّيْرَ: تېز ماڭدى.

هَضَّ الشَّيْءَ: نەرسىنى سۇندۇرۇپ ئېزىۋەتتى.

هَضَّاءٌ: بىر توپ ئادەم، جامائە، باتالىيون.

هَضَّاضٌ: كۈچ بىلەن تەپمەك، ئەجەللىك.

هَضْلٌ: كۆپ، تولۇق.

هَضَمَ يَهْضِمُ هَضْمًا الشَّيْءَ: نەرسىنى سۇندۇردى، يۇمشاتتى.

هَضَمَتِ الْمِعِدَةُ الطَّعَامَ: ئاشقازان تاماقنى ھەزىم قىلدى.

هَضَمَهُ حَقَّهُ: ئۇنىڭ ھەققىنى تارتىۋالدى.

هَضْمٌ: ھەزىم قىلماق، سىڭدۈرمەك؛ سۇندۇرماق.

﴿فَلَا يَخَافُ ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا﴾ «قۇرئان»: ياماnلىقلىرىنىڭ ئېشىپ كېتىشىدىن ياخشىلىقلىرىنىڭ كېمىيىپ كېتىشىدىن قورقمايدۇ.

«طَعَامٌ سَهْلُ الْهَضْمِ»: سىڭىشلىك تاماق.

«عَسِيرَةُ الْهَضْمِ»: تەستە سىڭىدىغان.

«الْجِهَازُ الْهَضْمِيّ»: ھەزىم قىلىش ئەزالىرى، ھەزىم قىلىش سىستېمىسى.

«الْقَنَاةُ الْهَضْمِيَّةُ»: قىزىلئۆڭگەچ.

عِصَارَةٌ هَزْمِيَّةٌ: ئاشقازان سۇيۇقلۇقى.

الْغُدَدُ الْهَضْمِيَّةُ: ئاشقازان بېزى.

هَضُومٌ ج هُضُمٌ: ھەزىم قىلىشنى ياخشىلايدىغان دورا.

هَضِيمٌ: يانجىلغان، يۇمشىتىلغان، يۇمشاق.

هَضِيمَةٌ ج هَضَائِمُ: ئېزىش، بوزەك قىلىش.

هَطَا يَهْطُو هَطْوًا بِكَذَا: تاشلىۋەتتى، ئېتىۋەتتى.

الْهُطَاهِطُ: ئات.

هَطَرَ يَهْطِرُ هَطْرًا الْكَلْبَ: ئىتنى ئۇردى.

هَطَرَ يَهْطِرُ هَطْرَةً الْفَقِيرُ لِلْغَنِيّ: كەمبەغەل بايغا كۈچۈكلەندى.

هَطَعَ يَهْطَعُ هَطْعًا وَهُطُوعًا: قورقۇپ ئالدىغا چاپتى، قورققىنىدىن تىكىۋەتتى.

هَطَفَ يَهْطِفُ هَطْفًا الرَّاعِي الشَّاةَ: پادىچى قوينى ساغدى.

هَطَفَتِ السَّمَاءُ: يامغۇر ياغدى.

هَطِفٌ: مول يامغۇر.

هَطَلَ يَهْطِلُ هَطْلًا وَهَطَلَانًا الْمَطَرُ: يامغۇر قاتتىق ياغدى.

هَطَلَ الدَّمْعُ: ياش تۆكۈلدى، ياش قۇيۇلدى.

هَطْلٌ: سىم-سىم يامغۇر.

هِطْلٌ: بۆرە؛ ئوغرى؛ ئەخمەق.

هَطْلَاءُ: ئۈتكۈنچى يامغۇر.

هُطُولٌ: توختىماي ياغماق.

«هُطُولُ الْقَنَابِلِ عَلَى الْمُخَيَّمَاتِ»: لاگېرلارغا بومبىلارنىڭ ئارقىمۇئارقا چۈشۈشى.

هُطُولُ الْأَمْطَارِ عَلَى السَّوَاحِلِ: قىرغاقلارغا يامغۇرنىڭ ئۈزۈلمەي يېغىشى.

أَصْبَحَتِ السَّمَاءُ صَافِيَةً جِدًّا بَعْدَ هُطُولِ الْأَمْطَارِ: يامغۇر توختىغاندىن كېيىن ھاۋا بەك ئېچىلىپ كەتتى.

هَطِيعٌ: كەڭ يول، داغدام يول.

هَعَّ يَهِعُّ هَعًّا وَهَعَّةً: ياندۇردى، قۇستى، ھۆ قىلدى.

هَفَا يَهْفُو هَفْوًا وَهَفْوَةً وَهَفَوَانًا الرَّجُلُ: كىشى تېيىلىپ كەتتى؛ يېڭىلدى، خاتالاشتى.

هَفَا الشَّخْصُ: ئالدىرىدى.

يَهْفُوا الطِّفْلُ إِلَى أُمِّهِ: بالا ئانا تەرەپكە ئالدىرايدۇ.

هَفَا الْقَلْبُ: تەلپۈندى.

هَفَا قَلْبُهُ إِلَى وَطَنِهِ: قەلبى يۇرتىغا تەلپۈندى.

هَفَا يَهْفُو هَفْوًا وَهُفُوًّا الطَّائِرُ: قۇش پەرۋاز قىلدى.

هَفَا: ئازغىنا يامغۇر.

هَفَاءٌ: غەلەت، خاتالىق.

هَفَتَ يَهْفِتُ هَفْتًا الرَّجُلُ: كىشى ئارقا ـ ئالدىغا قارىماي سۆزلىدى، ئېغىزىغا كەلگەننى سۆزلىدى.

هَفَتَ الشَّيْءُ: نەرسە يېنىكلىكتە ئۇچۇپ كەتتى.

«هَفَتِ الضَّجِيعُ فِي اللَّيْلِ»: كېچىدە ۋاراڭ ـ چۇرۇڭ بېسىقتى.

هَفَّ يَهِفُّ هَفًّا وَهَفِيفًا الشَّيْءُ: نەرسە يېنىك بولدى.

هَفَّتِ الرِّيحُ: شامال ھۇشقۇيتتى، گۇركىرىدى.

هَفَّ الشَّخْصُ: تېز ماڭدى.

هَفَّتْ نَفْسُهُ إِلَى كَذَا: مايىل بولۇپ قالدى، خۇشتار بولدى.

هَفَّتِ الرَّائِحَةُ: خۇش پۇراق تارقالدى.

هِفٌّ: يېنىك، يەڭگىل، شاللاق.

رَجُلٌ هِفٌّ: يەڭگىل ئادەم.

هَفَّافٌ: پارقىراق؛ لەپىلدەۋاتقان؛ سۈزۈك.

سَرَابٌ هَفَّافٌ: پىلپىل تومۇز.

هَفَّافٌ مِنَ الثِّيَابِ: نېپىز كىيىم.

هَفَّافٌ مِنَ الْأَجْنِحَةِ: يېنىك قانات.

هَفَّافٌ مِنَ الظِّلَالِ: سۈرۈن سايە.

رِيحٌ هَفَّافَةٌ: شىددەتلىك بوران.

هَفَّانٌ: ئىز.

هَفَكَ يَهْفِكُ هَفْكًا الشَّيْءَ: تاشلىۋەتتى، ھەيدىۋەتتى.

هَفْهَافٌ: شالاڭ، سۈزۈك؛ سوغۇق.

هَفْهَفَ يُهَفْهِفُ هَفْهَفَةً الشَّخْصُ: نازۇك بولدى، زىلۋا بولدى، غۇنچە بوي بولدى.

هَفْهَفَ الشَّيْءَ: نەرسىنى مىدىرلاتتى.

هَفْهَفٌ: سوغۇق.

هَفْوَةٌ ج هَفَوَاتٌ: خاتالىق، سەۋەنلىك.

اِرْتَكَبَ هَفْوَةً نَحْوَ صَدِيْقِهِ: دوستى ئالدىدا خاتالاشتى.

«هَفْوَةُ الْقَارِئِ»: ئوقۇرمەننىڭ سەۋەنلىكى.

لِكُلِّ عَالِمٍ هَفْوَةٌ: نۇقسانسىز ئالىم بولمايدۇ.

تَجَاوَزَتْ عَنْ هَفْوَةِ الصَّدِيْقِ: ئۇ دوستىنىڭ خاتالىقىنى كەچۈرۈۋەتتى.

هَفِيَ يَهْفَي هِفَاءَ الْمَالُ: قەرزداردىكى پۇل زايە بولۇپ كەتتى.

هَفِيْتَةٌ مِنَ النَّاسِ: ئايەتكە ئۇچرىغان كىشىلەر.

هُقَاعٌ: غەپلەت، سەل قاراش.

هَقْبٌ: كەڭ، كەڭلىك.

هِقَبٌّ: كىلى يوغان، جاسارەتلىك.

هَقَعَ يَهْقَعُ هَقْعًا الْفَرَسَ بَيْنَ أُذْنَيْهِ: ئاتنىڭ ئىككى قۇلىقىغا تامغا باستى.

هَقِعٌ م هَقِعَةٌ: ئاچ كۆز.

هَقِفَ يَهْقَفُ هَقَفًا: ئىشتىھاسى تۇتۇلۇپ قالدى.

هَقَّ يَهِقُّ هَقًّا: ئۈركۈپ قاچتى.

هَقَّتِ الْكِلَابُ مِنَّا: ئىت بىزدىن قورقۇپ قاچتى.

هَقِلٌ: ئاچ، ئاچ قورساق.

هِقْلَسٌ ج هَقَالِسُ: مىجەزى ئوسال ئادەم، ئەخلاقسىز ئادەم.

هَقِمَ يَهْقَمُ هَقَمًا: قورساق قاتتىق ئاچتى.

هِقَمٌّ: قارنى يامان، تويماس.

هَقَى يَهْقِي هَقْيًا فُلَانٌ: جۆيلۈدى، ئېغىزىغا كەلگەننى سۆزلىدى.

هَقَى فُؤَادُ فُلَانٍ: سېغىندى، كۆرگۈسى كەلدى.

هَقَى فُلَانًا: مالامەت قىلدى.

هُكَاعٌ: يۆتەل.

هَكَبَ يَهْكُبُ هَكْبًا فُلَانًا: پالاننى مەسخىرە قىلدى.

هِكْتَارٌ ج هِكْتَارَاتٌ: گېكتار (15 مو يەر).

ضَيْعَةٌ مِسَاحَتُهَا هِكْتَارَانِ: تېرىلغۇنىڭ كۆلىمى ئىككى گېكتار كېلىدۇ.

هَكِرَ يَهْكَرُ هَكَرًا مِنَ الْأَمْرِ: ھەيران قالدى، ھاڭ ـ تاڭ قالدى.

هَكَعَ يَهْكَعُ هُكُوعًا: بېسىقتى، ئارام ئالدى.

هَكَعَ إِلَى الْأَرْضِ: يەرگە دۈم چۈشتى.

هَكَعَ اللَّيْلُ: كەچ كىردى.

هَكَّ يَهُكُّ هَكًّا فُلَانًا: چارچىتىۋەتتى، هارغۇزۇۋەتتى.

هَكَّ الشَّيْءَ: ئۇۋۇۋەتتى، ئاغدۇرۇۋەتتى، يانجىۋەتتى.

هَكَّتِ الْبِئْرُ: قۇدۇق ئۆرۈلۈپ چۈشتى.

هَكٌّ ج أَهْكَاكٌ وَهَكَكَةٌ: نېرۋىسىدىن ئازغان، قاتتىق يامغۇر.

هَكَّدَ يُهَكِّدُ تَهْكِيدًا عَلَى غَرِيمِهِ: قەرزدارىنى قاتتىق سۈيلىدى.

هَكَّلَ يُهَكِّلُ تَهْكِيلًا: غادىيىپ ماڭدى، ئويناقشىپ ماڭدى.

هَكَّمَ يُهَكِّمُ تَهْكِيمًا فُلَانًا: پالاننى مەدھىيىلىدى، پالانىغا ناخشا ئېيتىپ بەردى.

هَكِمٌ: زورمۇزور ئارىلاشقۇچى، قۇلاق كەستى، مۇتتەھەم.

هَكُوكٌ: يۈزى قېلىن، داپشاق، ئىنجمارۇق.

هَلْ: مۇ؟ ما؟

هَلْ قَامَ الْقِطَارُ: پويىز قوزغالدىما؟

«هَلْ قَدِمَ أَخُوكَ ؟ نَعَمْ»: قېرىندىشىڭ كەلدىمۇ؟ ھەئە!

هَلَاكٌ: ھالاك بولماق، يوقاتماق، گۇمران قىلماق.

هُلَاسٌ: ئۆپكە سىلى، ئۆپكە تۇبېركۇليوزى.

هِلَالٌ ج أَهِلَّةٌ وَأَهَالِيلُ: يېڭى ئاي، ھىلال ئاي، ئورغاقتەك ئاي.

«سَاعَدَ الْهِلَالُ الْأَحْمَرُ مَنْكُوبِي الْفَيْضَانَاتِ»: قىزىل ھىلال ئاي جەمئىيىتى سۇ ئاپىتىگە ئۇچرىغانلارغا ياردەم بەردى.

الْهِلَالُ وَالصَّلِيبُ: ئىسلام ۋە خرىستىئانلىقنىڭ سىمۋولى.

هِلَالَانِ: قوش تىرناق «».

كَلِمَةٌ مَحْصُورَةٌ بَيْنَ هِلَالَيْنِ: تىرناق ئىچىگە ئېلىنغان سۆز.

«وَضَعَ الْكَاتِبُ الْجُمْلَةَ بَيْنَ هِلَالَيْنِ»: يازغۇچى جۈملىنى تىرناق ئىچىگە ئالدى.

الْهِلَالُ الْأَحْمَرُ: قىزىل يېڭى ئاي (ئاپەتكە ئۇچرىغۇچىلارغا ياردەمچى مۇئەسسەسە).

هِلَالِيٌّ: ئايدەك، يېڭى ئاي شەكىللىك، ئاينىڭ.

حَوَاجِبُ هِلَالِيَّةٌ: قەلەمقاش.

هُلَامٌ: شورپا ئۇيۇتمىسى، يار يېلىم، گىل، يېلىم جەۋھىرى.

هُلَامِيٌّ: يېلىمدەك، يېلىمسىماڭ، يۇمشاق تەنلىكلەرگە ئائىت.

هُلَامِيَّاتٌ: يۇمشاق تەنلىكلەر، يۇمشاق تەنلىك

هايۋاناتلار، موللۇبوسكىلار.

هُلاهِلْ: شالاڭ، ئاز، كەم.

هَلَبَ يَهْلِبُ هَلْبًا ذَنَبَ الْفَرَسِ: ئاتنىڭ قۇيرۇقىنى قىرقىدى، كەستى.

هَلِبَ يَهْلَبُ هَلَبًا: چاچ كۆپ بولدى، چاچ قويۇق بولدى.

هَلَبَ الْعَامُ: مول-يېغىنلىق يىل بولدى.

هِلْبٌ ج أَهْلَابٌ: لەگگەر (كېمىنىڭ).

هَلِبٌ: چاچلىق، چېچى كۆپ.

هُلْبٌ: كىرپىك.

هَلْبَاءُ ج هُلْبٌ: چاچلىق ئايال.

هُلْبَةٌ ج هُلَبٌ: يىرىك چاچ؛ كىرپىك، پاخپايغان چاچ.

هَلَتَ يَهْلِتُ هَلْتًا الشَّيْءَ: نەرسىنى سويدى.

هَلَجَ يَهْلِجُ هَلْجًا: ئىشەنچسىز خەۋەرنى يەتكۈزدى.

هَلْجٌ: سۆز-چۆچەك، ئەپقاچتى گەپ، مۇگدەك، قالايمىقان چۈش.

هَلَدَ يَهْلُدُ هَلْدًا الْمَرَضُ النَّاسَ: كۆپچىلىككە كېسەل تاراپ كەتتى.

هَلَسَ يَهْلِسُ هَلْسًا الرَّجُلَ: كىشىنى جۇدىتىۋەتتى، ئورۇقلىتىۋەتتى، ئاجىزلىتىۋەتتى.

هَلَسَهُ الْمَرَضُ: كېسەل ئۇنى ئاجىزلىتىۋەتتى.

هُلِسَ: ئۆپكە سىلىگە دۇچار بولدى؛ ئالجىپ قالدى، ئەقلىدىن ئازدى.

هُلْسٌ: ئۆپكە سىلى، ئۆپكە تۇبېركۇليوزى؛ ئەقلىدىن ئازماق.

هَلِعَ يَهْلَعُ هَلَعًا الشَّخْصُ: ئالاقزادە بولدى، تاقەتسىزلەندى؛ قورقۇپ تىترەپ كەتتى، تەشۋىشلەندى.

هَلَعٌ: قورقماق، ئالاقزادە بولماق.

«أَصْحَابُ رَكَّابِ الْبَاخِرَةِ هَلَعٌ مِنْ هَيَجَانِ الْبَحْرِ»: پاراخوتتىكىلەر دېڭىز دولقۇنىدىن ئالاق-جالاق بولۇپ كەتتى.

هَلِعٌ: ئالاقزادە بولغۇچى، چىدامسىز، تەشۋىشلەنگۈچى، تاقەتسىزلەنگۈچى، ئەنسىرىگۈچى.

هَلَقَ يَهْلِقُ هَلْقًا: ئالدىرىدى، تېز بولدى.

هِلْقَامٌ: قارنى يامان، جاۋغايلىرى چوڭ تۆگە، جاسارەتلىك، ئاقساقال.

هَلْقَمَ يُهَلْقِمُ هَلْقَمَةً الشَّخْصُ الشَّيْءَ: كىشى نەرسىنى يۇتتى، يۇتۇۋەتتى.

هِلْقِمٌ: كۈچلۈك، كۈچتۈڭگۈر.

بَحْرٌ هِلْقِمٌ: ئوكيان، چوڭ دېڭىز.

هِلْقِمٌ: باشلىق، ئاقساقال.

هَلَكَ يَهْلِكُ هَلَاكًا وَهُلُوكًا وَمَهْلِكًا وَتَهْلُكَةً: هالاك بولدى، يوقالدى، ئۆلدى.

هَلَكَ فِي حَادِثِ سَيَّارَةٍ: ماشىنا ۋەقەسىدە ئۆلدى.

هَلَكَ الْقَوْمُ مِنَ الْفَيْضَانَاتِ: كىشىلەر سۇ ئاپىتىدە هالاك بولدى.

«إِذَا قَالَ الرَّجُلُ: هَلَكَ النَّاسُ فَهُوَ أَهْلَكُهُمْ» «حديث»: قاچانكى، بىر ئادەم باشقىلارغا: «پالانى تۆگەشتى»، دېسە، ئۇنىڭ ئۆزى هەممىدىن بەك تۆگەشكەندۇ.

هُلْكٌ: هالاك قىلماق، يوقاتماق، گۇمران قىلماق.

هَلَكَةٌ: هالاكەت، هالاك بولماق؛ هالاك قىلماق؛ خەۋپ-خەتەر.

هَلَكَةٌ ج هَلَكَاتٌ: ئۆلۈم.

هَلَّ يَهِلُّ هَلًّا الْهِلَالُ: ئاي كۆرۈندى.

هَلَّ الشَّخْصُ: خۇشاللاندى.

هَلَّ الشَّهْرُ: ئاي كىرىشكە باشلىدى.

هَلَّ الْمَطَرُ: يامغۇر قۇيۇۋەتتى.

هِلٌّ: ئاي بېشى، ئاينىڭ دەسلەپكى كۈنلىرى.

هَلَلٌ: قورقۇنچ؛ تۇنجى يامغۇر.

هَلَّا: نېمە ئۈچۈن؟ نېمىشقا؟ قانداقلارچە؟

هَلَّا آمَنْتَ: نېمىشقا ئىمان ئېيتمىدىڭ؟

هَلَّا تُؤْمِنُ: ئىمان ئېيتامسەن؟

هَلَّابٌ: يامغۇرلۇق شىۋىرغان.

هَلَّاسٌ: پوچى، لاپ ئۇرغۇچى، ماختانچاق، ساختىپەز.

هَلَّةٌ ج هَلَلٌ: يامغۇر.

هَلَّسَ يُهَلِّسُ تَهْلِيسًا الشَّخْصُ: ئورۇقلىدى، جۈدەپ كەتتى.

هَلَّكَ يُهَلِّكُ تَهْلِكَةً: هالاك قىلدى، يوقاتتى، ئۆلۈمگە هۆكۈم قىلدى.

هَلَّلَ يُهَلِّلُ تَهْلِيلًا الشَّخْصُ: ئالقىشلىدى، چاۋاك بىلەن خۇشاللىقىنى بىلدۈردى.

هَلَّلَ لَهُ: ئۇنىڭغا ئالقىش ياغدۇراتتى، ئۇنى چاۋاك چېلىپ قارشى ئالدى.

هَلَّلَ الْمُسْلِمُ: تەسبىھ ئېيتتى، «لائىلاھە ئىللەللاھۇ»، دېدى.

هَلَّلَ الرَّجُلُ: كىشى قورقۇپ قاچتى، ۋەھىمىگە چۈشتى.

هِلَّوْفٌ: بومبا ساقال؛ ياۋا توڭگۇز، يالغانچى، كاززاپ، تۈتۈق كۈن؛ قېرى تۆگە؛ تۈكلۈك.

هَلِمَ يَهْلَمُ هَلَمًا بِغَيْرِهِ: چاپلاشتى، يېپىشتى.

هَلُمَّ: كەل، بېرى كەل، ئېلىپ كەل، كەلتۈر.

هَلُمَّ بِنَا: بارايلى، ماڭايلى.

هَلُمَّ جَرًّا: ... قاتارلىق، ۋە باشقىلار، ۋەھاكازا.

يَا أَيُّهَا الْحُجَّاجُ هَلُمُّوا إِلَى مِنًى: ئەي ھاجىلار، مىناغا قاراپ كېلىڭلار.

هِلَّمٌ م هِلَّمَةٌ: هارغان، چارچىغان، هارغىن، هالسىرىغان، روھسىز، كەيپسىز.

هَلْهَلَ يُهَلْهِلُ هَلْهَلَةً النَّسَّاجُ الثَّوْبَ: توقۇمىچى رەختنى شالاڭ توقۇدى، بوش توقۇدى.

هَلْهَلَ الشِّعْرَ: شېئىرنى بولۇشىغىلا يېزىپ قويدى.

هَلْهَلَ الْكَلَامَ: سۆزنى يالغانغا چىقىرىپ قاتتىق تەنقىد قىلدى.

هَلْهَلَ النَّاقِدُ الْعَمَلَ الْفَنِّيَّ: ئوبزورچى سەنئەت ئەسىرى توغرۇلۇق ئەسەر يازدى.

هَلْهَلٌ: شالاڭ، ئاز، كەم.

هَلْوَسَةٌ: قۇرۇق خىيال.

هَلْوَسَةُ الْمُخَدِّرِ: بەڭگىنىڭ خىيالى.

هَلُوعٌ: ئالاقزادە بولغۇچى، چىدامسىز، تاقەتسىزلەنگۈچى، ئەندىشە قىلغۇچى.

﴿إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعاً﴾ «قرآن»: ئىنسان ھەقىقەتەن چىدامسىز يارىتىلدى.

هَلِيمٌ: ئارقىدا كەلگىنى، قوشۇمچىسى.

هَلْيُونٌ: مەرۋايىت گۈل.

هُمْ: ئۇلار، ئۇلارنىڭ.

هُمَا: ئۇ ئىككىسى، ئىككىيلەن.

هَمَا يَهْمُو هَمْوًا الْمَاءُ: سۇ ئاقتى.

هَمَاذِيٌّ: تېز يۈگۈرمەك، يۈگۈرۈك ئات.

هُمَامٌ ج هِمَامٌ: قەھرىمان، باتۇر، مەرد، مەردانە، مۆتىۋەر.

هَمَأَ يَهْمَأُ هَمْأً الثَّوْبَ: رەختنى تارتىپ يىرتىۋەتتى، كىيىمنى كونىرتىۋەتتى.

هِمْءٌ ج أَهْمَاءٌ: كونا كىيىم.

هَمَتَ يَهْمُتُ هَمْتًا الثَّرِيدُ: شورپىنى ماي قاپلىدى.

هَمَجَ يَهْمُجُ هَمْجًا وَهَمِجَ يَهْمَجُ هَمَجًا: ئاچ قالدى.

هَمَجٌ ج أَهْمَاجٌ: لۆكچەك، قۇلاق كەستى؛ ھاماقەت، گالۋاڭ، مۇتتەھەم، مۇشتۇمزور.

«رِجَالٌ هَمَجٌ»: ئاۋباش ئادەملەر، ساياق ئادەملەر.

«اِمْرَأَةٌ هَمَجَةٌ»: پەسكەش ئايال.

هَمَجٌ . هَمَجَةٌ: ئاچلىق، ئاچارچىلىق.

هَمَجِيٌّ: قوپال، توڭ، يىرىك، ۋەھشىي، ياۋايى.

عَمَلٌ هَمَجِيٌّ: ياۋۇز ھەرىكەت.

«رَجُلٌ هَمَجِيٌّ»: ياۋايى ئادەم، مەدەنىيەتسىز ئادەم.

هَمَجِيَّةٌ ج هَمَجِيَّاتٌ: ياۋايى، ۋەھشىي.

مَا زَالَتِ الْقَبِيلَةُ تَعِيشُ فِي هَمَجِيَّةٍ: قەبىلە ھېلىمۇ ياۋايى تۇرمۇش كەچۈرمەكتە.

«أَفْعَالٌ فَوْضَوِيَّةٌ هَمَجِيَّةٌ»: ۋەھشىيانە باشباشتاق ھەرىكەتلەر.

حَيَاةٌ هَمَجِيَّةٌ: ياۋايى تۇرمۇش.

هَمَدَ يَهْمُدُ هَمْدًا وَهُمُودًا الْغَضَبُ: غەزەپ پەسەيدى، بېسىلدى.

هَمَدَ الْأَرْضُ: زېمىن چۆللىشىپ كەتتى.

هَمَدَ الْقَوْمُ: قوۋم ھالاك بولدى.

كَادَ يَهْمُدُ مِنَ الْمَوْتِ: ئۆلگىلى تاس قالدى.

هَمَدَتِ النَّارُ: ئوت ئۆچتى.

هَمَدَ الْأَصْوَاتُ: ۋاراڭ-چۇرۇڭ بېسىقتى.

هَمِدٌ: ئۆلۈك، مۇردا.

هُمْدَانٌ: تىنىچ، تىنچلىق، جىمجىتلىق، تىمتاس، تۇرغۇن، قېتىپ قالغان.

هَمَرَ يَهْمِرُ هَمْرًا الْمَاءَ: سۇنى قۇيدى، تۆكتى.

هَمَرَ الْمَاءُ: سۇ تۆكۈلدى.

هَمَرَ الْكَلَامَ: ۋاتىلدىدى.

هَمَرَ الْبِنَاءَ: بىنانى بۇزدى.

«هَمَرَتِ الْعَيْنُ بِالدَّمْعِ»: كۆزدىن ياش قۇيۇلدى.

هَمَرَ فُلَانٌ: پالانى ھۆركىرىدى.

هَمْرَةٌ ج هَمَرَاتٌ: بىر قېتىم ياغقان چوڭ يامغۇر؛ غەزەپتىن ھۆركىرىمەك.

هَمْرَجَةٌ: ئارىلاشتۇرۇۋەتمەك، پىنىكلىك، تېزلىك، ۋاراڭ-چۇرۇڭ، يالغان-ياۋىداق.

هَمَزَ يَهْمِزُ هَمْزًا الْمَاءَ: سۇنى قۇيدى، تۆكتى.

هَمَزَ الدَّابَّةَ: ئۇلاغقا تاياق سانجىدى.

هَمَزَهُ: ئۇنى ئەيىبلىدى.

هَمَزَهُ الشَّيْطَانُ: شەيتان ئۇنىڭغا ۋەسۋەسە قىلدى.

هَمْزٌ وَلَمْزٌ: كىشىنى سۆكمەك، كىشىنىڭ نامىغا داغ تەگكۈزمەك.

هَمَزَاتُ الشَّيْطَانِ: شەيتانىنىڭ ۋەسۋەسىسى.

﴿وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ﴾ «قرآن»: ئېيتقىنكى، پەرۋەردىگارىم! ساڭا سېغىنىپ شەيتانلارنىڭ ۋەسۋەسىلىرىدىن پاناھ تىلەيمەن.

هُمَزَةٌ: قارا چاپلىغۇچى، بوھتان چاپلىغۇچى، تۆھمەتخور.

﴿وَيْلٌ لِكُلِّ هُمَزَةٍ لُمَزَةٍ﴾ «قرآن»: (كىشىلەرنى) ئەيىبلىگۈچى سۆزەنچىگە ۋاي.

هَمَسَ يَهْمِسُ هَمْسًا وَهُمُوسًا الصَّوْتَ: پىچىرلىدى، شىۋىرلىدى.

هَمَسَ الشَّخْصُ الطَّعَامَ: تاماقنى ئېغىزىنى يۇمۇۋېلىپ چاينىدى.

هَمَسَ الشَّيْطَانُ إِلَيْهِ: شەيتان ۋەسۋەسە قىلدى.

هَمْسٌ: پىچىرلىماق، كۇسۇرلىماق.

هَمْسًا: مەخپىي پاراڭلىشىپ.

﴿وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا﴾ «قرآن»: مەرھەمەتلىك ئاللاھنىڭ ئۇلۇغلۇقى ۋە ھەيۋىتىدىن قورقۇپ بارلىق ئاۋازلار بېسىقىدۇ، پىچىرلاشقاندىن باشقىنى ئاڭلىمايسەن.

هَمَشَ يَهْمُشُ هَمْشًا الشَّيْءَ: نەرسىنى يىغدى.

هَمَشَهُ: ئۇنى چىشلىدى.

هَمَشَ يَهْمِشُ هَمْشًا الشَّخْصُ: بىلجىرلىدى، كوتۇلدىدى.

هَمَطَ يَهْمِطُ هَمْطًا الرَّجُلُ: ئالدىرىدى، قالايمىقان سۆزلىدى، پەرۋا قىلمىدى.

هَمَطَ النَّاسَ: كىشىلەرنى ئەزدى.

هَمَطَ الشَّيْءَ: نەرسىنى ئېلىۋالدى، بۇلىۋالدى.

هَمَعَ يَهْمَعُ هَمْعًا وَهَمَعًا وَهُمُوعًا وَهَمَعَانًا وَتَهْمَاعًا الْعَيْنُ: ياش تۆكتى، ياش ئاققۇزدى.

هَمَغَ يَهْمَغُ هَمْغًا رَأْسَهُ: بېشىنى يېرىۋەتتى.

هَمَكَ .هُ يَهْمُكُ هَمْكًا: ئىلھام بەردى،

رىغبەتلەندۈردى، روھلاندۇردى.

هَمَكَ الْبَطَاطِسَ: پەمىدۇرنى قىيما قىلدى.

هَمَلَ يَهْمِلُ هَمْلًا الشَّيْءُ: نەرسە سەل قارالدى، پەرۋا قىلىنمىدى.

هَمَلَتْ يَهْمُلُ / يَهْمِلُ هَمْلًا وَهَمَلَانًا وَهُمُولًا الْعَيْنُ: كۆز ياش تۆكتى، ياش ئاقتى.

هَمَلَتِ السَّمَاءُ: سىم-سىم يامغۇر ياغدى.

هِمْلٌ: ياماق كىيىم.

هَمَلٌ: ئۆز مەيلىگە قويۇۋېتىلگەن تۆگە.

لَا تُعَاشِرِ الْهَمَلَ مِنَ الشَّبَابِ: بىكار تەلەت ياشلار بىلەن ئارىلاشما.

هِمْلَاجٌ ج هَمَالِيجُ: يورغا ئات.

هَمْلَجَ يُهَمْلِجُ هَمْلَجَةً الْحِصَانُ: ئات ئاستا ماڭدى.

هَمَلٌّ: كەپە، كىچىك ئۆي، ياشىنىپ قالغان؛ كونا كىيىم.

هَمَّ يَهُمُّ هَمًّا الشَّخْصُ بِالْعَمَلِ: كۆڭلىگە پۈكتى، بەل باغلىدى، قىلماقچى بولدى.

هَمَّ بِالسَّفَرِ: كېچىدە يول يۈرمەكچى بولدى.

«أَمْرُ مُسَاعَدَتِهِ يَهُمُّنِي»: ئۇنىڭغا ياردەم بېرىش ئىشى كۆڭلۈمگە كىرىۋالدى.

هَمَّ يَهُمُّ هُمَمَةً وَهَمَامَةً الرَّجُلُ: كىشى قېرىپ كەتتى.

هَمَّ يَهُمُّ هَمًّا وَمَهَمَّةً الْأَمْرُ فُلَانًا: ئىش پالاننى بىئارام قىلدى، ئەندىشىگە سالدى.

«لَا تُكْثِرِ الْهَمَّ فِي الْأَحْوَالِ تَذْكُرُهَا فَالْحُرُّ مُنْطَلِقٌ عَنْ كُلِّ أَثْقَالِ»: ئۆتكەنكى ئەھۋاللارنى ئەسلەۋېرىپ بىئارام بولما، ھۆر تەبىئەتلىك ئادەم ئېغىرچىلىقلارغا ۋايساپ كەتمەيدۇ.

«فَوَا أَسَفًا جَاءَتْ إِلَيْنَا مُصِيبَةٌ بِهَا غَرِقَتْ هَذِي الْقُلُوبُ بِبَحْرِ هَمْ»: ئاھ ئىسىت! بىزگە مۇسىبەت كەلدى، يۈرەكلەر قايغۇ دېڭىزىغا چۆمدى.

هَمَّ فُلَانًا: پالانىغا كۆڭۈل بۆلدى.

لَا يَهُمُّنَا طُولُ الْمَسَافَةِ فَلَدَى كُلِّ وَاحِدٍ مِنَّا دَرَّاجَةٌ: يول ئۇزۇن، كېرەك يوق، ھەممىمىزنىڭ ۋېلىسىپىتى بار.

هَذَا لَا يَهُمُّنِي: بۇ مېنىڭ بىلەن مۇناسىۋەتسىز.

إِنَّهُ لَحَدَثٌ كَبِيرٌ يَهُمُّ مَصِيرَ الْبَشَرِيَّةِ: ئۇ ئىنسانىيەتنىڭ تەقدىرىگە مۇناسىۋەتلىك چوڭ ئىش.

هَمُّهُ عَدَمُ نَجَاحِهِ فِي الْإِمْتِحَانِ: ئۇنىڭ ئىمتىھاندىن ئۆتەلمەسلىكى ئۇنى قايغۇغا سالدى.

هَذَا لَا يَهُمُّ إِذَا حُلَّتِ الْمُشْكِلَةُ أَوْ لَمْ تُحَلَّ: مەسىلە ھەل بولسۇن، بولمىسۇن ھەممىنىڭ كارى چاغلىق.

لَا يَتَدَخَّلُ فِيمَا لَا يَهُمُّهُ: ئۇ مۇناسىۋەتسىز ئىشلارغا ئارىلاشمايدۇ.

هَمٌّ: كۆڭۈل بۆلمەك، دىققەت قىلماق.

هَمٌّ ج هُمُومٌ: غەم-قايغۇ؛ مەقسەت، ئىرادە.

مُثْقَلٌ بِالْهُمُومِ: غەم-قايغۇغا چۆمگەن.

كُلُّ هَمِّهِ أَنْ يَرَى أَبْنَاءَهُ نَاجِحِينَ فِي دِرَاسَتِهِمْ: ئۇنىڭ ئوي-پىكرى بالىلىرىنىڭ ياخشى نەتىجىگە ئېرىشىشىنى كۆرۈش.

هُمُومٌ عَائِلِيَّةٌ: ئائىلىنىڭ غېمى، ئائىلىنىڭ دەردى.

هِمٌّ ج أَهْمَامٌ م هِمَّةٌ ج هِمَّاتٌ وَهَمَائِمُ: قېرى، ياشىنىپ كەتكەن ئادەم.

هَمَّارٌ: ۋالاقتەككۈر.

هَمَّازٌ: قارا چاپلىغۇچى، بوھتان قىلغۇچى، تۆھمەتخور.

﴿وَلَا تُطِعْ كُلَّ حَلَّافٍ مَهِينٍ هَمَّازٍ مَشَّاءٍ بِنَمِيمٍ﴾ ‹قۇرئان›: قەسەمخور، پەس، غەيۋەتخور، سۇخەنچىگە ... ئىتائەت قىلمىغىن.

هَمَّاطٌ: زالىم، ئەزگۈچى.

هِمَّةٌ ج هِمَمٌ: ئىرادە، ھىممەت، نىيەت، كۈچلۈك ئىرادە.

صَاحِبُ الْهِمَّةِ: ئىرادىلىك، قىزغىن، قەتئىي.

قَاعِدُ الْهِمَّةِ: ھۇرۇن، يالقاۋ، ئېرىنچەك.

لَهُ هِمَّةٌ عَالِيَةٌ: ئۇ يۈكسەك ئىرادىلىك.

«هُوَ بَعِيدُ الْهِمَّةِ»: ئۇ غايىلىك ئادەم.

ثَبَّطَ هِمَّتَهُ: ئىرادىسىنى بوشىتىۋەتتى.

هَمَدَهُ يَهْمِدُ تَهْمِيدًا: ئۇنى تىنچلاندۇردى، توختاتتى، بېسىقتۇردى، تورمۇزلىدى.

هَمَّشَ يُهَمِّشُ تَهْمِيشًا الْكِتَابَ: كىتابنىڭ چۆرىسىگە مۇلاھىزە يازدى.

هَمَّشَ الْمَوْضُوعَ: ماۋزۇنى مۇھىم ئورۇنغا قويدى.

«هَمَّشَتِ الْحُكُومَةُ مَطَالِبَ التُّجَّارِ»: ھۆكۈمەت سودىگەرلەرنىڭ تەلەپلىرىنى مۇھىم ئورۇنغا قويدى.

هَمَّقَ يُهَمِّقُ تَهْمِيقًا السَّوِيقَ: تالقاننى يۇمشاق ئەزدى.

هَمَّمَ يُهَمِّمُ تَهْمِيمًا: پەپىلىدى، ئەللەيلىدى.

هَمْهَمَ يُهَمْهِمُ هَمْهَمَةً: مەخپىي سۆزلىدى، پىچىرلىدى.

هَمْهَمَ الرَّعْدُ: گۈلدۈرماما گۈلدۈرلىدى.

هَمَى يَهْمِي هَمْيًا وَهَمَيَانًا الْمَاءُ: سۇ ئاقتى.

هَمَتِ الْعَيْنُ: كۆز ياش تۆكتى.

هَمَى الشَّخْصُ عَلَى وَجْهِهِ: قايمۇقۇپ يۈردى، سەرگەردان بولدى.

هَمَى الشَّيْءُ: نەرسە چۈشۈپ كەتتى؛ زايە بولدى.

«مَنْ جَاءَهُ مُسْتَفِيدًا قَاصِدًا أَدَبًا يَجِدْهُ بَحْرًا هَمَى مِنْهُ الإِفَادَاتُ»: ئۇنىڭ قېشىغا ئەدەبىياتتىن تەلىم ئالىمەن دەپ كەلگەن ئادەم، ئۇنىڭ سۆز ئۈنچىلىرى تۆكۈلۈپ تۇرغان دېڭىز ئىكەنلىكىنى بايقايدۇ.

هِمْيَانٌ ج هَمَايِينُ: ھەميان، قاپچۇق.

هَمِيجٌ: قورسىقى ئىچىگە كىرىپ كەتكەن.

هَمِيجٌ مِنَ الظِّبَاءِ: نازۇك بەدەن ئاھۇ.

هَمِيزٌ هَمِيزَةٌ: بوۋاي؛ موماي، چىرايلىق ئاھۇ.

هِمْيَغٌ: ئۆلۈم.

هَنٌ م هَنَةٌ ج هَنَاتٌ وَهَنَوَاتٌ: نەرسە، شەيئى؛ ئىش، پىتنە-پاسات، يامانلىق.

هَذَا هَنُكَ: بۇ سىنىڭ نەرسەڭ.

«سَتَكُونُ هَنَاتٌ وَهَنَاتٌ» حديث: كەلگۈسىدە پىتنە-پاساتلار يامراپ كېتىدۇ.

هُنَا: بۇ يەردە.

إِنْطَلِقْ مِنْ هُنَا: بۇ يەردىن ماڭ.

«جَلَسَ هُنَا»: بۇ يەردە ئولتۇردى.

تَعَالَ إِلَى هُنَا: بۇ يەرگە كەل.

هُنَالِكَ أُقِيمَتْ قَرْيَةٌ: بۇ يەرگە بىر يېزا بەرپا قىلىندى.

هَنَاءٌ: خۇشاللىق، شادلىق، كۆڭۈللۈك.

يَعِيشُ مَعَ عَائِلَتِهِ فِي سُرُورٍ وَهَنَاءٍ: ئائىلىسى بىلەن خۇشال-خۇرام كۆڭۈللۈك ياشاۋاتىدۇ.

هِنَاءٌ: كوكس مېيى.

هِنَاقٌ: مەسخىرە قىلماق، مازاق قىلماق.

هَنَأَ يَهْنَأُ / يَهْنِئُ وَيَهْنُأُ هِنَأً وَهَنَاءً الطَّعَامُ: تاماق مەززىلىك بولدى.

هَنَأَهُ: ئۇنى مەدھىيىلىدى.

«هَنَأَهُ وَلَدُهُ»: بالىسى ئۇنى خۇشال قىلىۋەتتى.

هَنَأَ الشَّخْصَ: تاماق بەردى.

هَنُؤَ يَهْنُؤُ هَنَاءَةً وَهَنأً وَهَنْئَةً الشَّيْءُ: ئاسان بولدى، كۆڭۈلدىكىدەك بولدى.

هَنِئَ يَهْنَأُ هَنَأً وَهَنَاءَةً: خۇشاللاندى.

هَنِئَ بِقُدُومِ أُخْتِهِ مِنَ السَّفَرِ: ھەمشىرىسىنىڭ سەپەردىن كەلگىنىگە خۇشاللاندى.

«أَكَلَ مِنَ الطَّعَامِ حَتَّى هَنِئَ»: تاماقنى تويغۇچە يېدى.

هَنِئَ فِي: بەختلىك ھېس قىلدى.

هَنَبَ يَهْنَبُ هَنَبًا: دۆت بولدى، مەتۇ بولدى.

هَنْبَتَ يُهَنْبِتُ هَنْبَتَةً الرَّجُلُ: كىشى بوشاپ كەتتى، لەلەگشىپ يۈردى.

هَنْبَثَةٌ ج هَنَابِثُ وَهَنْبَثَاتٌ: قىيىن ئىش، مۇشكۇل ئىش، مۇجمەل گەپ، ئاپەت؛ دەرد ـ ئەلەم.

هِنْبِرٌ: تەخەي، سىرتلان.

هِنْبِرَةٌ: مادا ئېشەك، سىرتلان.

هِنْدٌ ج هُنُودٌ: ھىندىستانلىق، ھىندى.

جَزَائِرُ الْهُنُودِ الشَّرْقِيَّةِ: شەرقىي ھىندى تاقىم ئاراللىرى.

جَوْزُ الْهِنْدِ: كوكس، كوكس ياڭىقى.

هِنْدَازٌ: ئۆلچەمەك.

هِنْدَامٌ: ياسىنىش، قامەتلىك، رەتلىك، كېلىشكەن.

أَصْلَحَ فُلَانٌ هِنْدَامَهُ: پالانى ئۆزىنى تۈزەشتۈردى.

هِنْدَبٌ . هِنْدَبَاءُ: سۇلۇ.

هَنْدَزَ يُهَنْدِزُ هَنْدَزَةً الشَّخْصُ الْأَبْنِيَةَ: بىنالارنى ئىلمىي ئاساستا لايىھىلىدى.

هَنْدَسَ يُهَنْدِسُ هَنْدَسَةً: ئىنژېنېرلىق قىلدى؛ ئۆلچىدى، پىلانلىدى.

هَنْدَسَةٌ: گېئومېترىيە، پىلان، لايىھە.

هَنْدَسَةٌ عَمَلِيَّةٌ: قۇرۇلۇش، ئىنشائات، بىناكارلىق.

هَنْدَسَةٌ عِلْمِيَّةٌ: قۇرۇلۇش تېخنىكىسى، قۇرۇلۇششۇناسلىق.

هَنْدَسَةُ الْمِعْمَارِ: بىناكارلىق سەنئىتى.

هَنْدَسَةُ الزِّرَاعَةِ: دېھقانچىلىق ئىلمى، ئاگرونومىيە، دېھقانچىلىق تېخنىكىسى.

هَنْدَسِيٌّ: تېخنىكىلىق، گېئومېترىيىلىك.

شَكْلٌ هَنْدَسِيٌّ: گېئومېترىيىلىك شەكىل.

مَشْرُوعٌ هَنْدَسِيٌّ: لايىھە، لايىھە سخېمىسى.

هَنْدَمَ يُهَنْدِمُ هَنْدَمَةً: تۈزىدى، ياخشىلىدى، ئىسلاھ قىلدى، ئۆگشىدى، رەتلىدى.

هَنْدَمَ غُرْفَتَهُ: ياتىقىنى بېزىدى.

هَنْدَمَةٌ: ياسىنىش، رەتلىك، كېلىشكەن.

هِنْدُوسٌ: ھىندى دىنىغا ئېتىقاد قىلغۇچى، ھىندى دىنى مۇرىتى.

هِنْدُوسِيٌّ: ھىندى دىنى مۇرىتى.

هِنْدِيٌّ ج هُنُودٌ: ھىندىستانلىق، ھىندى، ھىندىستانلىق؛ ھىندى تىلى.

الْهِنْدِيُّ الْأَحْمَرُ: ھىندىئان، قىزىل تەنلىك.

دِيكٌ هِنْدِيٌّ: كۈركە توخۇ.

الْهِنْدِيُّ: ھىندى ئۇكىيان.

الْأَرْقَامُ الْهِنْدِيَّةُ: ئەرەب رەقىمى، ئەرەبچە سىپىر.

هَنَعَ يَهْنَعُ هَنْعًا: بويسۇندى، باش ئەگدى.

هَنَعَ الشَّيْءَ: نەرسىنى قاتلىدى.

هَنِقَ يَهْنَقُ هَنَقًا: مالال بولدى، زېرىكتى، خاتىرجەمسىزلەندى.

هَنَقٌ: مالاللىق.

هَنْكٌ: ئاۋازلارنىڭ ماسلىشىشى، گارمونىيە.

هَنَمٌ: خورما.

هَنَّ يَهِنُّ هَنًّا وَهَنِينًا: يىغلىدى، سىڭسىپ يىغلىدى.

هُنَّ: ئۇلار (ئايال جىنس ئۈچۈن).

هُنَّ عَامِلَاتٌ: ئۇلار ئايال ئىشچىلار.

هَنَّأَهُ يُهَنِّئُ تَهْنِئَةً: ئۇنى بەختلىك قىلدى، بەختكە ئېرىشتۈردى.

هَنَّأَ بِكَذَا: ئۇنى تەبرىكلىدى.

أُهَنِّئُكَ مِنْ كُلِّ قَلْبِي: سېنى چىن قەلبىمدىن تەبرىكلەيمەن.

هَنَّدَ يُهَنِّدُ تَهْنِيدًا الرَّجُلُ: مۇۋقۇشتەك ۋارقىرىدى.

هَنَّدَ فِي الْأَمْرِ: بوشاڭلىق قىلدى، بىخەستەلىك قىلدى.

هَنَّدَ السَّيْفَ: قىلىچنى بىلىدى.

هَنَّدَ فُلَانًا: پالانىنى تىللىدى.

هَنَّفَ يُهَنِّفُ تَهْنِيفًا: ئالدىرىدى، تېنىدى، تېز بولدى، چاققان بولدى.

هَنَّى يُهَنِّي تَهْنِيَةً فُلَانًا: پالانىنى بەختلىك قىلدى.

هَنَّاكَ اللهُ: ئاللاھ سېنى ئامان قىلسۇن.

هَنْهُوْنَةٌ: ئەللەي، ئەللەي ناخشىسى.

هِنُوْ: ۋاقىت.

هَنِيْءٌ: خۇشال، شاد ـ خۇرام؛ تەملىك، يېيىشلىك؛ ئاسان.

طَعَامٌ هَنِيْءٌ: مەززىلىك تاماق.

هَنِيْئًا مَرِيْئًا: سالامەت بولۇڭ (تاماق يېگۈچىگە قىلىنىدىغان دۇئا).

﴿كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئاً بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ «قۇرئان»: دۇنيادا قىلغان (ياخشى) ئەمەللىرىڭلار ئۈچۈن خۇشال ـ خۇرام يەڭلار ۋە ئىچىڭلار.

هَنِيْئًا لَهُ بِالْبَيْتِ الْجَدِيْدِ: ئۇنىڭ يېڭى ئۆيىگە مۇبارەك بولسۇن.

هُنَيْهَةٌ: بىر دەم، بىر پەس، ئاز ۋاقىت.

بَقِيَ هُنَيْهَةً: ئاز ۋاقىت قالدى.

هَنِئٌ: خۇشال، شاد ـ خۇرام.

هُوَ: ئۇ.

هُوَ ذَا: دەل ئۆزى.

كَمَا هُوَ: ئۇ بۇرۇنقىدەكلا.

«هُوَ مُعَلِّمٌ»: ئۇ ئوقۇتقۇچى.

هَوْءٌ: ئىرادە، ئىنتىلىش، غەيرەت، نىشان، مەقسەت.

هَوَاءٌ ج أَهْوِيَةٌ: هاۋا؛ ئاتموسفېرا؛ شامال؛ هاۋا رايى؛ قورقۇنچاق، كىلىمات، ئىقلىم، گاز، گاز جىسىملىق.

جَدِّدْ هَوَاءَ الْغُرْفَةِ: ئۆينىڭ هاۋاسىنى يەڭگۈشلىدى.

يَجِبُ الْعِيْشَ فِي الْهَوَاءِ الطَّلْقِ: ئۇ ساپ هاۋادا ياشاشنى ياخشى كۆرىدۇ.

إِنْطَلَقَ الطَّائِرُ فِي الْهَوَاءِ: قۇش هاۋادا ئۇچتى.

تَكْيِيْفُ الْهَوَاءِ: هاۋانى تەڭشەش.

الْهَوَاءُ الْأَصْفَرُ: خولېرا، ۋابا.

الْهَوَاءُ الْجَوِّيُّ: ئاتموسفېرا.

الْهَوَاءُ الطَّلْقُ: ساپ هاۋا.

بُنْدُقِيَّةُ هَوَاءٍ: يەل مىلتىق.

عِلْمُ الْهَوَاءِ: هاۋا رايى ئىلمى، مېتېئورولوگىيە.

عِلْمُ سِلْكِ الْهَوَاءِ: ئاۋىئاتسىيەشۇناسلىق.

مِنْفَاخُ هَوَاءٍ: ناسوس.

إِنَّ الْهَوَاءَ فِي ضَوَاحِي الْمَدِيْنَةِ أَكْثَرُ إِنْعَاشًا حَقًّا: شەھەر ئەتراپىنىڭ هاۋاسى راستىنلا تېخىمۇ ساپ.

هَوَاؤُهَا جَافٌّ: هاۋاسى قۇرغاق.

مِيْنَاءُ هَوَاءٍ: ئايرودروم، ئايروپىلان ئىستانسىسى، ئايروپورت.

هَوَائِيٌّ: هاۋانىڭ، هاۋارايىنىڭ، ئاتموسفېرانىڭ؛ گازلىق، هاۋا بېسىمى بىلەن هەرىكەتلىنىدىغان.

الْمِطْحَنَةُ الْهَوَائِيَّةُ: شامال تۈگمىنى.

سَفِيْنَةٌ هَوَائِيَّةٌ: هاۋا كېمىسى، دىرىژابىل.

مَرْكَبَةٌ هَوَائِيَّةٌ: ئايروپىلان.

مِضَخَّةٌ هَوَائِيَّةٌ: چاقىپېلەك، شامالدۇرغۇچ.

هَوَائِيَّاتٌ: بوشلۇق، هاۋا بوشلۇقى.

هَوَادَةٌ: مۇلايىملىق، يۇمشاقلىق، كەڭچىلىك قىلماق.

فِي غَيْرِ هَوَادَةٍ: قىلچە يۈز ـ خاتىرە قىلماي.

«هُوَ يُعَامِلُ الْفُقَرَاءَ بِهَوَادَةٍ»: ئۇ كەمبەغەللەرگە يۇمشاق مۇئامىلە قىلىدۇ.

حَرْبٌ لَا هَوَادَةَ فِيْهَا: رەهىمسىز ئۇرۇش، كەسكىن جەڭ.

هَوَانٌ: خارلىق، ئاهانەت.

خَلَّصَ الْإِسْتِقْلَالُ الشَّعْبَ مِنَ الْهَوَانِ: مۇستەقىللىق خەلقنى خارلىقتىن قۇتقۇزدى.

هَوَانِيٌّ: ئېسىل خېنىملەردەك، كېلىشكەن، كۆركەم.

هَوَايَةٌ: جىنسىي تەلەپ، جىنسىي هەۋەس، شەھۋانىي نەپس.

هِوَايَةٌ ج هِوَايَاتٌ: ئويۇن ـ كۈلكە، قىزىقارلىق ئىش،

قىزىقىش، ھەۋەس.

هِوَايَةُ الْمُوسِيقِي: مۇزىكىغا قىزىقماق.

هِوَايَاتُ جَمْعِ الطَّوَابِعِ الْبَرِيدِيَّةِ: پوچتا ماركىسى توپلاشقا قىزىقىش، پوچتا ماركىسى توپلاش ھەۋەسى.

كَانَتْ هِوَايَتُهُ قِرَاءَةُ الْكُتُبِ: ئۇنىڭ ھەۋەس قىلىدىغىنى كىتاب ئوقۇش ئىدى.

الْهِوَايَةُ تُنَاسِبُ الْكِبَارَ وَالصِّغَارَ عَلَى السَّوَاءِ: ھەۋەس قىلىش چوڭ-كىچىكلىكلەرگە ئوخشاشلا مۇناسىپ كېلىدۇ.

هَوْبٌ ج أَهْوَابٌ: كوت-كوت، يىراقلىق، ئوت يالقۇنى، مەتۇ، گالۋاڭ.

هَوْتَةٌ ج هُوَتٌ: ئويمان يەر، پەس يەر.

هَوْتَةٌ: ئۇسسۇلۇق.

هَوِجَ يَهْوَجُ هَوَجًا الرَّجُلُ: ئالدىراڭغۇلۇق قىلدى، ھاماقەتلىك قىلدى.

هَوْجَاءُ ج هُوْجٌ: شالاق ئايال، تەۋەككۈلچى؛ قارا بوران.

الْحَرْبُ الْهَوْجَاءُ: شىددەتلىك جەڭ.

«لَعِبَتْ بِالسَّفِينَةِ هُوْجُ الرِّيَاحِ»: بوران كېمىنى چايقىۋەتتى.

هَوْجَفٌ: ۋىلكا، ئۇچلۇق چىش.

هَوْجَلٌ ج هَوَاجِلُ: چۆل، باياۋان.

هُوْدٌ: يەھۇدىي.

هَوْدَجٌ ج هَوَادِجُ: كاجاۋا.

هَوْدَجُ الْعَرُوسِ: تەختىراۋان.

هَوْذَةٌ ج هَوْذٌ وَهُوَذٌ: قىرغاۋۇل.

هَوْرٌ ج أَهْوَارٌ: تۆشۈك، كامار، قوي پادىسى، لاگونا.

هَوْرَةٌ ج هَوْرَاتٌ: خەۋپ، خەۋپلىك، قورقۇنچلۇق، خېيىم-خەتەر، ھالاكەت، ئۆلۈم.

هَوْزَبٌ ج هَوَازِبُ: قارچىغا، كۈچلۈك تۆگە.

هَوْزَنٌ: توپا-چاڭ.

هَوِسَ يَهْوَسُ هَوَسًا الشَّخْصُ: پاراكەندە بولدى، گاڭگىراپ قالدى، تېڭىرقاپ قالدى.

هَوَسٌ: ئېلىشىپ قالماق، ساراڭ، جۆيلۈش.

غَرِيبٌ أَنْ يُصَابَ هَذَا الطِّفْلُ الْغَنِيّ بِهَوَسِ السَّرِقَةِ: بۇ باي بالىنىڭ ئوغرىلىققا قىزىقىپ قېلىشى ئەجەبلىنەرلىك.

أَصَابَ الْمَرْأَةَ هَوَسٌ بَعْدَ فُقْدَانِهَا لِوَلَدِهَا: ئايال بالىسىدىن ئايرىلىپ قېلىپ ئېلىشىپ قالدى.

الْهَوَسُ الْوَطَنِيّ: شوۋىنىزم.

هَوِسٌ: ساراڭ.

هَوْسَاءُ ج هُوْسٌ: سەۋدايى ئايال.

هَوْسِيّ: سەۋدايى، ساراڭ.

هَوِشَ يَهْوَشُ هَوَشًا الْقَوْمُ: قالايمىقانلىشىپ كەتتى.

هَوِشَ الشَّخْصُ: پاراكەندە بولدى، گاڭگىراپ قالدى؛ جۇدەپ قورسىقى كىچىكلەپ كەتتى.

هَوْشٌ: كۆپ سان.

جَاءَ بِالْهَوْشِ وَالْبَوْشِ: نۇرغۇنلىرى كەلدى.

هَوْشَةٌ ج هَوْشَاتٌ: پاراكەندىچىلىك، تەرتىپسىزلىك، غۇلغۇلا، ئالتوپىلاڭ.

إِتَّقُوا هَوْشَاتِ السُّوقِ: بازارنىڭ پىتنە-پاساتلىرىدىن ساقلىنىڭلار.

هَوْفٌ: ئىسسىق شامال؛ سوغۇق شامال.

هُوفٌ: بوران، قويۇن؛ قورقۇنچاق، توخۇ يۈرەك؛ گالۋاڭ، مەتۇ.

هَوْلٌ ج أَهْوَالٌ وَهُؤُولٌ: قورقۇنچ.

بِالْهَوْلِ: نېمىدېگەن قورقۇنچلۇق.

«شَابَ رَأْسُهُ مِنْ كَثْرَةِ مَا لاَقَاهُ مِنْ أَهْوَالٍ»: بېشىغا كەلگەن سەرگۈزەشتىلەرنىڭ كۆپلۈكىدىن بېشى ئاقىرىپ كەتتى.

الْهَوْلُ أَبُو الْهَوْلِ: پىرئەۋنىنىڭ يولۋاس تەنلىك، شىر باشلىق چوڭ ھەيكىلى بولۇپ،

قاهىرەنىڭ ئەتراپىغا جايلاشقان.

هَوَلَةٌ: ئالۋاستى، جىن، قورقۇنچلۇق نەرسە.

هُوَلَةٌ: ئاجايىپ، غەلىتە، قورقۇنچلۇق، گۇمبە.

هَوْمَةٌ: چۆل، باياۋان.

هَوْنٌ: خارلىق، ئاھانەت؛ ئاسانلىق.

عَلَى هَوْنٍ هَوْنًا: ئاستاغىنە، ئاسانلا.

﴿وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْناً﴾ ‹قرآن›: مەرھەمەتلىك ئاللاھنىڭ بەندىلىرى زېمىندا ئۆزلىرىنى تۆۋەن تۇتۇپ، تەمكىنلىك بىلەن ماڭىدۇ.

هُونٌ: خارلىق، نومۇس.

﴿أَيُمْسِكُهُ عَلَى هُونٍ﴾ ‹قرآن›: ئاندىن ئۇ نومۇسقا چىداپ قىزنى ساقلاپ قالامدۇ؟

هَوَارِيٌّ ج هَوَّارَةٌ: خەلق ئەسكىرى، پىدائىيلار، پىدائىي قوشۇن.

هَوَّتَ يُهَوِّتُ تَهْوِيتًا بِهِ: توۋلىدى.

هَوَّتَ فُلَانٌ: پالانى ئويمانغا چۈشتى.

هُوَّةٌ ج هُوًى: ھاڭ، ئازگال.

«تَفْصِلُ بَيْنَهُمْ هُوَّةٌ عَمِيقَةٌ»: ئۇلارنىڭ ئارىسىنى چوڭ ئازگال ئايرىپ تۇرىدۇ.

وَقَعَ فِي هُوَّةٍ: ئازگالغا چۈشۈپ كەتتى.

هَوَّدَ يُهَوِّدُ تَهْوِيدًا الرَّجُلُ: كىشى ئاستا ماڭدى.

هَوَّدَ فِي الْكَلَامِ: ئالدىرىماي سۆزلىدى.

هَوَّدَ الشَّرَابُ فُلَانًا: شاراب پالانىنى مەست قىلدى.

هَوَّدَ الرَّجُلَ: كىشىنى يەھۇدىي قىلدى.

«هَوَّدَ مِنَ الْجَبَلِ»: تاغدىن ئاستا چۈشتى.

هَوَّرَ يُهَوِّرُ تَهْوِيرًا الْبِنَاءَ: بىنانى ئۆرۈۋەتتى، بۇزۇۋەتتى، ۋەيران قىلىۋەتتى.

هَوَّزَ يُهَوِّزُ تَهْوِيزًا: ئۆلدى.

هَوَّسَ يُهَوِّسُ تَهْوِيسًا الشَّيْءَ: نەرسىنى سوقتى.

هَوَّسَهُ فُلَانًا: پالانىنى تەمتىرىتىپ قويدى.

هَوَّشَ يُهَوِّشُ تَهْوِيشًا بَيْنَ الْقَوْمِ: ئارىغا بۆلگۈنچىلىك سالدى، بۇزغۇنچىلىق قىلدى، قۇتراتقۇلۇق قىلدى.

هَوَّشَتِ الرِّيحُ بِالتُّرَابِ: شامال توپىنى توزۇتتى.

هَوَّشَ الشَّخْصُ الشَّيْءَ: نەرسىنى تەردى، يىغدى.

هَوَّعَ يُهَوِّعُ تَهْوِيعًا: زور بىلەن قەي قىلدى.

هَوَّعَ الرَّجُلَ: كىشىنى قەي قىلدۇردى.

هَوَّلَ يُهَوِّلُ تَهْوِيلًا الْأَمْرَ: ئىشنى سەتلەشتۇرۇپ كۆرسەتتى، خۇنۇكلەشتۈردى؛ چوڭايتىپ كۆرسەتتى، مۇبالىغىلەشتۈردى، قورقۇنچلۇق قىلىپ كۆرسەتتى.

هَوَّلَهُ: ئۇنى قورقۇتۇۋەتتى.

هَوَّلَ الْأَسَدُ عَلَى الطِّفْلِ فِي حَدِيقَةِ الْحَيَوَانِ: ھايۋانات باغچىسىدا يولۋاس بالىنى قورقۇتۇۋەتتى.

هَوَّلَ الْأَخْبَارَ: خەۋەرلەرنى كۆپتۈرۈۋەتتى.

هَوَّمَ يُهَوِّمُ تَهْوِيمًا الرَّجُلُ: كىشى مۈگدىدى.

«هَوَّمَ الْمُسَافِرُ فِي الْقِطَارِ»: يولۇچى پويىزدا مۈگدەپ قالدى.

هَوَّنَ يُهَوِّنُ تَهْوِينًا الْأَمْرَ: ئىشنى ئاسانلاشتۇردى، ئاسانلاشتۇرۇپ بەردى.

هَوِّنْ عَلَيْكَ: ھودۇقما، ئۆزۈڭنى بېسىۋال.

«اللَّهُمَّ اَطْوِ لَهُ الْبُعْدَ وَهَوِّنْ عَلَيْهِ السَّفَرَ» ‹حديث›: ئى ئاللاھ، ئۇ كىشى ئۈچۈن سەپەردىكى يىراق مۇساپىنى يېقىن قىلىپ بەرگىن، ئۇنىڭ سەپىرىنى ئاسانلاشتۇرۇپ بەرگىن.

هَوَّى يُهَوِّي تَهْوِيَةً الْغُرْفَةَ: بۆلمىنىڭ ھاۋاسىنى ئالماشتۇردى، ھاۋا ئۆتكۈزدى.

«تُهَوِّي السَّيِّدَةُ غُرَفَ بَيْتِهَا كُلَّ صَبَاحٍ»: خانىم ھەر كۈنى ئەتىگىنى ئۆيىنىڭ ھاۋاسىنى ئالماشتۇرۇپ تۇرىدۇ.

هَوَوِيٌّ: سۈيگۈ-مۇھەببەتكە ئائىت، ئاشىقلىق.

هَوَى يَهْوِي هَوِيًّا وَهَوَيَانًا الشَّيْءُ: نەرسە چۈشتى، چۈشۈپ كەتتى.

﴿وَمَنْ يَحْلِلْ عَلَيْهِ غَضَبِي فَقَدْ هَوَى﴾ «قرآن»: كىمكە مېنىڭ غەزىپىم نازىل بولىدىكەن، ئۇ چوقۇم هالاك بولىدۇ.

هَوَى فِي السَّيْرِ: ئىتتىك ماڭدى.

هَوَتِ الْحِجَارَةُ مِنَ الْجَبَلِ: تاغدىن تاش چۈشۈپ كەتتى.

هَوَى يَهْوِي هُوِيًّا: شۇڭغۇدى.

هَوَى الرَّجُلُ: كىشى ئۆلدى.

هَوَتِ الرِّيحُ: شامال چىقتى، شامال قوزغالدى.

هَوَى النَّسْرُ عَلَى صَيْدِهِ: قارچىغا ئوۋغا ئېتىلدى.

هَوِيَ يَهْوَى هَوًى فُلَانًا: پالاننى ياخشى كۆرۈپ قالدى، كۆيۈپ قالدى.

هَوَى الشَّيْءَ: نەرسىگە ھەۋەس قىلدى، خۇشتار بولدى، ئۈمىد قىلدى، ئارزۇ قىلدى.

«هَوِيَ إبْنَةَ عَمِّهِ»: تاغىسىنىڭ قىزىغا كۆيۈپ قالدى.

يَهْوَى الْمُوْسِيقَى: ئۇ مۇزىكىغا ھەۋەس قىلىدۇ.

هَوًى ج أَهْوَاءٌ: مۇھەببەت، كۆيۈك؛ خاھىش، ئېغىش.

الْهَوَى الْعُذْرِيّ: مەنىۋى مۇھەببەت، چىن مۇھەببەت.

عَلَى هَوَاهُ: ئۆز خاھىشى بويىچە.

إِتَّبَعَ هَوَاهُ: نەپسى خاھىشىغا ئەگەشتى، خىيالىنى ئىلىم ئۈستىگە دەسسەتتى.

﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ اِتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ هُدًى مِنَ اللهِ﴾ «قرآن»: ئاللاھ ۋەھيى قىلغان توغرا يولنى قويۇپ نەفسى خاھىشىغا ئەگەشكەن كىشىدىنمۇ ئازغۇن ئادەم بارمۇ؟

أَصْحَابُ الْأَهْوَاءِ: ئىلمى كالام فىرقىلىرى ۋە تۈرلۈك پەلسەپە مەزھەپلىرى.

بَنَاتُ الْهَوَى: بۇزۇق ئايال، پاھىشە ئايال.

فُلَانٌ مَالِكُ هَوَاهُ: پالانى ئۆزىنى تۇتۇۋالغان، ئۆزىگە ئىگە بولىدۇ.

هَوِيسٌ: ئوي، پىكىر، خىيال.

هُوَيْنًا: ئاستاغىنە، ئالدىرىماي.

هُوَيْنَى: ئاستا، ئالدىرىماي.

هِيَ تَمْشِي الْهُوَيْنَى: ئۇ ئاستا ماڭىدۇ.

هَوِيٌّ: قۇلاقنىڭ غوڭۇلدىشى؛ تەتۈر، تەتۈرلۈك؛ ھەۋەسكار؛ ئېگىزلىك.

هُوِيَّةٌ ج هَوَايَا: چوڭقۇر قۇدۇق.

هُوِيَّةٌ: سالاھىيەت، شەخسىيەتچىلىك، ماھىيەت، خاراكتېر.

تَذْكِرَةُ الْهُوِيَّةِ. شَهَادَةُ الْهُوِيَّةِ: پۇقرالىق كىنىشكىسى، سالاھىيەت كىنىشكىسى، شەخسىي گۇۋاھنامە.

هُوِيَّةٌ مُتَوَاضِعَةٌ: ئاددىي سوۋغا.

رَجُلٌ مَجْهُوْلُ الْهُوِيَّةِ: كېلىپ چىقىشى ئېنىق ئەمەس ئادەم.

هِيَ: ئۇ، ئول.

هِيَ مُدَرِّسَةٌ: ئۇ ئايال ئوقۇتقۇچى.

هَيُؤَ يَهْيُؤُ هَيْئَةً وَهَيَاءَةً الرَّجُلُ: كىشىنىڭ شەكلى چىرايلىق بولدى.

هَيِءَ يَهْيَأُ هَيْئَةً الرَّجُلُ: كىشىنىڭ شەكلى چىرايلىق بولدى.

هِيَاجٌ: قالايمىقانچىلىق، پاراكەندىچىلىك، ئەنسىزچىلىك.

هِيَاطٌ: پاراكەندە بولماق، قالايمىقانلاشتۇرماق.

هُمْ فِي هِيَاطٍ وَمِيَاطٍ: ئۇلار پاراكەندىچىلىكتە.

هُيَامٌ: تەشنالىق، قاتتىق چاڭقاش؛ چوڭقۇر مۇھەببەت.

هَيْئَةٌ هَيَأَةٌ ج هَيْئَاتٌ: شەكىل، ھالەت، سۈرەت؛ ئۇسۇل؛ ھەيئەت؛ تەشكىلات، ئورگان، كومىتېت.

هَيْئَةُ الْأُمَمِ الْمُتَّحِدَةِ: بىرلەشكەن دۆلەتلەر تەشكىلاتى.

هَيْئَةٌ حَزِينَةٌ: غەمكىن كۆرۈنۈش.

هَيْئَةٌ جَمِيلَةٌ: تەقى-تۇرقى چىرايلىق.

هَيْئَةُ التَّدْرِيسِ فِي الْجَامِعَةِ: ئۇنىۋېرسىتېت ئوقۇتۇش كافېدراسى.

هَيْئَةُ تَحْرِيرِ الْمَجَلَّةِ: ژۇرنال تەھرىر ھەيئىتى.

الْهَيْئَةُ الْبِرْلَمَانِيَّةُ: پارلامېنت ئاپپاراتى.

هَيْئَةُ أَرْكَانِ الْحَرْبِ: باش شتاب.

الْهَيْئَاتُ الْمُخْتَصَّةُ: مەخسۇس ئورگانلار، مۇناسىۋەتلىك ئورگانلار.

عِلْمُ الْهَيْئَةِ: ئاسترونومىيە.

الْهَيْئَاتُ الشَّرْعِيَّةُ: قانۇن ئورۇنلىرى.

الْهَيْئَاتُ الْقِيَادِيَّةُ: رەھبىرى ئورگانلار.

هَيَبَةٌ: قورقماق، چۆچۈمەك؛ ھۆرمەتلىمەك، بويسۇنماق؛ ھەيۋەت، سۈر.

هَيْتَ: بېرى كەل.

هَيْتَ لَكُمَا: ئىككىڭلار بېرى كەل.

هَيْتَ لَكُنَّ: سىلەر ئاياللار بېرى كېلىڭلار.

﴿وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ﴾ «قۇرئان»: ئىشىكلەرنى تاقىۋېتىپ بېرى كەل، دېدى.

الْهَيْثَمُ: لاچىن، بۈركۈت چۈجىسى.

هَيْجٌ - هَيْجَا - هَيْجَاءُ: جەڭ، ئۇرۇش.

لَا يَتَكَاسَلُ فِي الْهَيْجَاءِ: ئۇ ئۇرۇشتا بوشاڭلىق قىلمايدۇ.

هَيَجَانٌ: قالايمىقانچىلىق، پاراكەندىچىلىك، ئەنسىزچىلىك.

هَيْدٌ: چوڭ، بۈيۈك.

هَيْدَانٌ: قورقۇنچاق، ھاياجانلانغۇچى.

هَيْدَبٌ: دۆت، كالۋا.

هَيْرٌ: شىمال شاملى، شەرق شاملى.

هِيرٌ: شەرق شاملى؛ كېچىنىڭ ئاز بىر قىسمى.

هَيْرَةٌ: تۈزلەڭلىك.

هِيرُوغْلِيفِي: تەسۋىرى، (شەكىللىك) يېزىقنىڭ، تەسۋىرى يېزىقلىق، ئېنىروگلىق، پىكتوگراف.

هِيرُوغْلِيفِيَّةٌ: تەسۋىرىي يېزىق، شەكىللىك يېزىق.

الْكِتَابَةُ الْهِيرُوغْلِيفَةُ: تەسۋىرىي يېزىق قۇرۇلمىسى.

هَيْزَعَةٌ: قورقۇپ كەتمەك، جەڭدىكى ئاللا-تۇۋا ئاۋاز.

هِيشٌ هِيشَةٌ: ئورمان، دەرەخزارلىق.

هَيْشَةٌ ج هَيْشَاتٌ: پاراكەندىچىلىك، قالايمىقانچىلىق.

هِيشَةٌ ج هِيشٌ: بۇك-باراقسان دەرەخزارلىق.

هَيْشَرٌ ج هَيَاشِرُ: ياداڭغۇ تۇرۇۋتۇرا ئادەم.

هَيْصَارٌ: شىر، يولۋاس.

هَيْصَرٌ: شىر، يولۋاس.

هَيْصَمٌ ج هَيَاصِمُ: قاتتىق، توم.

هَيْصُورٌ: شىر، يولۋاس.

هَيْضٌ: يۇمشاق، يۇمشاقلىق.

هَيْضَةٌ ج هَيْضَاتٌ: خولىرا.

أُصِيبَ الدَّجَاجُ بِالْهَيْضَةِ: مېكىيان خولىرا بىلەن ئاغرىدى.

هَيْضَلٌ ج هَيَاضِلُ: چوڭ قوشۇن، قوراللىق توپ؛ جاسارەتلىك.

هَيْطَلٌ ج هَيَاطِلُ وَهَيَاطِلَةٌ: تۈلكە.

هَيْطَلَةٌ: مىس قازان.

هَيْطَلَةٌ ج هَيَاطِلُ: تۈلكە.

هِيغَ يَهْيَغُ هَيْغًا الْعَامُ: يىل مولچىلىق بولدى.

هَيِفَتْ يَهْيَفُ هَيْفًا الْفَتَاةُ: قىز زىلۋا غۇنچە بوي بولدى.

هَيَفٌ: ئىسسىق شامال.

هَيْفَاءُ ج هِيفٌ وَهَيْفَوَاتٌ: زىلۋا غۇنچە بوي ئايال.

هَيْفَانٌ ج هَيْفَى: چاڭقاپ كەتكەن، ئۇسساپ كەتكەن.

هَيْقٌ ج أَهْيَاقٌ وَهُيُوقٌ: ئەركەك تۆگە قۇشى.

هَيْقٌ مِنَ الرِّجَالِ: تۇرۇۋتۇرا ئادەم.

هَيْقَلٌ ج هَيَاقِلُ: تۆگە قۇشى بالىسى.

هَيْقَمٌ: ئوكيان.

هَيْقَمَانِيّ: ئۇزۇن.

هَيْكَلَ يُهَيْكِلُ هَيْكَلَةً الزَّرْعُ: زىرائەت ئۆستى، بوي تارتتى.

هَيْكَلٌ ج هَيَاكِلُ: زور، يوغان؛ چوڭ بىنا، بۇتخانا، چېركاۋ؛ ھەيكەل، چوڭ ئىمارەت، چوڭ قۇرۇلۇش، داچا، بازا، مودىل.

الْهَيْكَلُ الْعَظْمِيّ: ئىسكىلىت.

هَيْكَلُ الْكَنِيسَةِ: مېھراپ.

شَجَرٌ هَيْكَلٌ: يوغان دەرەخ.

فَرَسٌ هَيْكَلٌ: زور ئات.

هَيْكَلُ الشُّهَدَاءِ: قۇربانلار خاتىرە ھەيكىلى.

هَيْكَلِيٌّ: ئىسكىلىتنىڭ.

هَيْكَلِيَّةٌ. طَلْقَةٌ هَيْكَلِيَّةٌ: پراكتىكا قىلىدىغان ئوق، ئوقسىز پاترون.

هَيْلٌ. هَيْلَانٌ: ئاقما قۇم.

هَيْلَمَانٌ: ھەر نەرسىنىڭ تولىسى، كۆپ، نۇرغۇن، مول، نۇرغۇن بايلىق.

جَاءَنَا بِالْهَيْلِ وَالْهَيْلَمَانِ: بىزگە نۇرغۇن مال ئېلىپ كەلدى.

هِيلُوكِبْتِرٌ: تىك ئۇچار ئايروپىلان.

هِيمٌ: چاڭقاپ كەتكەن، ئۇسسۇز.

﴿فَشَارِبُونَ شُرْبَ الْهِيمِ﴾ «قرآن»: تەشنا بولغان تۆگىلەردەك ئىچىسىلەر.

هَيْمَانٌ م هَيْمَى ج هِيَامٌ: كۆيۈپ قالغۇچى، ئاشىقى بىقارار.

هَيْمَنَ يُهَيْمِنُ هَيْمَنَةً: ئامىن، دېدى.

هَيْمَنَ الشَّخْصُ عَلَى كَذَا: كۆزەتتى، ئۇنىڭغا ھۆكۈمرانلىق قىلدى، كونترول قىلىۋالدى.

هَيْمَنَ الْوَكِيلُ عَلَى أَمْلَاكِ الْيَتِيمِ: ۋەكىل يېتىمنىڭ مال-مۈلكىگە ئىگىدارچىلىق قىلدى.

هَيْمَنَةٌ: رەھبەرلىك قىلماق، كونترول قىلماق، كۆزۈل بۆلمەك.

هَيْمَنَةُ الْحُكْمِ الْعَسْكَرِيِّ عَلَى الْبِلَادِ: ھەربىي ھاكىمىيەتنىڭ دۆلەتنى كونترول قىلىشى.

هَيْنٌ: ئاسان، ئوڭاي.

هَيْنَةٌ: ئوڭايلىق، ئاسانلىق، ئاستا.

إِمْشِ عَلَى هَيْنَتِكَ: ئالدىرىماي ماڭ.

عَلَى الْهَيْنَةِ: ئاسانغىنا.

هَيْنَغٌ: پاھىشە، بۇزۇق ئايال.

هَيْنَمٌ: پاختا.

هَيْنَمَةٌ: ئاللاھغا ئىلتىجا قىلماق؛ مەخپىي ئاۋاز، يوشۇرۇن ئاۋاز؛ پۇرچاقنىڭ بىر تۈرى.

هَيْهَاتَ: يىراقلاشتى، يىراق بولدى، نېمىدېگەن يىراق؟

هَيْهَاتَ أَنْ يَتِمَّ صُلْحٌ مَعَ إِسْرَائِيلَ: ئىسرائىل بىلەن كېلىشىم تۈزۈش نېمىدېگەن يىراق.

هَيُوبٌ: قورقۇنچاق، يۈرەكسىز.

هَيُولِيّ: تۈنجى ماددا، ماتېرىيال، ماھىيەت، ئاتوم.

هَيُومٌ: تېڭىرقاپ قالغۇچى، تۈيۈق يولغا كىرىپ قالغۇچى.

هَيَّ هَيَّا تېز، چاپسان، تېز بول.

هَيَّابِنَا ماڭايلى، يۈرەيلى، كەتتۇق ئەمىسە.

هَيَّا إِلَى الْعَمَلِ: خىزمەتكە ئالدىرىغىن.

هَيَّابٌ ج هَيَّابُونَ: قورقۇنچاق، يۈرەكسىز.

إِقْتَحَمَ الْمَصَائِبَ غَيْرَ هَيَّابٍ وَلَا وَجِلٍ: ھېچقانداق قورقماستىن قىيىنچىلىقلارغا بۆسۈپ كىردى.

هَيَّأَ يُهَيِّئُ تَهْيِئَةً الشَّيْءَ: نەرسىنى تەييارلىدى، ھازىرلىدى.

هَيَّأَ الطَّعَامَ فِي وَقْتِهِ: تاماقنى ئۆز ۋاقتىدا تەييارلىدى.

﴿وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا﴾ «قرآن»: بىزنىڭ ئىشلىرىمىزنى تۈزەپ، ھىدايەت تاپقۇچىلاردىن قىلغىن.

هَيَّبَ يُهَيِّبُ تَهْيِيبًا: قورقۇتتى، ھەيۋەتلىك كۆرسەتتى.

هَيَّتَ يُهَيِّتُ تَهْيِيتًا بِهِ: ئۇنى چاقىردى، ئۇنىڭغا توۋلىدى.

هَيَّجَهُ يُهَيِّجُ تَهْيِيجًا: ئۇنى قوزغىدى، ھەرىكەتلەندۈردى، ھاياجانلاندۇردى.

هَيَّجَ الشَّهِيَّةَ: ئىشتىھاسىنى قوزغىدى.

هَيَّجَ الْغَضَبَ: غەزەپلەندى، ئوغىسىنى قايناتتى.

هَيَّجَتِ الرِّيحُ الْبَحْرَ: شامال دېڭىزنى تەۋرىتىۋەتتى.

هَيَّدَ يُهَيِّدُ تَهْيِيدًا السَّائِرُ: تېز ماڭدى.

هَيَّدَ الأَمْرُ فُلاَنًا: پالانىنى چۆچۈتۈۋەتتى.

هَيَّدَهُ: ئۇنى ئۈركۈتتى، تۈزدى.

هَيَّرَهُ يُهَيِّرُ تَهْيِيرًا: ئۇنى ۋەيران قىلدى، بۇزۇۋەتتى، ئالدىراتتى.

هَيَّرَهُ: ئۇنى يىقىتىۋەتتى، ئۇنى تۈيۈق يولغا كىرگۈزۈپ قويدى.

هَيِّرٌ: شاللاق، قارام، تەۋەككۈلچى.

هَيَّصَ يُهَيِّصُ تَهْيِيصًا: خۇش بولۇپ كەتتى، شادلىنىپ كەتتى.

هَيَّضَ يُهَيِّضُ تَهْيِيضًا فُلاَنًا: قوتراتتى، كۈشكۈرتتى، قوزغىدى.

هَيَّفَ يُهَيِّفُ تَهْيِيفًا: پۇرسەتنى ئۆتكۈزۈۋەتتى.

هَيَّلَ يُهَيِّلُ تَهْيِيلاً عَلَيْهِ التُّرَابَ: ئۇنىڭ ئۈستىگە تۇپا قويدى، تۇپا تاشلىدى.

هَيَّمَهُ يُهَيِّمُ تَهْيِيمًا الْحُبُّ: مۇھەببەت ئۇنى ئاشىقى بىقارار قىلدى.

هَيِّنٌ ج أَهْوِنَاءُ: ئوڭاي، ئاسان.

﴿وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّناً وَهُوَ عِندَ اللَّهِ عَظِيمٌ﴾ «قرآن»: ئۇنى سەل چاغلىدىڭلار، ھالبۇكى، ئاللاھنىڭ نەزىرىدە ئۇ چوڭ گۇناھدۇر.

رَجُلٌ هَيِّنٌ: خار ئادەم.